

International
Labour
Organization

ՀՀ սփյուռքի
նախարարություն

ՁԵՌՆԱՐԿ

այլ պետություններում բնակվող

ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ ՍՓՅՈՒՆՔԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՁԵՌՆԱՐԿ

ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԲՆԱԿՎՈՂ
ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԵՎԱՆ

Աշխատանքի միջազգային կազմակերպություն, 2010
Առաջին հրատարակություն, 2010

Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության հրատարակությունների հեղինակային իրավունքները պաշտպանված են Հեղինակային իրավունքի մասին համաշխարհային կոնվենցիայի Արձանագրություն թիվ 2-ի համաձայն: Այդուհանդերձ, դրանք հատվածաբար կարող են վերարտադրվել առանց թույլտվության, եթե նշվում է աղբյուրը: Վերահրատարակման կամ թարգմանության իրավունք ստանալու համար անհրաժեշտ է դիմումը ներկայացվել ԱՄԿ-ի հրատարակությունների բաժին հետևյալ հասցեով՝ International Labour Office, CH-1211 Geneva 22. Switzerland, կամ էլեկտրոնային փոստով՝ pubdroit@ilo.org:

Վերահրատարակման իրավունքների կազմակերպություններում գրանցված գրադարանները, հաստատությունները և այլ օգտագործողները կարող են վերահրատարակել նյութը այդ նպատակով իրենց տրամադրված արտոնագրի համաձայն: Այցելեք www.ifrro.org վեբ-կայքը ձեր երկրում վերահրատարակման իրավունք ունեցող կազմակերպությունների մասին տեղեկատվություն ստանալու համար:

Ձեռնարկ այլ պետություններում բնակվող հայերի համար

ԱՄԿ Արևելյան Եվրոպայի և Կենտրոնական Ասիայի ենթատարածաշրջանային գրասենյակ,
2010

ISBN 978-92-2-823509-8 (print); ISBN 978-92-2-823510-4 (WEB PDF)

Նույնպես տպագրված է անգլերեն լեզվով.

Handbook for Armenians Abroad

ISBN 978-92-2-123509-5 (print), ISBN 978-92-2-123510-1 (WEB PDF)

Գրքի մատենագիտական նկատագիր

ԱՄԿ-ի հրապարակումներում տեղ գտած հասկացությունները, որոնք համապատասխանում են ՄԱԿ-ի գործելակերպին, և դրանցում ներկայացված նյութը չեն կարող ընկալվել որպես Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության կարծիք՝ որևէ երկրի, տարածքի կամ տարածաշրջանի, կամ դրանց իշխանությունների իրավական կարգավիճակի, կամ արտաքին սահմանների վերաբերյալ:

Հղվածներում, ուսումնասիրություններում և այլ հրապարակումներում արտահայտված կարծիքների համար պատասխանատվություն են կրում միայն հեղինակները, և տպագրության փաստը չի ենթադրում, որ Աշխատանքի միջազգային գրասենյակը համամիտ է արտահայտված կարծիքների հետ:

Ձեռնարկությունների, առևտրային ապրանքների, գործընթացների անվանումների հիշատակումը չի ենթադրում դրանց հավանությունը ԱՄԿ-ի կողմից, ինչպես նաև որոշակի ձեռնարկության, առևտրային ապրանքների, գործընթացների անվանումների չհիշատակումը չի վկայում ԱՄԿ-ի կողմից դրանց հավանության չարժանացնելու մասին:

Այցելեք մեր վեբ-կայքը՝ www.ilo.org/publns

Տպագրված է Հայաստանում

Երախտիքի խոսք

Սույն ձեռնարկը մշակվել է ԱՄԿ/Եվրամիության «Կայուն համագործակցություն՝ Ռուսաստանի Դաշնությունում, Կովկասում և Միջին Ասիայում աշխատանքի միգրացիայի արդյունավետ կառավարման համար» ծրագրի շրջանակներում՝ ԱՄԿ/Միջազգային զարգացման նախարարության (Մեծ Բրիտանիա) կողմից ֆինանսավորվող «Աշխատանքային միգրացիայի քաղաքականությանը և պրակտիկային ուղղված արդյունավետ գործողություններ» ծրագրի աջակցությամբ:

Սույն ձեռնարկը պատրաստվել է Գեորգի Կուտոյանի կողմից, ՀՀ փաստաբանների պալատի անդամ՝ Նիլիմ Բարուայի, Կրիշնա Կումարի և Անուշ Աղաբալյանի աջակցությամբ: Լուսինե Գալաջյանը, ՀՀ սփյուռքի նախարարություն, մեկնաբանություններ և խմբագրական աջակցություն է տրամադրել:

Ձեռնարկը կազմված է 2010թ. հունվարի 1-ի դրությամբ գործող իրավական ակտերի օգտագործմամբ և աջակիցների և շահագրգիռ մարմինների կողմից տրամադրված տեղեկատվության հիման վրա: Ձեռնարկում արտահայտված կարծիքները կարող են չարտահայտել ԱՄԿ, ԵՄ կամ ՄԶՆ պաշտոնական տեսակետը:

Ձեռնարկվել են հնարավոր միջոցներն արդիական ու հավաստի տեղեկություններ տրամադրելու ուղղությամբ: Սակայն Ձեռնարկում տեղ գտած տեղեկությունների և համապատասխան իրավական ակտերի կամ այլ պաշտոնական փաստաթղթերի միջև անհամապատասխանությունների կամ հակասությունների առկայության դեպքում, գերակայում են իրավական փաստաթղթերը:

ՆԱԽԱԲԱՆ

21-րդ դարում հայկական պետականության և աշխարհասփյուռ հայության առջև ծառացած արտաքին ու ներքին մարտահրավերները պահանջում են ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել Հայաստան-Սփյուռք գործակցությանը, դրա զարգացման միտումներին:

Հայաստանի Հանրապետության սփյուռքի նախարարությունը նպատակ ունի զարգացնել Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունները, գտնել ձևեր դրանց սերտացման և ամրապնդման համար, աջակցել հայապահպանության հիմնախնդիրների լուծմանը և մշակել ծրագրեր, որոնք կխթանեն աշխարհասփյուռ հայերի հայրենադարձությունը, քայլեր ձեռնարկել այլալեզու և այլադավան հայերի շրջանում արթնացնելու և արմատավորելու հայկական ազգային ինքնության զգացումը: Այս նպատակների իրականացմանը, որպես կարևոր կառուցակարգ, կարող է ծառայել մեր մտահաղացմամբ ստեղծված այս ձեռնարկը, որը կծառայի որպես տեղեկատու-ուղեցույց այլ պետություններում բնակվող ՀՀ քաղաքացիների ու ազգությամբ հայ օտարերկրացիների համար:

Սույն ձեռնարկը փորձ է անում ՀՀ օրենսդրությունից ընտրել և վերլուծել այն իրավական ակտերը, ծրագրերը, որոնք պարունակում են օգտակար տեղեկություններ Հայաստանի Հանրապետության, Հայաստան-Սփյուռք գործակցության, ազգությամբ հայերի համար Հայաստանում գործող վերադարձի և վերահաստատման ծրագրերի, Հայաստանի Հանրապետությունում ազգությամբ հայ օտարերկրացիների ու այլ պետություններում մշտապես բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների իրավական կարգավիճակի վերաբերյալ:

Ձեռնարկում ներկայացվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածք մուտք գործելու, ՀՀ տարածքում գտնվելու և բնակվելու, ՀՀ տարածքից դուրս գալու, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիության ձեռք բերման և Հայաստանի Հանրապետությունում ՀՀ քաղաքացիների զինվորական ծառայություն անցնելու կարգը:

Օգտվելով ձեռնարկից ընթերցողը նաև տեղեկություններ կստանա Հայաստանի Հանրապետությունում կրթական, մշակութային, աշխատանքային, գույքային ու սոցիալական իրավունքների մասին:

Հայաստանի Հանրապետությունում աշխատանքային գործունեություն ծավալել ցանկացողներն այդտեղ կգտնեն իրենց հետաքրքրող հարցերի պատասխանները, կունենան հստակ տեղեկություններ օտարերկրյա ներդրումներ կատարելու վերաբերյալ:

Հուսով եմ, որ սույն ձեռնարկը, լինելով այս ասպարեզում առաջին քայլը, կծառայի իր նպատակին, կօգնի օտար պետություններում մշտապես բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին և ազգությամբ հայ օտարերկրացիներին անհրաժեշտ տեղեկատվություն ունենալ ՀՀ օրենսդրության մասին, լինել տեղեկացված, ստանալ պատասխաններ հաճախ առաջացող հարցերի վերաբերյալ և անհրաժեշտության դեպքում դիմել պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնին և ստանալ իրենց հուզող հարցերի պատասխանը:

Սիրելի ընթերցող, բոլոր դեպքերում, դժվարությունների հանդիպելու, չլուծված խնդիրներ ունենալու, խորհրդի տեղեկատվության և օժանդակության կարիքի դեպքում ՀՀ սփյուռքի նախարարության դռները միշտ բաց են ձեր առջև, յուրաքանչյուր աշխատող պատրաստ է օգտակար լինել ձեզ: Սենք սիրով սպասում ենք ձեզ:

**ՀՀ սփյուռքի նախարար
Հրանուշ Հակոբյան**

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	1
1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ	2
2. ՀԱՅԱՍՏԱՆ – ՍՓՅՈՒՌ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ	5
3. ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾՈՂ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ, ԱՅՑԵԼՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ	8
4. ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՄՇՏԱՊԵՍ ԲՆԱԿՎՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԵՎ ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅ ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	13
Ա. ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՄՇՏԱՊԵՍ ԲՆԱԿՎՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	14
Բ. ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ, ԱՅՂ ԹՎՈՒՄ՝ ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅ ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ, ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	15
Գ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ	16
5. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ	18
Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱԶՈՒՄԸ	18
Բ. ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ	19
Գ. ԵՐԿՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	21
Դ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ	22
6. ԶԻՆԱՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	24
Ա. ԶԻՆԱՊԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	25
Բ. ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԿԱՐԳԻ ԽԱԽՏՄԱՄԲ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՉԱՆՑԱԾ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԱԶՏԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ	28
Գ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ	31
7. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՒՏՔ ԳՈՐԾԵԼԸ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՏՆՎԵԼԸ ԵՎ ԲՆԱԿՎԵԼԸ, ԵԼՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԻՑ	32
Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՒՏՔ ԳՈՐԾԵԼԸ	33
Բ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ԵՎ ԲՆԱԿՎԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ	35
Գ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԵԼՔԻ ԿԱՐԳԸ	37
Դ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ	37
8. ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	39
Ա. ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ	40
Բ. ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ	41
Դ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ	45
9. ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	48
Ա. ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ	49
Բ. ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ	49
Գ. ԱՇԽԱՏՈՒԹԻ ԱԶՍ ՏԵՂԱՇԱՐԺԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ՄԻՋԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԵՐԸ	50
10. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	51
Ա. ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿ, ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏՆԵՐ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ	52
Բ. ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԵՎ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ	53
Գ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ	54
11. ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	55
Ա. ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ	55

բ. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱՍՈՒ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄԸ ՆՈՏԱՐՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ.....	56
գ. ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԱՐՏՈՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԵԼՈՒ ԴԵՊՔՈՒՄ	56
12. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ	58
ա. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ	58
բ. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐՈՎ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ	60
գ. ՕԳՏԱԿԱՐ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ՆԵՐԴՐՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ	62
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	65
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1 Տոմեր և հիշատակի օրեր	67
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2 ՀՀ դիվանագիտական առաքելություններ, հյուպատոսություններ.....	67
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3 Հարցաթերթիկ ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու համար	75
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4 ՀՀ քաղաքացիություն ստացող անձանց համար ՀՀ սահմանադրության և հայոց լեզվի իմացության ստուգման կարգ	77
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5 ՀՀ քաղաքացու կողմից այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու մասին ՀՀ կառավարությանը հայտնելու կարգ	81
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6 ՀՀ մուտքի արտոնագիր տալու համար գանձվող պետական տուրքի դրույքաչափերը	83
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7 Դիմում-հարցաթերթիկ ՀՀ կացության կարգավիճակ ստանալու (երկարաձգելու).....	84
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 8 Կացության կարգավիճակ տալու համար գանձվող պետական տուրքի դրույքաչափերը	85

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ձեռնարկի նպատակն է գիտելիքներ ու տեղեկատվություն ապահովել այլ պետություններում բնակվող հայերի համար, որը հնարավորություն կտա նրանց մասնակցել ու ներդրում ունենալ հայրենիքի զարգացման գործընթացներում, ինչպես նաև աջակցել հայրենիքի հետ կապի պահպանմանը: Այլ պետություններում բնակվող հայերը կարող են դասակարգվել երկու խմբի. արտասահմանում աշխատող հայեր՝ միգրանտ աշխատողներն ու իրենց ընտանիքի անդամները, և սփյուռքահայերը՝ այսինքն հայկական ծագումով օտարերկրացիները:

Չնայած այն հանգամանքին, որ Հայաստանից արտագաղթը կտրուկ նվազել է 1992-1994թթ. համեմատ, այն դեռ բավականին բարձր է: Համաձայն ԵԱՀԿ ու Առաջադեմ սոցիալական տեխնոլոգիաներ կազմակերպության անցկացրած ուսումնասիրության («2002-2008 Հայաստան վերադարձող միգրանտների հետազոտություն»), Հայաստանի միգրանտների թիվը 2002-2007թթ. կազմել է 230 հազար 1991-1998թթ. 760 հազարի համեմատ: Միգրանտների 90 տոկոսը աշխատանքային միգրանտներ են կամ այլ երկրներում ապրող Հայաստանի քաղաքացիներ: Աշխատանքային միգրանտների մեծամասնությունն աշխատում է Ռուսաստանում:

Հայկական սփյուռքը կազմում է մոտավորապես 10 միլիոն: Սփյուռքն ու իր կազմակերպությունները կարևոր գործոն են Հայաստանի զարգացման գործընթացում, և մեծ սփյուռքի առկայությունը ազդում է Հայաստանից միգրացիոն հոսքերի վրա: Ե՛վ հայկական սփյուռքը, և՛ Հայաստանի իշխանությունները գիտակցում են, որ Սփյուռքի ու Հայաստանի հայության միջև փոխանցումները կարող են ուժեղ գործիք լինել սոցիալական փոխակերպումների համար ու դրական ազդեցություն ունենալ Հայաստանի զարգացման համար: Տարածաշրջանի, ինչպես նաև աշխարհի այլ պետությունների համեմատ զարգացման գործընթացին սփյուռքի օժանդակության ներդրվածան քաղաքականությունն ու մեխանիզմները Հայաստանում ավելի կատարելագործված են: Սփյուռքի հարցերով նոր մախարարության ստեղծման արդյունքում պետք է որ բարելավվի սփյուռքի ծրագրերի համակարգումը:

2008թ. Հայաստանի կառավարության կառուցվածքում ձևավորվեց սփյուռքի մախարարությունը: Նոր մախարարությունը գործում է 2008թ. հոկտեմբերի 1-ից: Դրա կարևորությունը սփյուռքի հետ ակտիվորեն համագործակցելու համատեքստում ակնհայտ է:

Ցանկացած սփյուռք տարաբնույթ ռեսուրսների՝ հմտությունների, գիտելիքների, ֆինանսների, ծանոթությունների, գաղափարների և այլ ռեսուրսների շտեմարան է: Տվյալ երկրի ու սփյուռքի շփումների գործընթացում այդ ռեսուրսներն օգտագործվում են՝ սկզբում վարանելով ու բացահայտելով, իսկ հետագայում, երբ շփումները խորանում են ու որակապես բարելավվում, ավելի մեծ փոխադարձ վստահությամբ: Գիտակցաբար շարունակելով սերտացնել կապերը սփյուռքի հետ՝ կարևորվում էր մի ձեռնարկի ստեղծումը այլ երկրներում բնակվող հայերի համար, որը նրանք կարող են օգտագործել որպես արդյունավետ ծանոթագրություն (ուղեցույց) իրենց հայրենիքի հետ բոլոր կարևոր շփումների համար:

ԲԱԺԻՆ 1

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Պաշտոնական անվանումը՝	Հայաստանի Հանրապետություն (ՀՀ)
Մայրաքաղաքը՝	Երևան
Բնակչությունը՝	3,2 միլիոն
Հայերի թիվն աշխարհում՝	շուրջ 10 միլիոն
Տարածքը՝	29 800 քառակուսի կիլոմետր
Վարչատարածքային բաժանումը՝	10 մարզ և Երևան քաղաք
Անկախության հռչակումը՝	21.09.1991թ.
Կրոնը՝	քրիստոնեական
Լեզուն՝	հայերեն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴՐՈՇ

Հայաստանի Հանրապետության դրոշը եռագույն է՝ վերևից ներքև կարմիր, կապույտ, նարնջագույն հորիզոնական հավասար շերտերով: Կարմիր գույնը խորհրդանշում է հայ ժողովրդի պայքարը քրիստոնեական հավատքի, Հայաստանի անկախության և ազատության համար: Կապույտը՝ հայ ժողովրդի ապրելու կամքը խաղաղ երկնքի ներքո: Նարնջագույնը՝ հայ ժողովրդի արարելու տաղանդը և աշխատասիրությունը: Դրոշի լայնության և երկարության չափերի հարաբերությունն է՝ 1:2-ի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆԱՆՇԱՆԸ

Հայաստանի Հանրապետության զինանշանն է. կենտրոնում՝ վահանի վրա պատկերված են Արարատ լեռը՝ Նոյյան տապանով և պատմական Հայաստանի թագավորություններից չորսի՝ վերևից ծախ՝ Բագրատունիների, վերևից աջ՝ Արշակունիների, ներքևից ծախ՝ Արտաշիսյանների, ներքևից աջ՝ Ռուբինյանների զինանշանները: Վահանը պահում են արծիվը (ծախից) և առյուծը (աջից), իսկ վահանից ներքև պատկերված են սուր, ծյուղ, հասկերի խուրձ, շղթա և ժապավեն: Հայաստանի Հանրապետության զինանշանի գույները խորհրդանշում են Հայաստանի Հանրապետության դրոշի գույները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾՔԸ

Հայաստանի Հանրապետությունն ինքնիշխան, ժողովրդավարական, սոցիալական և իրավական պետություն է: Պետական իշխանությունն իրականացվում է Սահմանադրությամբ և օրենքներին համապատասխան՝ օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանությունների բաժանման և հավասարակշռման հիման վրա: ՀՀ սահմանադրությունն ընդունվել է 1995թ. հուլիսի 5-ին՝ համաժողովրդական հանրաքվեի արդյունքում: 2005թ. նոյեմբերի 27-ի համաժողովրդական հանրաքվեի արդյունքում ընդունվել են Սահմանադրական փոփոխությունները:

Պետության ղեկավարը հանրապետության նախագահն է, որն ընտրվում է ՀՀ քաղաքացիների կողմից՝ հինգ տարի ժամկետով: Գործադիր իշխանությունն իրականացնում է ՀՀ կառավարությունը: Կառավարությունը կազմված է վարչապետից և նախարարներից: Բարձրագույն օրենսդիր մարմինը միապալատ Ազգային ժողովն է, որն ընտրվում է ՀՀ քաղաքացիների կողմից՝ հինգ տարի ժամկետով: Ազգային ժողովը կազմված է հարյուր երեսունմեկ պատգամավորից: Հայաստանի Հանրապետությունում արդարադատությունն իրականացնում են միայն դատարանները՝ Սահմանադրությամբ և օրենքներին համապատասխան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հայաստանի Հանրապետությունում, սկսած 1998թ., արձանագրվել է կայուն տնտեսական աճ: 2008թ. զրանցվել է ՀՆԱ-ի աճ 6,8%-ի չափով: Տնտեսական աճը մեծապես պայմանավորված է ներքին սպառման, ծառայությունների ու շինարարության զարգացմամբ և մեծամասամբ զրանցվել է միգրանտներից ստացած դրամական փոխանցումների շնորհիվ: Դրամական փոխանցումները հիմնականում ուղղված են ընթացիկ սպառմանը: 2009թ. Հայաստան ուղարկվող դրամական փոխանցումները կազմել են 1,47 միլիարդ ԱՄՆ դոլար, որը ՀՆԱ-ի 16,9% է կազմում¹: Հայաստանն առանձնանում է օտարերկրյա ներդրումների համար մի շարք բարենպաստ գործոններով, ինչպիսիք են՝ կրթված և ցածր վարձատրվող աշխատուժը, որակյալ մարդկային ռեսուրսները, տեղեկացվածությունը բարձրագույն տեխնոլոգիաներին, ազատ ֆինանսական հատված և տնտեսություն: 2008թ. սղաճի տարեկան գործակիցը կազմել է 5,2 %:

ՈՐՈՇ ՏՎՅԱԼՆԵՐ ՈՒ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Դրամական միավորը	հայկական դրամ ² (ՀՀԴ)
ՀՆԱ (2008թ.)	11,8 միլիարդ ԱՄՆ դոլար
ՀՆԱ մեկ շնչի համար (2008թ.)	3 689 ԱՄՆ դոլար
ՀՆԱ-ի հիմնական մասնաբաժինները (2008թ.)	Արդյունաբերություն՝ 13% Գյուղատնտեսություն՝ 15,7% Ծառայություններ՝ 34,3% Շինարարություն՝ 27,1%
Արտաքին առևտրի շրջանառությունը (2008թ.) - Արտահանում - Ներմուծում	5480,8 միլիոն ԱՄՆ դոլար (23,5% աճ 2006թ.) 1069,1 միլիոն ԱՄՆ դոլար (7,2% անկում) 4411,7 միլիոն ԱՄՆ դոլար (35,3% աճ)
Հիմնական առևտրային գործընկերները	Արտահանման երկրներ՝ Բելգիա, Գերմանիա, Նիդերլանդներ, Իսրայել, Շվեյցարիա, ԱՄՆ Ներկրման երկրներ՝ Ռուսաստան, Ուկրաինա, Գերմանիա, Բելգիա, Ղազախստան
Ինֆլյացիա (2008թ.)	5,2%
Միջին ամսական աշխատավարձը	298 ԱՄՆ դոլար (91331,0 ՀՀԴ)
Գործազրկության մակարդակը (2008թ.)	6,3%
Կյանքի միջին տևողությունը	73,5 (տղամարդիկ՝ 70,2 տարի – կանայք՝ 76,6 տարի)
Կրթվածության մակարդակը	98,6%
Աղբյուրը: www.armstat.am	

¹ Միջին փոխարժեքը 2009թ. հունվար – նոյեմբեր ամիսներին՝ 1 ԱՄՆ դոլարը = 361,7 ՀՀԴ

Աղբյուրներ՝

Հայաստանի վիճակագրական տարեգիրք, 2009թ.

<http://www.president.am>

<http://www.academy.am>

<http://www.gov.am>

¹ Աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ, ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայություն: Դրամական փոխանցումները անհատի կողմից իրականացվող փոխանցումներ են ու ներառում են արտագնա աշխատողների վարձատրությունը, այլ (մասնավոր) ընթացիկ փոխանցումներ ու այլ (մասնավոր) կապիտալ փոխանցումներ:

ԲԱԺԻՆ 2

ՀԱՅԱՍՏԱՆ – ՍՓՅՈՒՌԷ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մերօրյա Հայկական Սփյուռքն ընդգրկում է Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության սահմաններից դուրս հաստատված հայկական համայնքները: 1920-ական թվականներից Հայաստանից դուրս, տարբեր երկրներում համախումբ ապրող հայությունն անվանվեց «Հայկական Սփյուռք» (Armenian Diaspora): Այսօր աշխարհի տարբեր երկրներում ապրում են ավելի քան տասը միլիոն հայեր, որոնց շուրջ մեկ երրորդը բնակվում է Հայաստանում և ԼՂՀ-ում: Հայկական ամենամեծ համայնքները գտնվում են Ռուսաստանում /2 միլիոն/, ԱՄՆ-ում /1,5 միլիոն/: Նշանավոր հայկական համայնքներ կան Ֆրանսիայում, Վրաստանում, Իրանում, Ուկրաինայում, Լեհաստանում, Լիբանանում, Թուրքիայում, Սիրիայում, Արգենտինայում և Կանադայում: Հայկական համայնքներ կան նաև Հնդկաստանում, Նոր Զելանդիայում, Աֆրիկայում, Սինգապուրում, Հոնկոնգում, Չինաստանում, Ճապոնիայում և Ֆիլիպիններում:

Բոլոր ժամանակներում Սփյուռքի համար գերխնդիրը եղել և մնում է հայապահպանությունը, ազգային ինքնության պահպանումը այլ պետությունների քաղաքական, տնտեսական, մշակութային ներգործության պայմաններում: Սփյուռքում հայապահպանության, ազգային ինքնության պահպանության և հայության իրավունքների ձեռքբերման գործում պատմական անուրանալի դեր են կատարել Հայաստանյալ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին՝ իր նվիրապետական աթոռներով, ինչպես նաև համահայկական տարբեր կառույցներ, կուսակցություններ, միություններ և կազմակերպություններ՝ Հայ յեղափոխական դաշնակցությունը (ՀԴԴ), Ռամկավար ազատական կուսակցությունը (ՌԱԿ), Սոցիալ դեմոկրատական հնչակյան կուսակցությունը (ՍԴՀԿ), Հայկական բարեգործական ընդհանուր միությունը (ՀԲԸՄ):

21-րդ դարում Հայաստանի Հանրապետության ու աշխարհասփյուռ հայության առջև ծառացած արտաքին և ներքին մարտահրավերները պահանջում են նոր որակ, ձև ու բովանդակություն հաղորդել Հայաստան-Սփյուռք գործակցությանը: Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացման քաղաքականությունը որդեգրում է տարբերակված մոտեցումներ և լուծումներ՝ ուղղված հայության տարբեր հատվածների, տարածաշրջանների յուրաքանչյուր համայնքի կարիքների բավարարմանը, նրանց ներուժի ներառմանը համապատասխան ծրագրերում:

1991թ. անկախության հռչակումից ի վեր, Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունները դրվեցին նոր մակարդակի վրա, իսկ գործակցությունն իրականացվում է տարբեր ուղղություններով՝ պաշտոնական դիվանագիտության, հայկական եկեղեցիների, համահայկական կազմակերպությունների, սփյուռքում գտնվող անհատների և կազմակերպությունների միջոցով: Այս ընթացքում տարբեր հայկական համայնքներում կառուցվել և վերակառուցվել են հայկական եկեղեցիներ, հիմնվել է նոր թեմ: «Հայաստան» հիմնադրամի ստեղծումը Հայաստանի, Սփյուռքի և Լեռնային Ղարաբաղի համագործակցությունը համակարգելու առաջին քայլն էր: «Հայաստան-Սփյուռք» համաժողովների միջոցով հնարավոր եղավ քննարկել Հայաստան-Սփյուռք գործակցության ձեռքբերումները, գնահատել աշխարհում նոր մարտահրավերները և կանխատեսել հայ ժողովրդի առաջընթացի համար նոր հնարավորությունները: Կրթության, մշակույթի, գիտության, գործարարության և երիտասարդության բնագավառներում կազմակերպվեցին և իրականացվեցին բազմաթիվ ծրագրեր և միջոցառումներ:

Հայաստանի անկախացումից ի վեր Սփյուռքի ներգրավումը Հայաստանի տնտեսական կյանքում աստիճանաբար ընդլայնվել է Հայաստանում օտարերկրյա ներդրումների ծավալի աճին զուգընթաց: Այսպես, 1991-2007թթ. Հայաստանում օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների (ՕՈՒՆ) ընդհանուր գումարային ծավալը կազմել է 3,5 մլրդ ԱՄՆ դոլար, որից՝ 2000-2007թթ. ավելի քան 2,9 մլրդ ԱՄՆ դոլար: 2007թ. տնտեսության իրական հատվածում օտարերկրյա ներդրումների հոսքը կազմել է 845,4 մլն ԱՄՆ դոլար (աճը 34,6%՝ 2006թ. համեմատությամբ): 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ Հայաստանում գումարային ՕՈՒՆ/ՀՆԱ հարաբերակցությունը կազմել է 27,2%: 2008թ. հունվարի 1-ի դրությամբ Հայաստանում հիմնադրվել է օտարերկրյա կապիտալի մասնակցությամբ 3698 ընկերություն: Ընդ որում, Հայաստանում գործունեություն ծավալած օտարերկրյա ներդրողների շուրջ 70%-ը սփյուռքահայեր են, կամ նրանց հետ գործարար կապեր ունեցող այլազգիներ, իսկ սփյուռքահայերի կատարած ներդրումների բաժինն ընդհանուրի մեջ կազմում է շուրջ 30%: Հայաստանում Սփյուռքի հետ կապված ՕՈՒՆ աղբյուրի տեսանկյունից առաջատար դիրք են գրավում երեք երկրներ՝ Ռուսաստանը, ԱՄՆ-ն և Իրանը, որոնց հաջորդում են Ֆրանսիան, Սիրիան և Լիբանանը:

Սփյուռքի ներդրումային գործունեությունը մեծապես նպաստել է Հայաստանի տնտեսության զարգացմանը՝ շինարարության, ֆինանսական ծառայությունների, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների, ոսկերչության և ադամանդագործության, զբոսաշրջության և հյուրանոցային ծառայությունների, առողջապահական ծառայությունների, գյուղատնտեսական արտադրանքի վերանշակման և սննդարդյունաբերության, թեթև արդյունաբերության, մանրածախ և մեծածախ առևտրի, ժամանցի կազմակերպման, արդյունաբերական արտադրության, գործիքաշինության, ուղևորափոխադրման, հրատարակչական և տպագրական ծառայությունների, իրավաբանական և խորհրդատվական ծառայությունների ոլորտներում, ինչպես նաև փոքր և միջին ձեռնարկություններում ընդհանրապես:

Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացման պետական քաղաքականության

ամբողջական և արդյունավետ իրականացման, դրա շարունակական կատարելագործման ու պետական այլ մարմինների գործունեությունը համակարգելու նպատակով 2008թ. հոկտեմբերի 1-ից ՀՀ կառավարության կազմում գործում է ՀՀ սփյուռքի նախարարությունը:

ՀՀ սփյուռքի նախարարությունը գործադիր իշխանության հանրապետական մարմին է, որը հանրապետության նախագահի ընդհանուր ղեկավարությամբ մշակում և իրականացնում է Հայաստանի ու Սփյուռքի հետ կապերի ամրապնդման, դրանց գործակցության զարգացման, Սփյուռքի ներուժի հայտնաբերման, ներգաղթին աջակցելու, պետական և հասարակական այլ մարմինների հետ համագործակցության, օրենքով, իրավական այլ ակտերով իր իրավասությանը վերապահված այլ բնագավառներում ՀՀ կառավարության քաղաքականությունը, ինչպես նաև համագործակցում է դիվանագիտական ծառայությունների հետ՝ Հայաստան-Սփյուռք հարաբերությունների շրջանակներում:

Հայաստան-Սփյուռք գործակցության նպատակը հայրենիքում հաստատված կամ օտար երկրում բնակվող յուրաքանչյուր հայ մարդու՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու կամ սփյուռքահայի հիմնարար իրավունքների և ազատությունների, օրինական շահերի, այդ թվում՝ լեզվի, մշակույթի, դավանանքի, կրթության, ազատ տեղաշարժվելու իրավունքների պաշտպանությունն է միջազգային իրավունքի շրջանակներում, նրա ինքնության պահպանությունը՝ հայապահպանությունը, ինչպես նաև հայրենիքի ու Սփյուռքի միջև կապերի սերտացումը:

Հայաստան-Սփյուռք գործակցության հիմնական խնդիրներն են.

- ա) նպաստել հայ ազգային ինքնության պահպանմանն ու արմատավորմանը,
- բ) աջակցել Սփյուռքում հայկական մասնագիտական ներուժի հայտնաբերմանը և ներգավմանը Հայաստանի ու Սփյուռքի զարգացման գործընթացներում,
- գ) աջակցել հայ մարդու լիարժեք ինտեգրմանը բնակության կամ քաղաքացիության երկրի հասարակական, քաղաքական, մշակութային և տնտեսական կյանքին, եթե այն արգելք չէ հայապահպանմանը,
- դ) նպաստել այլալեզու և այլակրոն հայերի շրջանում հայկական ազգային ինքնության հաստատմանն ու արմատավորմանը, նրանց “հայադարձությանը”,
- ե) մշակել տարածաշրջանային ռազմավարական ծրագրեր՝ հաշվի առնելով դրանց առանձնահատկությունները,
- զ) աջակցել համահայկական միասնական տեղեկատվական դաշտի ձևավորմանն ու զարգացմանը,
- է) մշակել ազգահավաքն ու հայրենադարձությունը խթանող ծրագրեր, աջակցել հայոց պետականության ամրապնդմանը,
- ը) նպաստել հայկական համայնքների համախմբմանը,
- թ) աջակցել հայկական ուսումնական հաստատությունների զարգացմանը,
- ժ) աջակցել տարբեր համալսարաններում գործող հայագիտական կենտրոններին, ամբիոններին և մշակել առանձին ծրագրեր:

Այս ամենի մասին ավելի մանրամասն տես ՀՀ կառավարության և ՀՀ սփյուռքի նախարարության կողմից մշակված Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացման հայեցակարգը, որը զետեղված է <http://www.mindiaspora.am/> կայքում:

Հայաստան-Սփյուռք գործակցության զարգացման սկզբունքները ամրագրված են Հայաստանի Հանրապետության նախագահի քաղաքական ծրագրում (ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանի ծրագիրը. <http://www.president.am/library/program/arm>), որում համայն հայության միացյալ ներուժը համարվում է որպես Հայաստանի Հանրապետության մրցակցային առավելություն համաշխարհայնացվող աշխարհում:

ԲԱԺԻՆ 3

ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾՈՂ
ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ, ԱՅՑԵԼՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

«ԱՐԻ ՏՈՒՆ» ԾՐԱԳԻՐԸ

ՀՀ կառավարության 2009թ. մայիսի 14-ի N 575-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ սփյուռքի նախարարության «Արի տուն» խորագրով՝ Սփյուռքի երիտասարդության Հայաստան պարբերական այցելությունների կազմակերպման և անցկացման 2009 թվականի ծրագիրը: ՀՀ վարչապետի որոշմամբ ձևավորվել է նաև ծրագիրը համակարգող միջգերատեսչական խորհուրդ և ծրագրի իրականացման միջգերատեսչական աշխատանքային խումբ:

Ծրագրի հիմնական նպատակներն են՝

- ճանաչելի դարձնել աշխարհասփյուռ հայ երիտասարդներին Հայաստանը՝ որպես էթնիկ հայրենիք,
- նպաստել սփյուռքահայ երիտասարդության մեջ հայրենիքի զգացողության ձևավորմանը,
- արմատավորել ազգային արժեքային համակարգ, ազգային ինքնության գիտակցություն, ծանոթացնել սփյուռքահայ երիտասարդությանը հայ ժողովրդի ավանդույթներին ու սովորույթներին, հայ ընտանիքին, հայ մարդու հոգեկերտվածքին,
- աջակցել Հայաստան-Սփյուռք բարոյահոգեբանական, կրթամշակութային մերձեցմանը:

Ծրագրի իրականացման 6 ամիսների ընթացքում (2009թ. մայիս-հոկտեմբեր) հայկական սփյուռքի տարբեր հատվածներում նախապես ձևավորված 14-25 տարեկան երիտասարդների խմբեր 2 շաբաթով հյուրընկալվել են հայաստանաբնակ հայ ընտանիքներում:

Պատանիների և երիտասարդների ընտրությունը իրականացվել է ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների, հյուպատոսական հիմնարկների, ՀՀ սփյուռքի նախարարության, ինչպես նաև վերջինիս գործընկեր կազմակերպությունների՝ համայնքային հայկական կառույցների կողմից:

Երիտասարդները ճանապարհածախսը հոգացել են սեփական, համայնքային կազմակերպությունների կամ այլ հովանավորների միջոցներով:

Ծրագրով նախատեսված են եղել Սփյուռքի և Հայաստանի երիտասարդ հասակակիցների գործուն շփումներ, ծանոթացում ՀՀ պատմամշակութային հուշարժաններին, հայոց պատմությանը, շրջայցեր Հայաստանի տեսարժան վայրեր, համերգների, ցուցահանդեսների, փառատոների դիտումներ:

Կազմակերպվել են նաև համայնքների և մարզերի օրեր, որոնց ժամանակ թաղապետարանների և մարզպետարանների կողմից իրականացվել են հանդիսություններ, համերգային ծրագրեր, հյուրասիրություն, ազգային ավանդական և հանգստի ու ժամանցի այլ միջոցառումներ:

Անցկացվել է նաև հայրենագիտական ուսուցողական ծրագիր, որում ընդգրկված են եղել հայոց լեզվի և գրականության, հայ ժողովրդի և հայ եկեղեցու պատմության խտացված, ինտերակտիվ դասընթացներ, ինչպես նաև մասնակցություն երգի, պարի, գեղարվեստի խմբակներին:

Ծրագրով նախատեսված են եղել հանդիպումներ ՀՀ պետական պաշտոնյաների հետ:

2009թ. ծրագրում ընդգրկված են եղել Երևան քաղաքը և Երևանամերձ Կոտայքի, Արարատի, Արմավիրի և Արագածոտնի մարզերը: Հայաստան են այցելել շուրջ 500 սփյուռքահայ պատանիներ և երիտասարդներ:

Ծրագիրը կրում է շարունակական բնույթ և տարեցտարի ընդգրկելու է Հայաստանի բոլոր մարզերը:

Ծրագրին մասնակցելու, դիմումի ձևի և այլ տեղեկությունների համար դիմել.

ՀՀ սփյուռքի նախարարություն
Հասցե՝ ՀՀ, ք.Երևան, Վ. Սարգսյան 26/1
հեռ.՝ (+37410) 585601/117/
հեռապատճեն՝ (+37410) 589157
էլ.հասցե՝ allarmerian@mindiaspora.am
վեբ կայք՝ <http://www.armeniadiaspora.com/>

«ՀԱՅ ԿԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ»
ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

«Հայ կամավորների միությունը» հիմնվել է 2000 թվականին:

Այս կազմակերպության գործունեության հիմնական նպատակը սփյուռքահայերի ներուժի օգտագործումն է հայրենիքի կայացման և զարգացման գործում:

Կազմակերպության ծրագրերի շնորհիվ սփյուռքահայերին հնարավորություն է ընձեռվում գալու և աշխատելու Հայաստանում մեկ ամսից մինչև մեկ տարի ժամկետով:

Միություն կարող են դիմել այն սփյուռքահայերը, որոնք ցանկանում են կամավոր հիմունքներով օգտակար լինել հայրենիքին: Կազմակերպությունը տարիքային սահմանափակում չի դնում:

Կամավորներն աշխատում են հասարակական կազմակերպություններում, նախարարություններում և այլ հիմնարկներում, որոնք կամավոր աշխատողների կարիք ունեն:

Կամավորների համար տարբեր միջոցառումներ, այդ թվում՝ սեմինարներ, հայոց լեզվի դասեր, ճանաչողական շրջագայություններ են կազմակերպվում:

Հայաստանում գտնվելու ժամանակահատվածում կամավորները ապրում են իրենց հյուրընկալող հայկական ընտանիքներում, որտեղ որոշակի վարձատրման դիմաց նրանց սենյակ ու սնունդ է տրամադրվում:

Ծրագրին մասնակցելու, դիմումի ձևի և այլ տեղեկությունների համար դիմել.

«Հայ կամավորների միություն»
Հասցե՝ ՀՀ, ք.Երևան, Հանրապետության փ. 62, բն. 108
հեռ.՝ (+34710) 540037
էլ. հասցե՝ info@avc.am
վեբ կայք՝ <http://www.armenianvolunteer.org/>

«ԴԵՊԻ ՀԱՅՔ» ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՂ ԾՐԱԳՐԵՐԸ

«Դեպի Հայք» բարեգործական հիմնադրամը հիմնադրվել է 2004 թվականին:

Կազմակերպության հիմնական նպատակներն են՝

- սփյուռքի երիտասարդությանն իր պատմական հայրենիքին՝ Հայաստանին ծանոթացնելը.
- Հայաստանի և սփյուռքի երիտասարդության կապերի ամրապնդումը:

Կազմակերպության կողմից իրականացվող ծրագրերի շրջանակներում 20-ից 32 տարեկան սփյուռքահայ երիտասարդները նվազագույնը երկու ամսից մինչև մեկ տարի կամավորական աշխատանք են կատարում ավելի քան 150 մասնավոր, պետական և հասարակական կառույցներում: Երիտասարդն ինքն է ընտրում, թե որ ոլորտում և ինչ աշխատանք է ցանկանում կատարել:

Ողջ նախագծի ընթացքում մասնակիցները ոչ միայն ծանոթանում են իրենց պատմական հայրենիքին, այլև մասնագիտանում են իրենց բնագավառում:

Բարեգործական հիմնադրամը կամավորների համար տարբեր միջոցառումներ, այդ թվում՝ սեմինարներ, հայոց լեզվի դասեր, տեղի երիտասարդության հետ համդիպումներ, ճանաչողական շրջագայություններ է կազմակերպում:

Բոլոր ծախսերը, այդ թվում երթևեկության ծախսերը, հիմնադրամն իր վրա է վերցնում: Ողջ ծրագրի իրականացման ընթացքում կամավորներն ապրում են հայկական ընտանիքներում:

Ծրագրին մասնակցելու, դիմումի ձևի և այլ տեղեկությունների համար դիմել.

ԱՄՆ-ում
“Birthright Armenia” «Բրթրայթ Արմենիա»
Հասցե՝ Լանքասթեր պողոտա 333/N 330
Վայնվուդ 19096-9981
հեռ.՝ 6106426633
էլ. հասցե՝ info@birthrightarmenia.orgmail
վեբ կայք՝ <http://www.birthrightarmenia.org/>

**Հայաստանում
«Ռեպի Հայք»**
Հասցե՝ ՀՀ, ք.Երևան, Հանրապետության փ. 62, բն. 108
հեռ.՝ (+34710) 540037
էլ. հասցե՝ info@birthrightarmenia.am
վեբ կայք՝ <http://www.birtherightarmenia.org/>

«TOKTEN» ԾՐԱԳԻՐԸ

«Գիտելիքների փոխանցումը Սփյուռքի հայրենակիցների միջոցով» (TOKTEN) նախաձեռնողն է Հայաստանում ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիրը (ՄԱԶԾ):

Ծրագրի նպատակն է աջակցել ՀՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը այլ պետությունում ապրող իր հայրենակիցների միջոցով:

Ծրագրի շնորհիվ փորձառու սփյուռքահայերը հնարավորություն են ստանում իրենց մասնագիտական փորձը, խորհրդատվական և հետազոտական ծառայությունները տրամադրել կենտրոնական և տեղական իշխանություններին, մասնավոր և հանրային սեկտորի ձեռնարկություններին, համալսարաններին և հետազոտական կենտրոններին այնպիսի բնագավառներում, ինչպիսիք են շրջակա միջավայրը, կրթությունը, գիտությունը, առողջապահությունը, հանրային կառավարումը, ձեռնարկությունների կառավարումը և տեղեկատվական համակարգը:

Ծրագրի մասնակիցների ճանապարհորդության և Հայաստանում կացության ծախսերը հոգում է ՄԱԶԾ-ն:

Այս ծրագրին կարող են դիմել այլ պետությունում բնակվող և մշտական կացություն կամ քաղաքացիություն ունեցող շահագրգռված հայ մասնագետները:

Ծրագրին մասնակցելու, դիմումի ձևի և այլ տեղեկությունների համար դիմել.

Սառա Սանգոյ
ՄԱԿ-ի կամավորների ծրագրի պատասխանատու
ՄԱԶԾ, Հայաստան
հեռ.՝ (+34710) 566073 (+ 224)
էլ. հասցե՝ sara.sangoi@undp.org
Հովհաննես Սառայան
Հասարակայնության հետ կապերի գծով պատասխանատու
ՄԱԶԾ, Հայաստան
հեռ.՝ (+34710) 566073 (+ 128)
էլ. հասցե՝ hovhannes.sarajyan@undp.org

ԱՄԿ ՆԱԽԱԳԻԾԸ «ԿԱՅՈՒՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՈՌԻԱՍՏԱՆԻ ԴԱՇՆՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ» ԿՈՎԿԱՍՏՈՒՄ ՈՒ ՄԻՋԻՆ ԱՍԻԱՅՈՒՄ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՄԻԳՐԱՑԻԱՅԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ»

Ծրագիրն իրականացվում է Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության կողմից Ռուսաստանի Դաշնությունում, Հայաստանում, Ղազախստանում, Ղրղզստանում ու Տաջիկստանում 2007-2010թթ ընկած ժամանակահատվածում: Ծրագիրը ֆինանսավորում է Եվրապական Միությունը: Հայաստանում ծրագիրը նպատակ ունի աջակցել քաղաքականության մշակմանը, որը կընդլայնի միգրացիայի դրական ազդեցությունը զարգացման գործընթացներում:

Ծրագրի հիմնական գործունեությունը.

- Ծրագրի շրջանակներում ու աջակցությամբ, Որակավորումների գրանցամատյան (Skills register) է ստեղծվում բարձր որակավորում ունեցող հայ միգրանտների, սփյուռքի ռեսուրսների վերադարձի ու վերաինտեգրման համար՝ ՀՀ Աշխատանքի ու սոցիալական հարցերի նախարարության «Զբաղվածության պետական ծառայություն» գործակալության www.employment.am կայքի հիման վրա: Որակավորումների գրանցամատյան հնարավորություն կտա այլ երկրներում բնակվող հայերին տեղեկատվություն ստանալ Հայաստանում աշխատանքի հնարավորությունների, թափուր տեղերի վերաբերյալ ու դիմել դրանց համացանցի միջոցով (online):
- Աջակցություն Հայաստանի արհմիությունների կոնֆեդերացիային՝ տեղեկատվական կենտրոն ստեղծելով աշխատանքային միգրանտների համար, ովքեր մտադրված են աշխատել Ռուսաստանի Դաշնությունում: ՌԴ-ում օրինական բնակության ու աշխատանքի վերաբերյալ տեղեկատվություն կարելի է ստանալ թե՛ գծի

հեռախոսահամարով՝ 37410 589231:

- «Միգրացիա ու զարգացում» ու «Միգրանտների կողմից Հայաստան ուղարկվող դրամական փոխանցումներ. խնայողությունների ու ներդրումների հնարավորությունը ու դրամական փոխանցումներ գրավելուն ուղղված ֆինանսական գործիքները» հետազոտությունների մշակումը եւ տպագրումը: Հետազոտությունները ուսումնասիրում են հետադարձ միգրացիան, բարձր որակավորում ունեցող մարդկային ռեսուրսների արտագաղթը, Հայաստանում սփյուռքի նախաձեռնությունները ու ուսումնասիրում դրամական խնայողությունների ու ներդրման հնարավորությունը Հայաստանում:
- Ներկա ձեռնարկը մշակվել է ծրագրի շրջանակներում:

Հավելյալ տեղեկությունների համար դիմել.

Ծրագրի համակարգող՝ Անուշ Աղաբալյան
հեռ.՝ (+374 10) 512037
Էլ. հասցե՝ aghabalyan@ilo.org

**«ԱԶԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՄԻԳՐԱՑԻՈՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՄԱՆՆ ՈՒ
ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԶԵՎԱՎՈՐՄԱՆԸ» ԾՐԱԳԻՐԸ**

Ծրագիրը իրականացվում է Հայաստանի Բրիտանական խորհրդի, ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության միգրացիոն գործակալության և «Մարդկային զարգացման միջազգային կենտրոն» (ICHD - International Center for Human Development) կազմակերպության հետ համատեղ՝ Եվրամիության օժանդակությամբ:

Ծրագիրը նպատակ ունի՝

- կանխարգելել անօրինական միգրացիան,
- աջակցել վերադարձի և վերաինտեգրման գործընթացների արդյունավետության բարձրացմանը,
- միգրացիոն քաղաքականությունն ու օրենսդրությունը համապատասխանեցնել միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ նորմերին ու սկզբունքներին:

Ծրագրի շրջանում արդեն իսկ ստեղծված է www.backtoarmenia.com կայքը, որտեղ այլ պետություններում գտնվող պոտենցիալ վերադարձողները կարող են ոչ միայն վերադարձի և հայրենիքում վերաինտեգրման հարցերով արժեքավոր տեղեկություններ քաղել, այլև ուղիղ համացանցային կապի միջոցով ստանալ հուզող հարցերի սպառնիչ պատասխաններ:

Հավելյալ տեղեկությունների համար դիմել.

«Աջակցություն Հայաստանում միգրացիոն քաղաքականության և համապատասխան կարողությունների հզորացմանը» ծրագիր

Ծրագրի ղեկավար՝ Նարեկ Թովմասյան
Էլ. հասցե՝ Narek.Tovmasyan@britishcouncil.am
վեբ կայք՝ <http://www.britishcouncil.org/armenia-science-society-migration.htm>

ԲԱԺԻՆ 4

ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՄՇՏԱՊԵՍ ԲՆԱԿՎՈՂ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԵՎ ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅ
ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

**Ա. ԱՅԼ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ՄՇՏԱՊԵՍ ԲՆԱԿՎՈՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

«Յուրաքանչյուր քաղաքացի... ունի
Հայաստանի Հանրապետություն
վերադառնալու իրավունք»
(ՀՀ սահմանադրություն, հոդված 25 (3))

ՀՀ տարածքից դուրս մշտապես բնակվող ՀՀ քաղաքացիներին վերապահվում են ՀՀ քաղաքացու համար նախատեսված բոլոր իրավունքները, պարտականություններն ու պատասխանատվությունը, բացառությամբ ՀՀ օրենքներով նախատեսված դեպքերի:

1. Ընտրելու և ընտրվելու, հանրաքվեին մասնակցելու իրավունքի սահմանափակումները

Մինչև 2007թ. փետրվարը ՀՀ ընտրական օրենսգրքում համապատասխան փոփոխությունների կատարումը, այլ պետությունում բնակվող կամ գտնվող ՀՀ քաղաքացիների ընտրական իրավունքի իրականացումն ապահովում էին ՀՀ դիվանագիտական և հյուպատոսական ներկայացուցչությունները՝ Ընտրական օրենսգրքով և ՀՀ կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի սահմանած կարգով:

Սակայն ՀՀ ընտրական օրենսգրքի բոլոր դրույթները, որոնք վերաբերում էին այլ պետությունում քվեարկության անցկացման կարգին, 2007թ. փետրվարին կատարված փոփոխությունների արդյունքում օրենսգրքից հանվեցին:

ՀՀ ընտրական օրենսգրքի փոփոխությունների համաձայն՝ ընտրությունների անցկացումը սահմանափակվում է միայն ՀՀ տարածքով և բացառվում է դիվանագիտական և հյուպատոսական ներկայացուցչություններում քվեարկելու հնարավորությունը:

ՀՀ ընտրական օրենսգրքը սահմանափակում է նաև ՀՀ տարածքից դուրս մշտապես բնակվող ՀՀ քաղաքացիների ընտրվելու, ինչպես նաև հանրաքվեին մասնակցելու իրավունքը: ՀՀ քաղաքացին կարող է իր թեկնածությունն առաջադրել ընտրովի պաշտոնում, ինչպես նաև մասնակցել հանրաքվեին միայն այն դեպքում, երբ մշտապես բնակվում է ՀՀ տարածքում:

2. Այլ պետությունում հաշվառման կանգները

ՀՀ տարածքից դուրս վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակության մեկնող կամ վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվող ՀՀ քաղաքացին պարտավոր է այդ մասին գրավոր տեղեկացնել ՀՀ ոստիկանության կենտրոնական մարմնին, համապատասխան հյուպատոսական ծառայությանը կամ դիվանագիտական ներկայացուցչությանը (ՀՀ դիվանագիտական առաքելությունների, հյուպատոսական հիմնարկների ցանկի համար տես՝ Հավելված 2), որն այդ մասին պաշտոնապես տեղեկացնում է ՀՀ ոստիկանության կենտրոնական մարմնին:

Նշված տեղեկատվությունն ստանալուց հետո նշված անձն իր նախկին հաշվառման վայրի հաշվառումից հանվում է:

Մշտական բնակության վայրը փոխած ՀՀ քաղաքացին պարտավոր է այլ պետություն ժամանելու օրվանից 10 աշխատանքային օրվա ընթացքում մշտական հաշվառման վերցվելու համար դիմել ՀՀ համապատասխան հյուպատոսական ծառայությանը կամ դիվանագիտական ներկայացուցչությանը՝ ներկայացնելով՝

- ա) անձը հաստատող փաստաթուղթ.
- բ) կցագրման վկայական կամ զինվորական գրքույկ (զինապարտները).
- գ) բնակելի տարածությունը զբաղեցնելու հիմք հանդիսացող փաստաթուղթ:

ՀՀ քաղաքացու անձնագրում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների կամ հյուպատոսական հիմնարկների կողմից կարող է կատարվել նշում՝ այլ պետությունում մշտապես բնակվելու մասին:

3. Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանությանը մասնակցելու պարտականությունը

Անկախ մշտական բնակության վայրից՝ ՀՀ քաղաքացիները պարտավոր են մասնակցել հայրենիքի պաշտպանությանը՝ օրենքով նախատեսված կարգով /տես՝ Բաժին 6/:

4. Հայաստանի Հանրապետության անձնագիր ունենալու պարտականությունը

ՀՀ քաղաքացու անձնագիր պարտավոր են ունենալ ՀՀ 16 տարին լրացած բոլոր քաղաքացիները՝ անկախ բնակության վայրից:

ՀՀ քաղաքացիներն այլ պետություններում բնակվում են ՀՀ քաղաքացու անձնագրով:

Այլ պետություններում ՀՀ քաղաքացիների անձնագրերը տրվում կամ փոխանակվում են ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների կամ հյուպատոսական հիմնարկների կողմից:

5. Պատասխանատվությունը հայրենիքի պաշտպանությանը չմասնակցելու, հաշվառման կանգնելու կանոնները խախտելու, առանց անձնագրի բնակվելու համար

ՀՀ քրեական օրենսգրքով քրեական պատասխանատվություն է նախատեսվում զինվորական կամ այլ ընտրանքային ծառայության, հերթական զորակոչից, վարժական հավաքից կամ զորավարժանքից խուսափելու համար՝ այդ ծառայությունից ազատվելու՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով հիմքերի բացակայության դեպքում /տես՝ Բաժին 6 /:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 195 և 195.1. հոդվածներով վարչական պատասխանատվություն է սահմանվում՝

- Առանց անձնագրի կամ առանց հաշվառման բնակվելու համար: Այս իրավախախտումը առաջացնում է նախազգուշացում կամ տուգանքի նշանակում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հիսուն տոկոսից մինչև նվազագույն աշխատավարձի չափը³:
- ՀՀ տարածքից դուրս վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակության մեկնող կամ վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվող ՀՀ քաղաքացու, ինչպես նաև ՀՀ դուրս ծնված ՀՀ քաղաքացու կողմից մշտական բնակության վայրի (կացարանի) հասցեի վերաբերյալ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ՀՀ համապատասխան դիվանագիտական ներկայացուցչությանը կամ հյուպատոսական հիմնարկին չտեղեկացնելու համար: Այս իրավախախտումը առաջացնում է նախազգուշացում կամ տուգանքի նշանակում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի հիսուն տոկոսից մինչև նվազագույն աշխատավարձի չափը⁴:

Քաղաքացիության մասին ՀՀ օրենքի 25 հոդվածի համաձայն՝ անձը ՀՀ քաղաքացիությունից կարող է զրկվել, եթե նա, մշտապես բնակվելով այլ պետությունում, յոթ տարվա ընթացքում առանց հարգելի պատճառների հյուպատոսական հաշվառման չի կանգնել:

Բ. ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ, ԱՅՂԻ ԹՎՈՒՄ՝ ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅ ՕՏԱՐԵՐԿՐԱՑԻՆԵՐԻ, ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ՊԱՐՏՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

1. Օտարերկրացու իրավական վիճակը Հայաստանում

«Օտարերկրացիների մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ Հայաստանի Հանրապետությունում օտարերկրացիներն ունեն ՀՀ քաղաքացիներին հավասար իրավունքներ, ազատություններ և պարտականություններ, եթե ՀՀ սահմանադրությամբ, օրենքներով և միջազգային պայմանագրերով այլ բան նախատեսված չէ:

Օտարերկրացին Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ունի սեփականության, աշխատանքի, ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու և այլ իրավունքներ:

Օտարերկրյա քաղաքացին ՀՀ վճարում է հարկեր, տուրքեր և կատարում այլ պարտադիր վճարումներ՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Օտարերկրյա քաղաքացին իր իրավունքները պաշտպանելիս օգտվում է ՀՀ քաղաքացու իրավունքների իրականացման համար սահմանված բոլոր երաշխիքներից, ինչպես նաև օգտվում է իր քաղաքացիության պետության դիվանագիտական պաշտպանությունից:

ՀՀ օտարերկրացիները պարտավոր են հարգել ՀՀ Սահմանադրությունը և օրենքները, իրավական այլ ակտերը, ազգային սովորույթներն ու ավանդույթները:

ՀՀ տարածքում օտարերկրացիները կրում են ՀՀ քաղաքացիներին հավասար պատասխանատվություն, բացառությամբ ՀՀ միջազգային պայմանագրերով նախատեսված

³ Այս կոնտեքստում նվազագույն աշխատավարձի չափ է հանդիսանում 1.000 ՀՀԴ:

⁴ Այս կոնտեքստում նվազագույն աշխատավարձի չափ է հանդիսանում 1.000 ՀՀԴ:

դեպքերի:

Օտարերկրացին պահպանում է քաղաքացիության կողմի հետ իրավական կապը, օգտվում է նրա հովանավորությունից և պաշտպանությունից:

Օտարերկրացին չի օգտվում հետևյալ իրավունքներից՝

- առանց վիզայի ՅՅ տարածք մուտք գործելու,
- ընտրելու և ընտրվելու ՅՅ պետական իշխանության մարմիններում, ինչպես նաև տեղական ինքնակառավարման մարմիններում⁵,
- մասնակցելու համաժողովրդական քվեարկությանը (համապետական հանրաքվե),
- ընդունվելու հանրային ծառայության,
- ստեղծելու կուսակցություններ և դրանց անդամագրվելու,
- հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքից:

2. Ազգությամբ հայ օտարերկրացու իրավական վիճակը Հայաստանում

Ազգությամբ հայ օտարերկրացու իրավական վիճակը տարբերվում է այլ օտարերկրյա քաղաքացիների իրավական վիճակից նրանով, որ՝

- ազգությամբ հայ օտարերկրացուն կարող է տրվել ինչպես ժամանակավոր և մշտական, այնպես էլ հատուկ կացության կարգավիճակ /տես՝ Բաժին 4/.
- ազգությամբ հայ օտարերկրացին ձեռք է բերում ՅՅ քաղաքացիություն պարզեցված կարգով /տես՝ Բաժին 6/:

Այն անձանց, ում շնորհվում է հատուկ կացության կարգավիճակ տրվում է հատուկ տեսակի անձնագիր՝ 10 տարի ժամկետով, որը հնարավորություն է տալիս՝

- առանց մուտքի վիզայի ճամփորդել Հայաստան.
- Հայաստանում օգտվել հողի նկատմամբ սեփականության իրավունքից:

9. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ի՞նչ փաստաթղթեր պետք է ներկայացվեն անձնագիր ստանալու համար

Անձնագիր ստանալու համար ՅՅ քաղաքացիները ներկայացնում են՝

ա) սահմանված ձևի դիմում (այլ պետություններում դիմումի ձևը տրամադրվում է ՅՅ դիվանագիտական ներկայացուցչության կամ հյուպատոսական հիմնարկի կողմից).

բ) ծննդյան վկայական կամ մինչև 16 տարին լրանալն ստացած ՅՅ քաղաքացու անձնագիր կամ անձը հաստատող այլ փաստաթղթեր, եթե ՅՅ քաղաքացին չի կարող ներկայացնել սույն կետում նշված փաստաթղթերը.

գ) 35 x 45 մմ չափսի երկու լուսանկար (գունավոր).

դ) ծնողների կամ ծնողներից մեկի կամ օրինական ներկայացուցիչների համաձայնությունը (մինչև 16 տարին լրանալն անձնագիր ստացողները), ընդ որում, ծնողի կամ օրինական ներկայացուցչի համաձայնությունը նրանց կողմից ստորագրվում է այն հանձնելիս: Եթե ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը անձամբ չի կարող ներկայացնել համաձայնությունը, ապա ներկայացվող համաձայնության վրա նրա ստորագրության իսկությունը պետք է վավերացված լինի նոտարական կարգով.

ե) կցագրման վկայական կամ զինվորական գրքույկ (զինապարտները) /տես՝ Բաժին 6/:

2. Ինչպե՞ս վերականգնել այլ պետությունում ՅՅ քաղաքացու անվավեր ծանաչված կամ կորցրած անձնագիրը

Այլ պետությունում գտնվող ՅՅ քաղաքացին անվավեր ծանաչված կամ կորցրած անձնագիրը վերականգնելու համար դիմում է տվյալ երկրում գտնվող ՅՅ դիվանագիտական ներկայացուցչություն կամ հյուպատոսական հիմնարկություն:

⁵ Այս ընդհանուր կանոնից կա մեկ բացառություն. ՅՅ ընտրական օրենսգրքի համաձայն՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրությունների ժամանակ ընտրելու իրավունք ունեն մաս համապատասխան համայնքում առնվազն մեկ տարվա հաշվառում ունեցող և փաստացի բնակվող օտարերկրացիները և քաղաքացիություն չունեցող անձինք:

Եթե տվյալ երկրում չկա ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչություն կամ հյուպատոսական հիմնարկություն, ապա նա կարող է դիմել հարևան երկրում գտնվող ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչություն կամ հյուպատոսական հիմնարկություն:

ԲԱԺԻՆ 5

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱՉՈՒՄԸ

«Քաղաքացիության մասին» ՀՀ օրենքն ամրագրում է քաղաքացիություն ձեռք բերելու հետևյալ հիմքերը՝

- 1) քաղաքացիության ճանաչմամբ.
- 2) ծննդով.
- 3) քաղաքացիություն ստանալու միջոցով.
- 4) քաղաքացիությունը վերականգնելու միջոցով.
- 5) քաղաքացիության խմբային ձեռքբերման միջոցով.
- 6) Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով նախատեսված հիմքերով.
- 7) օրենքով նախատեսված այլ հիմքերով:

Խորհրդային Միության տարածքում գործում էր միասնական քաղաքացիությունը. միութենական հանրապետությունների քաղաքացիները միաժամանակ համարվում էին միութենական պետության քաղաքացիներ: ԽՍՀՄ-ի փլուզումից հետո անկախացած ՀՀ կողմից կիրառվեց քաղաքացիության ճանաչման հիմքը, որը հնարավորություն էր ընձեռում որոշելու, թե նախկին Խորհրդային Հայաստանի, ինչպես նաև նախկին ԽՍՀՄ այլ հանրապետությունների քաղաքացիներից ովքեր են, որ ձեռք են բերում ՀՀ քաղաքացիություն:

«Քաղաքացիության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն ՀՀ քաղաքացիներ են ճանաչվում՝

- ՀՀ-ում մշտապես բնակվող նախկին ՀԽՍՀ քաղաքացիները, ովքեր մինչև Սահմանադրության ուժի մեջ մտնելը (1995թ. հուլիսի 5-ը) ձեռք չեն բերել այլ պետության քաղաքացիություն կամ հրաժարվել են դրանից՝ սույն օրենքի ուժի մեջ մտնելու օրվանից (1995թ. նոյեմբերի 26-ը) մեկ տարվա ընթացքում.
- ՀՀ-ում մշտապես բնակվող քաղաքացիություն չունեցող անձինք կամ օտարերկրյա քաղաքացի չհանդիսացող նախկին ԽՍՀՄ այլ հանրապետությունների քաղաքացիները, ովքեր մինչև 2009 թվականի դեկտեմբերի 31-ը դիմում են ՀՀ քաղաքացիություն ձեռք բերելու համար.
- ՀՀ դուրս բնակվող ազգությամբ հայ նախկին ՀԽՍՀ այն քաղաքացիները, ովքեր ձեռք չեն բերել այլ պետության քաղաքացիություն:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄ.

Քաղաքացիության ճանաչման ինստիտուտը կիրառելի չէ օտարերկրացիների համար: Այն բացառապես վերաբերում է տվյալ պահին օտարերկրյա քաղաքացի չհանդիսացող անձանց:

Բ. ԱԶԳՈՒԹՅԱՄԲ ՀԱՅԵՐԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ

Քաղաքացիություն ստանալու կարգը սահմանված է «Քաղաքացիության մասին» ՀՀ օրենքով: Ըստ Օրենքի, ՀՀ քաղաքացիություն չունեցող 18 տարին լրացած և գործունակ յուրաքանչյուր անձ (այդ թվում՝ օտարերկրյա քաղաքացիություն ունեցող) իրավունք ունի դիմելու ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու համար, եթե՝

- ա) օրենքով սահմանված կարգով վերջին երեք տարին մշտապես բնակվել է ՀՀ-ում.
- բ) կարող է բացատրվել հայերեն լեզվով և
- գ) ծանոթ է ՀՀ սահմանադրությանը:

Առանց ա) և բ) կետերով սահմանված պահանջների պահպանման՝ ՀՀ քաղաքացիություն կարող է ստանալ ՀՀ քաղաքացիություն չունեցող այն անձը՝

- 1) որն ամուսնացել է ՀՀ քաղաքացու հետ կամ ունի ՀՀ քաղաքացի երեխա.
- 2) որի ծնողները կամ նրանցից մեկը նախկինում ունեցել է ՀՀ քաղաքացիություն կամ ծնվել է ՀՀ-ում, և որը 18 տարին լրանալուց հետո՝ 3 տարվա ընթացքում, դիմել է ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու համար.
- 3) որը ազգությամբ հայ է, այսինքն՝ ունի հայ նախնիներ.
- 4) որը 1995 թվականի հունվարի 1-ից հետո, իր դիմումի համաձայն, դուրս է եկել ՀՀ քաղաքացիությունից:

Այսպիսով, ազգությամբ հայ անձանց համար ՀՀ քաղաքացիություն ձեռք բերելու պայմանը՝

ՀՀ Սահմանադրությանը ծանոթ լինելն է, որի ստուգման համար անցկացվում է թեստավորում (տես՝ Հավելված 4):

1. Զաղաքացիություն ձեռք բերելու համար փաստաթղթերը ներկայացնելու ընթացակարգը և ժամկետները

Անձը ՀՀ զաղաքացիություն ստանալու համար փաստաթղթերը ներկայացնում է՝

- ՀՀ-ում՝ ՀՀ ոստիկանության անձնագրերի և վիզաների վարչություն (այսուհետև՝ վարչություն).
- այլ պետությունում՝ ՀՀ դեսպանություն կամ հյուպատոսական հիմնարկ:

ՀՀ զաղաքացիություն ձեռք բերելու համար անձը ներկայացնում է հետևյալ փաստաթղթերը՝

- դիմում (այլ պետություններում դիմումի ձևը տրամադրվում է ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչության կամ հյուպատոսական հիմնարկի կողմից).
- ինքնակենսագրություն.
- իր զաղաքացիության պետության անձնագիրը և դրա պատճենը.
- 35 x 45 մմ չափսի 6 լուսանկար.
- տեղեկանք առողջական վիճակի մասին.
- տեղեկանք դատվածության մասին՝ այն երկրից, որտեղ վերջին 10 տարվա ընթացքում մշտապես կամ առավելապես բնակվել է.
- աշխատանքային գործունեության մասին փաստաթուղթը.
- ծննդյան վկայականը և դրա պատճենը.
- հայկական ծագումը հաստատող փաստաթուղթը՝ ծնողի (պապի կամ տատի կամ քրոջ կամ եղբոր) ծննդյան վկայականը և դրա պատճենը կամ ազգությունը հաստատող այլ փաստաթուղթ:

Փաստաթղթերը ներկայացնելիս անձը լրացնում է հարցաթերթիկ (տես՝ Հավելված 3):

Հարցաթերթիկը լրացվում է հայերենով՝ ընթերցման, առանց ուղղումների և ջնջումների: Հարցաթերթիկն ստորագրում են անձը և դիմումն ընդունող պաշտոնատար անձը:

Դեսպանությունը կամ հյուպատոսական հիմնարկը փաստաթղթերը ստանալուց հետո ոչ ուշ, քան 10-օրյա ժամկետում անձի համար նշանակում է ՀՀ սահմանադրության իմացության ստուգման օր:

Դեսպանությունը կամ հյուպատոսական հիմնարկն անձի՝ ՀՀ սահմանադրության իմացության ստուգումից հետո 10-օրյա ժամկետում փաստաթղթերը, ՀՀ սահմանադրության իմացության թեսթը և դրանց վերաբերյալ եզրակացությունն ուղարկում է ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն:

ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությունը փաստաթղթերն ստանալուց հետո, մեկամսյա ժամկետում, դրանք՝ իր եզրակացության հետ միասին, ուղարկում է վարչություն:

Վարչությունը ՀՀ արտաքին գործերի նախարարությունից ստացված փաստաթղթերի պատճեններն ստանալուց հետո 10-օրյա ժամկետում ուղարկում է ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայություն:

ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայությունը փաստաթղթերի պատճեններն ստանալուց հետո երկամսյա ժամկետում վարչություն է ներկայացնում իր եզրակացությունը:

Վարչությունը փաստաթղթերը և դրանց վերաբերյալ եզրակացություններն ստանալուց հետո մեկամսյա ժամկետում ՀՀ կառավարության աշխատակազմի միջոցով ներկայացնում է ՀՀ նախագահին:

Դիմումը բավարարվելու դեպքում, ՀՀ զաղաքացիություն ստանում են զաղաքացիություն չնորիշելու մասին ՀՀ նախագահի հրամանագրով:

Դիմումը մերժվում է, եթե տվյալ անձն իր գործունեությամբ վնասում է պետական և հասարակական անվտանգությանը, հասարակական կարգին, հանրության առողջությանը և բարեբերին, այլոց իրավունքներին և ազատություններին, պատվին և բարի համբավին:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄ.

Օտար լեզվով փաստաթղթերը ներկայացվում են նոտարական կարգով վավերացված հայերեն թարգմանությունների հետ միասին:

9. ԵՐԿՔԱՂԱՔԱՑԻՈՒԹՅՈՒՆ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

2005թ. ՀՀ սահմանադրությունում ամրագրվեց դրույթ, որը թույլատրում է ՀՀ քաղաքացիներին ձեռք բերելու նաև այլ պետությունների քաղաքացիություն (30.1 հոդվածի 4-րդ մաս):

Սահմանադրության այդ նորմի հիման վրա «Քաղաքացիության մասին» ՀՀ օրենքը լրացվեց նոր 13.1 հոդվածով, որի համաձայն՝

ա) երկքաղաքացի է համարվում այն անձը, որն ունի մեկից ավելի պետությունների քաղաքացիություն:

բ) ՀՀ երկքաղաքացի է համարվում այն անձը, որը ՀՀ քաղաքացիությունից բացի, ունի նաև այլ պետության (պետությունների) քաղաքացիություն:

գ) ՀՀ երկքաղաքացին ՀՀ համար ճանաչվում է **միայն որպես ՀՀ քաղաքացի**: Ընդ որում, այդ նորմը տարածվում է նաև 1995 թվականի հունվարի մեկից հետո, առանց սահմանված կարգի ՀՀ քաղաքացիությունից դուրս գալու, այլ պետության քաղաքացիություն ընդունած կամ ստացած, ինչպես նաև ՀՀ քաղաքացիությունից միակողմանի հրաժարված ՀՀ քաղաքացիների վրա:

դ) ՀՀ երկքաղաքացին ունի ՀՀ քաղաքացու համար նախատեսված բոլոր իրավունքները և կրում է ՀՀ քաղաքացու համար նախատեսված բոլոր պարտականություններն ու պատասխանատվությունը, բացառությամբ ՀՀ միջազգային պայմանագրերով կամ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

ե) ՀՀ քաղաքացին այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու դեպքում պարտավոր է այդ մասին ՀՀ կառավարության սահմանած կարգով մեկանսյա ժամկետում հայտնել ՀՀ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն կամ ՀՀ ոստիկանության տարածքային ստորաբաժանում, իսկ օտարերկրյա պետություններում՝ ՀՀ օտարերկրյա պետությունում գործող դիվանագիտության ծառայության մարմիններ (տես՝ Հավելված 5): Չհայտնելը պատժվում է տուգանքով՝ նվազագույն աշխատավարձի հիսունապատիկի չափով⁶:

Ազգությամբ հայերը երկքաղաքացիություն ձեռք բերելու համար ներկայացնում են սույն Բաժնի Բ պարագրաֆում թվարկված փաստաթղթերը:

ՀՀ այն քաղաքացիներն, որոնք մինչև երկքաղաքացիության ամրագրումը ընկած ժամանակահատվածում առանց ՀՀ քաղաքացիությունից դուրս գալու ձեռք են բերել այլ պետության քաղաքացիություն, նույնպես պետք է դիմում ներկայացնեն վերը նշված մարմիններից մեկին՝ իրենց երկքաղաքացիությունը օրինականացնելու նպատակով: Նշված անձինք դիմումին կից ներկայացնում են այն պետության քաղաքացու անձնագրի պատճենը, որը ձեռք են բերել առանց ՀՀ քաղաքացիությունը դադարեցնելու:

Երկքաղաքացիություն ձեռք բերելու համար այլ պետություններում բնակվող անձինք կարող են դիմել ՀՀ դիվանագիտական և հյուպատոսական ներկայացուցչություններ, իսկ ՀՀ-ում բնակվողները՝ ՀՀ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն:

ՀՀ երկքաղաքացուն տրվում է ՀՀ քաղաքացու անձնագիր:

1. Երկքաղաքացու իրավական վիճակի առանձնահատկությունները

Ընդհանուր կանոնի համաձայն, ՀՀ երկքաղաքացին ունի ՀՀ քաղաքացու համար նախատեսված բոլոր իրավունքները և կրում է ՀՀ քաղաքացու համար սահմանված բոլոր պարտականությունները և պատասխանատվությունը: Միաժամանակ, օրենսդրությամբ ամրագրված են որոշ առանձնահատկություններ՝

- ՀՀ երկքաղաքացին **չի կարող ընտրվել** ՀՀ նախագահ, ԱԺ պատգամավոր, չի կարող լինել ՀՀ սահմանադրական դատարանի անդամ, ՀՀ մարդու իրավունքների պաշտպան, Երևանի քաղաքապետ, չի կարող զբաղեցնել ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության պաշտոններ, ՀՀ ոստիկանության բարձրագույն խմբի պաշտոններ:
- քրեական պատասխանատվություն է նախատեսվում այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու դեպքում օրենքով սահմանված ժամկետում ՀՀ կառավարության լիազոր մարմին չհայտնելու համար (տես՝ Հավելված 5) ՀՀ այն քաղաքացու կողմից, որը հավակնում է այնպիսի պաշտոն զբաղեցնելու, որն զբաղեցնելն օրենքով արգելված է այլ

⁶ Այս կոմտեքստում նվազագույն աշխատավարձի չափ է հանդիսանում 1000 ՀՀԴ:

պետության քաղաքացի հանդիսացող ՀՀ քաղաքացիներին, ինչպես նաև այն պաշտոնատար անձի կողմից, որը, օրենքի համաձայն, չէր կարող լինել նաև այլ պետության քաղաքացի.

- այլ պետության քաղաքացիություն ընդունած ՀՀ քաղաքացին չի ազատվում պարտադիր զինվորական ծառայությունից, անկախ այն հանգամանքից՝ ծառայել է նա այլ պետությունում, թե՛ ոչ: ՀՀ քաղաքացիություն ընդունած այլ պետության քաղաքացին ազատվում է պարտադիր զինվորական ծառայությունից, եթե մինչև ՀՀ քաղաքացիություն ընդունելը ոչ պակաս, քան 12 ամիս ծառայել է այլ պետության զինված ուժերում կամ այլ պետությունում ոչ պակաս, քան 18 ամիս անցել է այլընտրանքային զինվորական ծառայություն (տես՝ Բաժին 6).
- ՀՀ և միաժամանակ այլ պետության քաղաքացի հանդիսացող և ՀՀ հաշվառում ունեցող քաղաքացիները ընտրությունների ժամանակ քվեարկություններին մասնակցում են ՀՀ ընտրական օրենսգրքով սահմանված կարգով: Իսկ ՀՀ ընտրական օրենսգրքի համաձայն՝ ՀՀ ընտրություններն անցկացվում են միայն ՀՀ տարածքում (տես՝ Բաժին 4): Այսինքն, քվեարկության օրը նրանք պետք է գտնվեն ՀՀ-ում:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄՆԵՐ.

1. Մի շարք օտարերկրյա քաղաքացիներ, որոնք ցանկանում են ձեռք բերել ՀՀ քաղաքացիություն, իրենց երկրների քաղաքացիության օրենսդրության համաձայն կարող են կորցնել այդ երկրի քաղաքացիությունը (օրինակ՝ Իրան, Լատվիա, և այլն): Ուստի նման անձինք պետք է իրավասու մարմինների կողմից իրազեկված լինեն իրենց երկրների քաղաքացիության օրենսդրությանը՝ իրենց իրավունքների պաշտպանության և հետագայում որևէ խոչընդոտների այդ երկրներում չհանդիպելու նկատառումով:

2. Հաճախ ՀՀ քաղաքացիները ՀՀ քաղաքացիությունից դուրս գալու դիմումներ են ներկայացնում այն երկրների քաղաքացիությունը ստանալու նպատակով, որոնք իրենց օրենսդրությամբ չեն արգելում երկքաղաքացիության ինստիտուտը և այլ պետության քաղաքացիությունից դուրս գալու նման պայման օրենսդրորեն չեն նախատեսում (օրինակ՝ Ռուսաստանի Դաշնություն և այլն): Հետևաբար կարևոր է, որպեսզի նման անձինք իրազեկ լինեն նաև այն պետության քաղաքացիության օրենսդրությանը, որի քաղաքացիությունը ստանալու համար դիմում են ներկայացրել այդ պետության իրավասու մարմիններին:

Դ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ինչպե՞ս է կարգավորվում ամուսինների քաղաքացիության հարցը

ՀՀ քաղաքացու ամուսնությունն օտարերկրյա քաղաքացու հետ մեխանիկորեն չի հանգեցնում ամուսիններից որևէ մեկի քաղաքացիության փոփոխման, ինչպես նաև ամուսիններից մեկի քաղաքացիություն փոխելը չի հանգեցնում մյուս ամուսնու քաղաքացիության փոփոխման: Սակայն նշված հանգամանքները կարող են հիմք հանդիսանալ քաղաքացիության փոփոխման համար:

2. Ինչպե՞ս է որոշվում երեխայի քաղաքացիությունը

Երեխան, ում ծնողները նրա ծնվելու պահին ՀՀ քաղաքացիներ են, անկախ ծնվելու վայրից, ձեռք է բերում ՀՀ քաղաքացիություն:

Երեխան, ում ծնողներից մեկը ծնվելու պահին ՀՀ քաղաքացի է, իսկ մյուսն անհայտ է կամ քաղաքացիություն չունեցող անձ է, ձեռք է բերում ՀՀ քաղաքացիություն:

Այն դեպքում, երբ ծնողներից մեկը երեխայի ծնվելու պահին ՀՀ քաղաքացի է, իսկ մյուսը՝ օտարերկրյա քաղաքացի, երեխայի քաղաքացիությունը որոշվում է ծնողների գրավոր համաձայնությամբ: Համաձայնության բացակայության դեպքում երեխան ձեռք է բերում ՀՀ քաղաքացիություն, եթե՝

- նա ծնվել է ՀՀ-ում, կամ
- ՀՀ քաղաքացիություն ձեռք չբերելու դեպքում դառնում է քաղաքացիություն չունեցող անձ, կամ
- ծնողները մշտապես բնակվում են ՀՀ-ում:

3. Ո՞վ է շնորհում ՀՀ քաղաքացիությունը

ՀՀ քաղաքացիությունը ստանում են քաղաքացիություն շնորհելու մասին ՀՀ նախագահի հրամանագրով:

4. Ո՞ր դեպքերում է մերժվում քաղաքացիություն ստանալու դիմումը

ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու դիմումը մերժվում է, եթե տվյալ անձն իր գործունեությամբ վնասում է պետական և հասարակական անվտանգությանը, հասարակական կարգին, հանրության առողջությանը և բարքերին, այլոց իրավունքներին և ազատություններին, պատվին և բարի համբավին: Ընդ որում, ՀՀ դիմումը մերժելու դեպքում պետական մարմինները պարտավոր չեն մերժումը բացատրել և/կամ հիմնավորվել:

ԲԱԺԻՆ 6

ԶԻՆԱՊԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Ա. ԶԻՆԱՊԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

1. Զինապարտությունը և զինապարտները

Զինապարտությունը՝ Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանությանը մասնակցելու քաղաքացիների սահմանադրական պարտականությունն է:

Զինապարտներ են համարվում նախագորակոչային (16-18 տարեկան), զորակոչային տարիքի (18-27 տարեկան) և պահեստազորում հաշվառված արական, ինչպես նաև զինվորական մասնագիտություն ունեցող կամ զինվորական ծառայություն անցած իգական սեռի քաղաքացիները:

2. Հայաստանի պաշտպանությանը մասնակցելու ձևերը

Հայաստանի Հանրապետությունն ընդունում է երկրի պաշտպանության անհրաժեշտությունը՝ համապատասխան պարտականություն սահմանելով իր քաղաքացիների համար, այսինքն՝ այն կրում է համընդհանուր բնույթ: Միաժամանակ, տարբեր կատեգորիաների քաղաքացիների համար այդ պարտականության արտահայտման ձևերը տարբեր են: Այսպես, «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքը սահմանում է, որ քաղաքացիների զինապարտությունն ընդգրկում է՝

- զինվորական հաշվառումը.
- զինվորական ծառայության նախապատրաստումը.
- զորակոչը և զինվորական ծառայությունը.
- պահեստազորում լինելը:

3. Քաղաքացիների զինվորական հաշվառումը

Զինվորական հաշվառումը նախագորակոչիկների, զորակոչիկների և պահեստազորում գտնվող քաղաքացիների հաշվառման ու հանրապետության զորակոչային, վարժապետային և զորահավաքային ռեսուրսների վերլուծության պետական համակարգն է:

Այլ պետությունում բնակվող (մեկ ամսից ավելի) զինապարտների զինվորական հաշվառումը կատարում են դիվանագիտական և հյուպատոսական մարմինները:

Նախագորակոչիկների զինվորական հաշվառումը համարվում է կցագրում: Կցագրման ենթակա են տվյալ տարվա ընթացքում 16 տարին լրացող արական սեռի քաղաքացիները:

Կցագրումը կատարում են զինվորական կոմիսարիատների հանձնաժողովները՝ տվյալ տարվա ընթացքում:

Քաղաքացիները պարտավոր են զինվորական հաշվառման համար ներկայանալ իրենց հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ (դիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ):

Զինվորական ծառայությունից պահեստ արձակված քաղաքացիները պարտավոր են յոթնօրյա ժամկետում ներկայանալ հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ՝ զինվորական հաշվառման համար:

Հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրը փոխելու դեպքում զինապարտները զինվորական հաշվառման կանգնելու համար պարտավոր են ներկայանալ համապատասխան զինվորական կոմիսարիատ (դիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ)՝ զինվորական հաշվառումից դուրս գալուց և հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) նոր վայր ժամանելուց հետո՝ եռօրյա ժամկետում:

Զինվորական ծառայության ընթացքում դատապարտված և ազատազրկման ձևով պատիժ կրած անձինք պարտավոր են պատժի կրումից ազատվելու պահից յոթնօրյա ժամկետում ներկայանալ հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ:

Զինապարտներն իրենց ընտանեկան դրության, հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրի, կրթության աշխատավայրի և պաշտոնի փոփոխությունների մասին պարտավոր են յոթնօրյա ժամկետում հայտնել հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ (դիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ):

4. Զինվորական ծառայությանը ոչ ենթակա քաղաքացիները

Քաղաքացիների համար սահմանելով զինվորական ծառայություն՝ օրենքը միաժամանակ հատուկ նշում է այն քաղաքացիների որոշակի շրջանակները, որոնք ենթակա չեն զինվորական ծառայության: Այսպես, զինվորական հաշվառման ենթակա չեն այն քաղաքացիները, որոնք դատապարտված են ազատազրկման և կրում են այդ պատիժը, ռազմական մասնագիտություն չունեցող իգական սեռի ներկայացուցիչները և այլն: Իսկ պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվում են այն քաղաքացիները, ում հանրապետական գորակոչային հանձնաժողովն առողջական վիճակի պատճառով ճանաչել է զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի (հանվելով զինվորական հաշվառումից) և այլ՝ ստորև նշվող դեպքերում:

Այսպիսով, ՀՀ բոլոր քաղաքացիները երկրի պաշտպանությանը մասնակցելու սահմանադրական պարտականության կրողներ են, բայց ոչ բոլորն են համարվում զինվորական ծառայության անցնելու իրավական պարտականության կրողներ:

5. Զինվորական ծառայության անցկացման եղանակները

ՀՀ քաղաքացիները հայրենիքի պաշտպանությանը մասնակցելու իրենց սահմանադրական պարտքը կատարում են օրենքով սահմանված կարգով: Այսպես, Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին ՀՀ օրենքը զինվորական ծառայության անցկացումը նախատեսում է՝

- գորակոչի միջոցով (պարտադիր զինվորական ծառայության ժամանակ),
- պայմանագրային զինվորական ծառայությունը (կամավոր հիմունքներով) և
- ռազմաուսումնական հաստատություններ ընդունվելը (հետուսումնական պարտադիր պայմանագրային զինվորական ծառայության պայմանով):

Պայմանագրով զինվորական ծառայության իրավունքը ՀՀ քաղաքացիների աշխատանքի իրավունքի իրականացման ձևերից մեկն է:

6. Պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչը

Պարտադիր զինվորական ծառայության են գորակոչվում 18-ից մինչև 27 տարեկան արական սեռի գորակոչիկները և մինչև 35 տարեկան առաջին խմբի պահեստագործ սպաները, ովքեր առողջական վիճակի պատճառով ճանաչվել են զինծառայության համար պիտանի՝ խաղաղ պայմաններում:

Շարքային կազմի գորակոչը և գորացրումը կատարվում է հանրապետության նախագահի հրամանագրով՝ տարին երկու անգամ՝ ապրիլ-հունիս և հոկտեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին:

Պահեստագործի սպաների գորակոչը և գորացրումը կատարվում է հանրապետության նախագահի հրամանագրով սահմանված ժամկետում: Զորակոչից տարկետում ստացող սպաների կատեգորիաների ցանկը հաստատում է կառավարությունը:

Պարտադիր զինվորական ծառայության գորակոչը հայտարարվելուց հետո բոլոր գորակոչիկները պարտավոր են ծանուցագրում նշված ժամկետում ներկայանալ այն զինվորական կոմիսարիատ, որտեղ նրանք հաշվառված են:

7. Պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելը և տարկետումը

Պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվում է՝

հանրապետական գորակոչային հանձնաժողովի կողմից առողջական վիճակի պատճառով զինծառայության համար ոչ պիտանի ճանաչված քաղաքացին՝ հանվելով զինվորական հաշվառումից.

այն քաղաքացին, ում հայրը (մայրը) կամ հարազատ եղբայրը (քույրը) գոհվել (մահացել) է ՀՀ պաշտպանության կամ զինված ուժերում և այլ գործերում ծառայողական պարտականություններ կատարելու ժամանակ, և նա այդ ընտանիքի միակ արու զավակն է.

քաղաքացին՝ կառավարության որոշմամբ.

մինչև Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունն ընդունելն այլ պետությունների զինված ուժերում պարտադիր զինվորական ծառայություն անցած քաղաքացին.

գիտական աստիճան (գիտության թեկնածու կամ գիտության դոկտոր) ունեցող քաղաքացին, եթե նա զբաղվում է մասնագիտական, գիտական կամ մանկավարժական գործունեությամբ:

Տարկետում պարտադիր զինվորական ծառայությունից տրվում է՝

- ընտանեկան դրության կապակցությամբ.
- ուսումը շարունակելու նպատակով.

- առողջական վիճակի պատճառով:

Պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչից ընտանեկան դրության բերումով տարկետում տրվում է այն զորակոչիկին, որն ունի՝

անաշխատունակ հայր և մայր, կամ միայնակ անաշխատունակ հայր կամ մայր, եթե նրանք չունեն 33 քաղաքացի համարվող աշխատունակ, պարտադիր զինվորական ծառայության մեջ չգտնվող այլ զավակ.

առանց մոր մեծացող երեխա.

երկու և ավելի երեխա.

առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կին.

մինչև 18 տարեկան կամ 18 տարեկանից բարձր, բայց առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կամ դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հարազատ քույր կամ եղբայր, եթե չկա նրա հետ բնակվող ընտանիքի անդամ համարվող աշխատունակ այլ անձ.

կին, որն ունի 2-րդ երեխայով կամ զույգ երեխայով վեցամսյա հղիություն.

մինչև զորակոչային տարիքի հասնելն առնվազն հինգ տարի եղել է որդեգրված, կամ ծնողներն ամուսնալուծվել են առնվազն հինգ տարի առաջ:

Պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչից ուսումը շարունակելու համար տարկետում տրվում է՝

պետական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների (այդ թվում՝ օրդինատուրա, ինտերնատուրա և մագիստրատուրա) ցերեկային ուսուցման ուսանողներին, ինչպես նաև 33 կառավարության հաստատած ցանկում ընդգրկված միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների ցերեկային ուսուցման ուսանողներին.

պետական գիտակրթական համակարգի ասպիրանտուրայում պետական պատվերով առկա ուսուցմամբ սովորողներին.

պետական պատվերով, միջպետական և միջգերատեսչական համաձայնագրերով այլ պետությունների բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ուսանողներին, օրդինատուրայում, ինտերնատուրայում, մագիստրատուրայում կամ ասպիրանտուրայում սովորողներին.

դատական դպրոցի ունկնդիրներին:

Առողջական վիճակի պատճառով բուժման կարիք ունեցող զորակոչիկներին պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչից տարկետում տրվում է 3 անգամ՝ մինչև 1 տարի ժամանակով: Երրորդ անգամ տրված տարկետման ժամկետը լրանալուց հետո զորակոչիկը բժշկական քննության արդյունքներով կամ ճանաչվում է պիտանի զինվորական ծառայության համար և զորակոչվում է զինվորական ծառայության, կամ ճանաչվում է խաղաղ պայմաններում զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հաշվառվում պահեստագործում, կամ ճանաչվում է զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հանվում զինվորական հաշվառումից:

Առողջական վիճակի պատճառով պարտադիր զինվորական ծառայության համար ժամանակավորապես ոչ պիտանի զորակոչիկներին զորակոչից տարկետում տրվում է 1 անգամ՝ 3 տարի ժամանակով: Տարկետման ժամկետը լրանալուց հետո զորակոչիկը բժշկական քննության արդյունքներով կամ ճանաչվում է պիտանի զինվորական ծառայության համար և զորակոչվում է զինվորական ծառայության, կամ ճանաչվում է խաղաղ պայմաններում զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հաշվառվում պահեստագործում, կամ ճանաչվում է զինվորական ծառայության համար ոչ պիտանի և հանվում զինվորական հաշվառումից:

8. Երկքաղաքացիների զինապարտությունը

Երկքաղաքացիություն ունեցող 33 քաղաքացիները պետք է կատարեն հայրենիքի պաշտպանությանը մասնակցելու իրենց սահմանադրական պարտականությունը՝ ինչպես պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչվելու, այնպես էլ կամավոր հիմունքներով պայմանագրային զինվորական ծառայության անցնելով: **Վերոնշյալ տարածվում է նաև 1995 թվականի հունվարի 1-ից հետո՝**

- առանց սահմանված կարգի 33 քաղաքացիությունից դուրս գալու, այլ պետության քաղաքացիություն ընդունած կամ ստացած, ինչպես նաև 33 քաղաքացիությունից միակողմանի հրաժարված 33 քաղաքացիների վրա:

9. Երկքաղաքացիների պարտադիր զինվորական ծառայությունը

«Զինապարտության մասին» 33 օրենքի 3.1 հոդվածի համաձայն՝ 33 քաղաքացիություն ընդունած այլ պետության քաղաքացին ազատվում է պարտադիր զինվորական ծառայությունից, եթե

մինչև ՀՀ քաղաքացիություն ընդունելը ոչ պակաս, քան 12 ամիս ծառայել է այլ պետության զինված ուժերում կամ այլ պետությունում ոչ պակաս, քան 18 ամիս անցել է այլ ընտրանքային զինվորական ծառայություն՝ բացառությամբ ՀՀ կառավարության սահմանած պետությունների⁷: Այլ պետության քաղաքացիություն ընդունած ՀՀ քաղաքացին չի ազատվում պարտադիր զինվորական ծառայությունից, անկախ այն հանգամանքից՝ ծառայել է նա այլ պետությունում, թե՛ ոչ: Երկքաղաքացին չի ազատվում զորահավաքներից և վարժական հավաքներից:

Բ. ՍԱՀՄԱՆՎԱԾ ԿԱՐԳԻ ԽԱԽՏՄԱՄԲ ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ շԱՆՑԱԾ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԱԶԱՏԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԵՎ ԿԱՐԳԸ

2003թ. դեկտեմբերի 17-ին ընդունվել է «Սահմանված կարգի խախտմամբ պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիների մասին» օրենքը: Օրենքի նպատակն է 1992 թվականի աշնանային զորակոչից մինչև 2009 թվականի մայիսի 1-ն ընկած ժամանակահատվածում պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիներից պարտադիր վճար մուծելու դիմաց՝ ազատել նրանց քրեական հետապնդումից, տրամադրել զինվորական գրքույկ և հաշվառել պահեստազորում:

1. Օրենքի գործողության ոլորտը

Օրենքի կարգավորումը տարածվում է այն ՀՀ երբևէ (ներկա և նախկին) քաղաքացու վրա, որը չի ծառայել ՀՀ զինված ուժերում կամ օրենքով նախատեսված հիմքերով չի ազատվել կամ չի ստացել զինվորական ծառայությունից տարկետում: Այսինքն՝ զինվորական ծառայություն չանցնելը հավասարազոր է դրանից խուսափելուն, անկախ այն հանգամանքից, անձը ենթարկվել է զինվորական հաշվառման, թե՛ ոչ, ստացել է սահմանված կարգով զինկոմիսարիատ ներկայանալու ծանուցագիր, հանդիսանում է ՀՀ քաղաքացի և այլն:

⁷ Այդ ցանկը ՀՀ կառավարության կողմից դեռևս սահմանված չէ:

2. Պարտադիր վճարների չափերը

Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիները, պարտադիր զինվորական ծառայության զորակոչին օրենքի խախտմամբ չներկայանալու պահից սկսած՝ յուրաքանչյուր չզորակոչված (խուսափած) զորակոչի դիմաց կարող են մուծել վճարներ՝ հետևյալ դրույքաչափերով.

Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցնելու դեպքերը	Պատասխանատվությունից ազատվելու համար կատարվող վճարների չափերը՝ <u>յուրաքանչյուր</u> չզորակոչված (խուսափած) զորակոչի դիմաց
1. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և 27 տարին լրացած զինապարտ քաղաքացիները	նվազագույն աշխատավարձի ⁸ 100-ապատիկի չափով
2. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու հիմքեր ձեռք բերած զինապարտ այն քաղաքացին՝ 1) ով հանրապետական զորակոչային հանձնաժողովի կողմից առողջական վիճակի պատճառով ճանաչվել է զինծառայության համար ոչ պիտանի՝ հանվելով զինվորական հաշվառումից 2) ուն հայրը (մայրը) կամ հարազատ եղբայրը (քույրը) մահացել (զոհվել) է Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության ժամանակ կամ զինված ուժերում և այլ զորքերում ծառայողական պարտականություններ կատարելու ժամանակ, և նա այդ ընտանիքի միակ արու զավակն է՝ անկախ 27 տարին լրանալու հանգամանքից 3) ով ունի գիտական աստիճան (գիտության թեկնածու կամ գիտության դոկտոր) և զբաղվում է մասնագիտական, գիտական կամ մանկավարժական գործունեությամբ	նվազագույն աշխատավարձի 30-ապատիկի չափով 0 նվազագույն աշխատավարձի 50-ապատիկի չափով
3. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում պարտադիր զինվորական ծառայությունից ուսումը շարունակելու համար տարկետում ստացած զինապարտ քաղաքացիները	նվազագույն աշխատավարձի 50-ապատիկի չափով
4. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում ընտանեկան դրության բերմամբ տարկետման իրավունք ստանալու հիմք ձեռք բերած այն քաղաքացիները, ովքեր ունեն՝ 1) անաշխատունակ հայր և մայր կամ միայնակ անաշխատունակ հայր կամ մայր, եթե նրանք չունեն Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի համարվող աշխատունակ, պարտադիր զինվորական ծառայության մեջ չգտնվող այլ զավակ (անաշխատունակ ծնողներ են՝ - ծերության կենսաթոշակի իրավունք տվող տարիքի հասած հայրը և մայրը, - առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ հայրը և մայրը, - դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հայրը և մայրը) 2) առանց մոր մեծացող երեխա. 3) երկու երեխա. 4) առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ կին. 5) առաջին կամ երկրորդ խմբի հաշմանդամ	նվազագույն աշխատավարձի 30-ապատիկի չափով

⁸ Սույն օրենքի իմաստով նվազագույն աշխատավարձի չափ է համարվում 1000 (մեկ հազար) ՀՀ դրամը:

կամ դատարանի վճռով անգործունակ ճանաչված հարազատ քույր կամ եղբայր, եթե չկա նրա հետ բնակվող ընտանիքի անդամ համարվող աշխատունակ այլ անձ. 6) երկրորդ երեխայով կամ զույգ երեխայով վեցամսյա հղիության շրջանում գտնվող կին. 7) օրենքով չնախատեսված դեպքերում ընտանեկան դրության բերմամբ տարկետում ստանալու իրավունք	
5. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում 3 ու ավելի երեխա կամ առանց մոր մեծացող 2 երեխա ունեցողները՝ անկախ 27 տարին լրանալու հանգամանքից	0
6. Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած և հետագայում պարտադիր զինվորական ծառայությունից առողջական վիճակի պատճառով տարկետման իրավունք ստանալու հիմք ձեռք բերած զինապարտ քաղաքացիները	նվազագույն աշխատավարձի 30-ապատիկի չափով

3. Դիմումները ներկայացնելու, քննարկելու կարգն ու ժամանակագույցը

Այլ պետությունում գտնվող քաղաքացին դիմումը կարող է ներկայացնել տվյալ պետությունում ՀՀ դիվանագիտական ծառայություն կամ հյուպատոսական հիմնարկ, որը գրանցում է դիմումը և ուղարկում համապատասխան զինվորական կոմիսարիատ:

Քաղաքացու դիմումը պետք է լինի ստորագրված, նշվի ներկայացնելու ամիսը, ամսաթիվը, տարեթիվը և ներառի քաղաքացու մասին հետևյալ տեղեկությունները՝

- ա) ազգանունը, անունը և հայրանունը,
- բ) քաղաքացիությունը,
- գ) ՀՀ-ում կամ այլ պետությունում բնակության (հաշվառման) վայրը,
- դ) պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափելու ժամանակահատվածը և պատճառները:

Դիմումին կից ներկայացվում են հետևյալ փաստաթղթերը՝
ա) ծննդյան վկայականի և անձնագրի պատճենները,
բ) բնակության (հաշվառման) վայրի մասին տեղեկանք,
գ) ընտանիքի կազմի մասին տեղեկանք,
դ) պարտադիր զինվորական ծառայությունից ազատվելու կամ տարկետում ստանալու իրավունք տվող հիմքերը:

Քաղաքացու դիմումը քննարկելու և դրան պատասխանելու ժամկետը չի կարող գերազանցել 2 ամիսը:

Քաղաքացու դիմումի վերաբերյալ բացասական որոշում ընդունվելու դեպքում դիմողին ուղարկվում է պատասխան գրություն, որում նշվում են դիմումի մերժման հիմքերը:

Քաղաքացու դիմումի վերաբերյալ դրական որոշում ընդունվելու դեպքում դիմողին ուղարկվում է պատասխան գրություն, որում նշվում են օրենքով սահմանված վճարը մուծելու համար բանկային հաշվի համարը, վճարը մուծելու վերջնական ժամկետը, համապատասխան անդորրագիրը ներկայացնելու վերաբերյալ տեղեկություններ: Պատասխան գրությունում նշված ժամկետում վճարը չմուծելու դեպքում վճարը չի ընդունվում:

Դիմումի պատասխանի հետ համաձայն չլինելու դեպքում քաղաքացին իրավունք ունի պատասխանն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետում դա բողոքարկել դատարան՝ օրենքով սահմանված կարգով:

4. Վճար մուծելը

Պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիները դիմումի պատասխանն ստանալուց հետո՝ տասնօրյա ժամկետում վճարները մուծում են բանկային համակարգի միջոցով: Այդ վճարները մուտքագրվում են ՀՀ պաշտպանության նախարարության կողմից այդ նպատակով բացված հատուկ հաշվում և օգտագործվում են ռազմական կարիքների բավարարման համար:

5. Հարուցված քրեական հետապնդումը դադարեցնելը և պահեստագործում հաշվառելը

Քաղաքացուն, սահմանված վճարը մուծելուց հետո՝ մեկ ամսվա ընթացքում, տրվում է իր նկատմամբ հարուցված քրեական հետապնդման դադարեցման մասին վարույթն իրականացնող մարմնի որոշումը, ինչպես նաև նա ստանում է զինվորական գրքույկ և հաշվառվում է պահեստագործում:

Գ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ի՞նչ պետք է անի ՀՀ քաղաքացին, եթե նրան չեն զորակոչում

Քաղաքացին պարտավոր է 18 տարեկան դառնալուց հետո մինչև 27 տարեկան դառնալն ինքնուրույն ներկայանալ հաշվառման վայրի զինկոմիսարիատ և ճշտել, թե ինչու իրեն չեն կանչում զինծառայության: Անգործությունը նույնպես գնահատվում է որպես զինծառայությունից խուսափում:

2. Ի՞նչ պետք է անի պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափած ՀՀ քաղաքացին, եթե նրա 27 տարին չի լրացել

Քաղաքացին պարտավոր է ներկայանալ հաշվառման վայրի զինկոմիսարիատ՝ զինծառայության պիտանելիության հարցը որոշելու համար: Զինկոմիսարիատը քաղաքացուն ներկայացնում է զորակոչային հանձնաժողով: Զորակոչային հանձնաժողովի՝ զորակոչելու վերաբերյալ որոշման հիման վրա քաղաքացու նկատմամբ պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափելու համար հարուցված քրեական հետապնդումը օրենքով սահմանված կարգով դադարեցվում է և նա զորակոչվում է բանակ:

3. Ի՞նչ պետք է անի ՀՀ քաղաքացին, եթե լրացել է նրա 18 տարին և նա չունի անձնագիր

Քաղաքացին պարտավոր է զինվորական հաշվառման համար ներկայանալ իր հաշվառման (հաշվառում չունեցողները՝ փաստացի բնակության) վայրի զինվորական կոմիսարիատ (ղիվանագիտական, հյուպատոսական մարմիններ): Զինվորական հաշվառման վերաբերյալ տեղեկանքի հիման վրա քաղաքացին կարող է ստանալ անձնագիր:

ԲԱԺԻՆ 7

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՍՈՒՏՔ
ԳՈՐԾԵԼԸ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՏՆՎԵԼԸ ԵՎ ԲՆԱԿՎԵԼԸ, ԵԼՔԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

Ա. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՍՈՒՏՔ ԳՈՐԾԵԼԸ

Օտարերկրացիները մուտք են գործում ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերով վավերական անձնագրի առկայության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայության սահմանապահ զորքերի թույլտվության դեպքում որպես կանոն՝

- մուտքի վիզայի կամ
- կացության կարգավիճակը հավաստող փաստաթղթի հիման վրա (տես՝ սույն Բաժնի Բ պարագրաֆը):

Առանց մուտքի վիզայի ՀՀ կարող են մուտք գործել հետևյալ պետությունների քաղաքացիները՝

1. Ռուսաստան
2. Ուկրաինա
3. Բելոռուս
4. Վրաստան
5. Ուզբեկստան
6. Տաջիկստան
7. Ղրղզստան
8. Ղազախստան
9. Մոլդովա

Այս պետությունների քաղաքացիները ՀՀ տարածքում կարող են մնալ առավելագույնը 90 օր ժամկետով: Նշվածը գերազանցող ժամկետով ՀՀ տարածքում գտնվելու համար նրանք պետք է ստանան կացության կարգավիճակ (տես՝ սույն Բաժնի Բ պարագրաֆը):

1. Մուտքի վիզայի տեսակները

ՀՀ մուտքի վիզայի տեսակներն են՝

- այցելության մուտքի վիզա (V).
- պաշտոնական մուտքի վիզա (O).
- դիվանագիտական մուտքի վիզա (D).
- տարանցիկ մուտքի վիզա (Tr):

Այցելության մուտքի վիզան⁹ իրավունք է վերապահում օտարերկրացուն մուտք գործել և գտնվել ՀՀ-ում մինչև 120 օր ժամկետով՝ առավելագույնը մինչև 60 օր ժամկետով երկարաձգելու հնարավորությամբ: Այն տրվում է մեկանգամյա մուտքի կամ մինչև մեկ տարի ժամկետով բազմակի մուտքի համար:

Այցելության մուտքի վիզան տրվում է՝ հարազատներին (ընկերներին) այցելելու կամ տեսակցելու, ընտանիքի վերամիավորման, զբոսաշրջության (հանգստի), բուժման, ՀՀ կրթական հաստատություններում ուսանելու, ՀՀ-ում կազմակերպվող մշակութային, մարզական, գիտական և այլ միջոցառումներին, խորհրդաժողովներին մասնակցելու, ՀՀ-ում տեխնիկական աջակցության, մարդասիրական, բարեգործական, ֆինանսական օգնության կարճատև ծրագրերի իրականացման, գործարար բանակցություններին մասնակցելու, աշխատանքային գործունեություն կատարելու, տնտեսական գործունեություն ծավալելու նպատակով այցելության համար, ինչպես նաև միջազգային օդային կամ ցամաքային ուղևորաբեռնափոխադրումներ իրականացնող տրանսպորտային միջոցների անձնակազմերի անդամների համար, ազգությամբ հայերին:

2. Մուտքի վիզայի տրամադրումը

Մուտքի վիզան տրամադրվում է՝

- **այլ պետությունում՝** ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների կամ

⁹ Պաշտոնական, դիվանագիտական և տարանցիկ մուտքի վիզաների վերաբերյալ մանրամասնությունների համար, տես՝ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության վեբ կայքը. <http://www.armeniaforeignministry.com/>.

հյուպատոսական հիմնարկների կողմից.

- **ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերում**՝ ՀՀ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչության ստորաբաժանման կողմից.
- **Էլեկտրոնային եղանակով** (էլեկտրոնային վիզա)՝ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության կողմից:

3. Մուտքի վիզա ստանալու կարգը

Այլ պետությունում և ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերում մուտքի վիզա ստանալու համար օտարերկրացին մուտքի վիզա տրամադրող մարմին է ներկայացնում՝

- 1) միջազգայնորեն ճանաչված՝ անձը հաստատող ճանփորդական փաստաթուղթ կամ անձնագիր (դրա վավերականության ժամկետը պետք է գերազանցի հայցվող վիզայի վավերականության ժամկետը առնվազն մեկ ամսով).
- 2) անգլերենով կամ հայերենով լրացված դիմում-հարցաթերթիկ¹⁰.
- 3) դիմում-հարցաթերթիկին փակցնելու համար այլ պետություններում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների կամ հյուպատոսական հիմնարկների կողմից տրվող մուտքի վիզաների դեպքում՝ 35 x 45 մմ չափսի գունավոր լուսանկար, իսկ ՀՀ պետական սահմանի անցման կետերում դիմում-հարցաթերթիկին կցվում է օտարերկրացու անձնագրի պատճենը.
- 4) մինչև 18 տարեկան օտարերկրացին՝ նաև ծնողների կամ ծնողներից որևէ մեկի, օրինական ներկայացուցչի, ուղեկցողի հետ միասին այցելելու կամ միայնակ, ՀՀ-ում գտնվող ծնողների կամ ծնողներից որևէ մեկի, այլ օրինական ներկայացուցչի մոտ կամ ընդունող կազմակերպություն այցելությունը հավաստող փաստաթուղթ (ծնողների, ծնողներից որևէ մեկի կամ օրինական ներկայացուցչի կողմից ներկայացված դիմում կամ ընդունող կազմակերպության կողմից ներկայացված միջնորդագիր).
- 5) պետական տուրքի վճարման անդորրագիր (տես՝ Հավելված 6):

Էլեկտրոնային վիզա ստանալու համար անհրաժեշտ է այցելել ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության ինտերնետային կայք՝ <http://www.armeniaforeignministry.com/> (Visa Regulations բաժին):

4. Մուտքի վիզայի ժամկետի երկարաձգումը

ՀՀ մուտքի վիզայի (նաև էլեկտրոնային մուտքի վիզաների) ժամկետի երկարաձգման համար օտարերկրացու կողմից ՀՀ մուտքի վիզայի ժամկետը լրանալուց առավելագույնը 15 օր առաջ ՀՀ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն է ներկայացվում անձը հաստատող փաստաթուղթ, դիմում-հարցաթերթիկ՝ ՀՀ-ում իր գտնվելու անհրաժեշտության մասին նշմամբ: Անձնագրային և վիզաների վարչությունը երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում երկարաձգում է ժամկետը կամ մերժում է վիզայի ժամկետի երկարաձգման մասին դիմումը:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄ.

ՀՀ կառավարության 2008թ. ապրիլի 4-ի 329-Ն որոշմամբ հաստատվել է այն պետությունների ցանկը, որոնց քաղաքացիները ՀՀ մուտքի վիզա ստանալու համար կարող են դիմել միայն այլ պետություններում ՀՀ դիվանագիտական ծառայության մարմիններ և հյուպատոսական հիմնարկներ, այն էլ միայն հրավերի հիման վրա:

Այդ երկրներն են՝

1. Աֆղանստան
2. Բանգլադեշ
3. Կամերուն
4. Չինաստան՝ բացառությամբ Հոնկոնգ և Մակաու հատուկ վարչական տարածքների
5. Եգիպտոս
6. Հնդկաստան
7. Իրաք
8. Նիգեր
9. Նիգերիա

¹⁰ Տես՝ ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության վեբ կայքը. <http://www.armeniaforeignministry.com/>.

10. Պակիստան
11. Պաղեստին
12. Սաուդյան Արաբիա
13. Սոմալի
14. Շրի Լանկա
15. Սուդան
16. Սիրիա
17. Վիետնամ

Այս պետությունների ազգությամբ հայ քաղաքացիները, ինչպես նաև ՀՀ քաղաքացիների և օտարերկրյա պետության ազգությամբ հայ քաղաքացիների մերձավոր ազգականները (ծնող, եղբայր, քույր, ամուսին, զավակ, տատ, պապ, թոռ)՝ ՀՀ մուտքի վիզա ստանում են առանց հրավերի:

ՀՀ քաղաքացիների և օտարերկրյա պետության ազգությամբ հայ քաղաքացիների մերձավոր ազգականների (ծնող, եղբայր, քույր, ամուսին, զավակ, տատ, պապ, թոռ)՝ անմիջական ազգակցությունն ապացուցվում է պաշտոնական փաստաթղթերի հիման վրա:

Բ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ԵՎ ԲՆԱԿՎԵԼՈՒ ԿԱՐԳԸ

ՀՀ-ում օտարերկրացիների գտնվելու և բնակվելու համար «Օտարերկրացիների մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է կացության երեք կարգավիճակ.

- ժամանակավոր.
- մշտական.
- հատուկ:

Նշված կացության կարգավիճակները հաստատող փաստաթղթերն են համապատասխանաբար՝

- ժամանակավոր կացության քարտը.
- մշտական կացության քարտը.
- հատուկ անձնագիրը:

1. Ժամանակավոր և մշտական կացության կարգավիճակ տալու հիմքերը

Ժամանակավոր կացության կարգավիճակը տրվում է յուրաքանչյուր օտարերկրացու, եթե նա հիմնավորում է, որ գոյություն ունի ՀՀ տարածքում մեկ տարի և ավելի ժամկետով իր բնակվելը հիմնավորող հետևյալ հանգամանքներից որևէ մեկը՝

- ուսումը.
- աշխատանքի թույլտվության առկայությունը.
- ՀՀ քաղաքացու կամ ՀՀ-ում օրինական կարգով բնակվող օտարերկրացու հետ ամուսնությունը.
- ՀՀ քաղաքացու կամ ՀՀ-ում մշտական կացության կարգավիճակ ունեցող օտարերկրացու մերձավոր ազգականը (ծնող, եղբայր, քույր, ամուսին, զավակ, տատ, պապ, թոռ) լինելը.
- ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելը.
- ազգությամբ հայ լինելը:

Մշտական կացության կարգավիճակը տրվում է օտարերկրացուն, եթե նա՝

- ապացուցում է ՀՀ-ում իր մերձավոր ազգականների (ծնող, ամուսին, եղբայր, քույր, զավակ, տատ, պապ, թոռ) առկայությունը, կամ
- ՀՀ-ում ապահովված է բնակարանով և գոյության միջոցներով, կամ
- մինչև մշտական կացության կարգավիճակ ստանալու համար դիմում ներկայացնելը օրենքով սահմանված կարգով առնվազն երեք տարի բնակվել է ՀՀ-ում, կամ
- ՀՀ-ում իրականացնում է ձեռնարկատիրական գործունեություն,
- ազգությամբ հայ է:

2. Ժամանակավոր և մշտական կացության կարգավիճակ տալու ժամկետները

Ժամանակավոր կացության կարգավիճակը տրվում է մինչև 1 տարի ժամկետով՝ յուրաքանչյուր անգամ 1 տարով երկարաձգելու հնարավորությամբ:

Ժամանակավոր կացության կարգավիճակը երկարաձգելու դիմումը պետք է ներկայացվի կարգավիճակի ժամկետը լրանալուց առնվազն 30 օր առաջ:

Ընդ որում, ժամանակավոր կացության կարգավիճակ ձեռք բերած օտարերկրացին ՅՅ քաղաքացու կամ ՅՅ-ում կացության կարգավիճակ ունեցող օտարերկրացու հետ ամուսնությունը լուծվելու կամ անվավեր ճանաչվելու դեպքում կարող է դիմել ժամանակավոր կացության կարգավիճակը երկարաձգելու դիմումով, եթե հիմնավորվում է, որ ամուսնության մեջ է գտնվել և ՅՅ տարածքում բնակվել է առնվազն մեկ տարի:

Մշտական կացության կարգավիճակը տրվում է 5 տարի ժամկետով՝ յուրաքանչյուր անգամ նույն ժամկետով երկարաձգելու հնարավորությամբ:

Մշտական կացության քարտը երկարաձգելու դիմումը պետք է ներկայացվի մշտական կացության քարտի վավերականության ժամկետը լրանալուց առնվազն 30 օր առաջ:

3. Ժամանակավոր և մշտական կացության կարգավիճակ ստանալու կարգը

Ժամանակավոր կամ մշտական կացության կարգավիճակ ստանալու համար դիմումը ներկայացվում է ՅՅ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն:

Ժամանակավոր և մշտական կացության կարգավիճակ տալու կամ մերժելու մասին որոշում կայացնում է ՅՅ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչությունը՝ դիմումը ներկայացնելու օրվանից 30-օրյա ժամկետում:

Ժամանակավոր կամ մշտական կացության կարգավիճակ ստանալու (կացության կարգավիճակը երկարաձգելու) համար օտարերկրացիները ՅՅ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն ներկայացնում են՝

- 1) դիմում.
- 2) 35 x 45 մմ չափսի երեք գունավոր լուսանկար.
- 3) անձնագիրը, անձնագրի պատճենը և անձնագրի նոտարական կարգով վավերացված հայերեն թարգմանությունը.
- 4) ՅՅ-ում կացության կարգավիճակ ստանալու (կացության կարգավիճակը երկարաձգելու) հանգամանքը հիմնավորող փաստաթղթեր.
- 5) առողջական վիճակի մասին տեղեկանք.
- 6) պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը (տես՝ Հավելված 8).

Փաստաթղթերը ներկայացնելիս օտարերկրացին լրացնում է դիմում-հարցաթերթիկ (տես՝ Հավելված 7):

4. Հատուկ կացության կարգավիճակ տալու հիմքերը

Հատուկ կացության կարգավիճակ տրվում է՝

- ազգությամբ հայ օտարերկրացիներին.
- ՅՅ-ում տնտեսական կամ մշակութային գործունեություն ծավալող այլ օտարերկրացիներին:

5. Հատուկ կացության կարգավիճակ տալու ժամկետները. կարգը

Հատուկ կացության կարգավիճակ տրվում է տասը տարի ժամկետով: Այն կարող է տրվել մեկից ավելի անգամ:

Հատուկ կացության կարգավիճակ ստանալու համար դիմումը ՅՅ տարածքում ներկայացվում է ՅՅ ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն, իսկ այլ պետությունում՝ ՅՅ դիվանագիտական ներկայացուցչությանը կամ հյուպատոսական հիմնարկին:

Հատուկ կացության կարգավիճակ ստանալու համար ներկայացվում են՝

- սահմանված ձևի դիմում.
- նամակ, որտեղ դիմողը պետք է մասնավորապես հայտնի հետևյալը տեղեկատվությունը.
 - ✓ ներկա քաղաքացիության վերաբերյալ.

- ✓ նախկին քաղաքացիություն(ներ)ի վերաբերյալ՝ առկայության դեպքում, ինչպես նաև դրանցից զրկվելու պատճառները.
 - ✓ ծննդավայրի և ծնվելու պահին ստացած քաղաքացիության վերաբերյալ.
 - ✓ դիմելու պատճառները՝ տնտեսական կամ մշակութային գործունեություն, բարեգործություն.
 - ✓ դիմելու պահին դիմողի մասնագիտության և ունեցած աշխատանքի վերաբերյալ.
 - ✓ նախկինում Հայաստանում դիմողի գտնված լինելու մասին տեղեկություն.
 - ✓ դատվածության կամ քրեական հետաքննության մասնակցության վերաբերյալ.
- երկու նամակ-երաշխավորագիր համայնքային գործող կառույցներից, կամ ՀՀ-ում կամ այլ պետությունում իրենց գործունեության շնորհիվ զգալի ներդրում ունեցող անհատներից.
 - անձնագրի պատճեն.
 - ծննդյան վկայականի պատճեն.
 - անձնագրի լուսանկարի չափի յոթ լուսանկար:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄ.

Պետական տուրքի վերաբերյալ տես՝ Հավելված 8-ը:

Գ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ԵԼՔԻ ԿԱՐԳԸ

Օտարերկրացիները ՀՀ-ից կարող են դուրս գալ վավերական անձնագրի և մինչև դուրս գալու պահը ՀՀ տարածքում նրանց օրինական գտնվելը կամ բնակվելը հավաստող վավերական փաստաթղթի առկայության դեպքում:

ՀՀ-ից օտարերկրացու ելքն արգելվում է, եթե՝

- նրա նկատմամբ որոշում է կայացված որպես մեղադրյալ ներգրավվելու մասին՝ մինչև գործի վարույթի ավարտը կամ այդ անձի նկատմամբ քրեական հետապնդման դադարեցումը.
- նրա նկատմամբ նշանակվել է այնպիսի պատիժ, որի կրումը հնարավոր է միայն ՀՀ-ում՝ մինչև պատիժը կրելու ժամկետի ավարտը կամ պատիժը կրելուց ազատվելը:

Դ. ՀԱՃԱՆ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ո՞ր դեպքերում չի թույլատրվում օտարերկրացիների մուտքը ՀՀ տարածք

Առանց անձնագրի, դրան փոխարինող փաստաթղթի կամ անվավեր անձնագրով ՀՀ պետական սահմանի անցման կետ ժամանած կամ ՀՀ պետական սահմանի անցման կետում մուտքի վիզայի մերժում ստացած կամ սահմանային հսկողություն իրականացնող մարմնի կողմից մուտքի թույլտվություն չստացած օտարերկրացիների մուտքը չի թույլատրվում ՀՀ տարածք:

2. Ո՞ր դեպքերում են մերժվում՝ օտարերկրացուն ՀՀ մուտքի վիզա տրամադրելը կամ դրա ժամկետի երկարաձգումը, ուժը կորցրած ճանաչվում նրան տրամադրված մուտքի վիզան կամ արգելվում օտարերկրացու մուտք գործելը ՀՀ տարածք

Օտարերկրացուն մուտքի վիզայի տրամադրումը (ժամկետի երկարաձգումը) մերժվում է, եթե մասնավորապես՝

ա) նա արտաքսվել է ՀՀ տարածքից կամ զրկվել է կացության կարգավիճակից, և արտաքսման կամ կացության կարգավիճակից զրկվելու մասին որոշման ուժի մեջ մտնելու պահից չի անցել երեք տարի.

բ) գոյություն ունեն հավաստի տվյալներ, որ նա իրականացնում է այնպիսի գործունեություն, մասնակցում, կազմակերպում կամ հանդիսանում է այնպիսի կազմակերպության անդամ, որը

հետապնդում է օրենքներով արգելված նպատակներ.

գ) նա մուտքի թույլտվություն հայցելիս ներկայացրել է իր մասին կեղծ տեղեկություններ կամ չի ներկայացրել անհրաժեշտ փաստաթղթեր, կամ գոյություն ունեն տվյալներ այն մասին, որ նրա մուտքը կամ գտնվելը ՀՀ-ում ունի այլ նպատակ, քան հայտարարվածը

և մի շարք այլ դեպքերում:

3. Ի՞նչ հիմքով է մերժվում օտարերկրացուն կացության կարգավիճակ տալը

Տես՝ մախորդ կետը:

4. Օտարերկրացին ի՞նչ կարգով կարող է բողոքարկել կացության կարգավիճակ ստանալու դիմումի մերժումը

Բացառությամբ հատուկ կացության կարգավիճակի, կացության կարգավիճակ ստանալու կամ երկարաձգելու համար ներկայացված դիմումի մերժումը օտարերկրացին կարող է բողոքարկել դատական կարգով:

5. Կացության կարգավիճակ ստանալու դիմումի մերժման դեպքում որքա՞ն ժամանակ անց օտարերկրացին կրկին կարող է դիմել կացության կարգավիճակ ստանալու համար

Կացության կարգավիճակ տալը մերժելու դեպքում օտարերկրացին մեկ տարի հետո կրկին կարող է դիմել կացության կարգավիճակ ստանալու համար, ինչի մասին նշում է կատարվում մերժման մասին որոշման մեջ:

ԲԱԺԻՆ 8

ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԸ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Հայաստանի Հանրապետությունն ապահովում է կրթության իրավունք՝ անկախ ազգությունից, ռասայից, սեռից, լեզվից, դավանանքից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, սոցիալական ծագումից, գույքային դրությունից կամ այլ հանգամանքներից:

Օտարերկրյա քաղաքացիներին հնարավորություն է տրվում ՀՀ ուսումնական հաստատություններում և գիտահետազոտական հիմնարկներում կրթություն ստանալ անկախ նրանց ծագումից, սոցիալական և գույքային վիճակից, ցեղային, ազգային և կրոնական պատկանելությունից, սեռից, կրթությունից, լեզվից, զբաղմունքի բնույթից և այլ հանգամանքներից: Ուսումնական հաստատությունն ավարտելուց հետո նրանց տրվում է ՀՀ-ում սահմանված ձևի դիպլոմ (վկայական):

ՀՀ-ում սովորող բոլոր օտարերկրյա քաղաքացիներն օգտվում են ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված իրավունքներից ու ազատություններից և կրում ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված որոշակի պարտավորություններ:

ՀՀ-ում իրականացվող կրթական ծրագրերն են՝

- 1) հանրակրթական ծրագրեր (հիմնական և լրացուցիչ).
- 2) մասնագիտական կրթական ծրագրեր (հիմնական և լրացուցիչ)

Օտարերկրյա քաղաքացիները կարող են ՀՀ-ում կրթություն ստանալ՝

- 1) միջնակարգ հանրակրթական դպրոցներում
- 2) մասնագիտական-տեխնիկական ուսումնարաններում
- 3) միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում
- 4) բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում
- 5) բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների և գիտահետազոտական հիմնարկների ասպիրանտուրայում, ինչպես նաև բարձրացնել իրենց գիտական և մանկավարժական որակավորումը բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում և գիտահետազոտական հիմնարկներում, որակավորման բարձրացման ֆակուլտետներում և դասընթացներում, կլինիկական օրդինատուրայում:

Ա. ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Հանրակրթական հիմնական ծրագրերը ներառում են՝

- 1) նախադպրոցական կրթությունը
- 2) տարրական ընդհանուր կրթությունը
- 3) հիմնական ընդհանուր կրթությունը
- 4) միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթությունը
- 5) հատուկ ընդհանուր կրթությունը

ՀՀ-ում պարտադիր է հիմնական ընդհանուր կրթությունը: Հիմնական ընդհանուր կրթության պարտադիր լինելու պահանջը պահպանվում է մինչև սովորողի 16 տարին լրանալը, եթե այն չի բավարարվել ավելի վաղ: 16 տարին լրանալուց հետո սովորողը ծնողների (որդեգրողների կամ հոգաբարձուի) համաձայնությամբ կարող է թողնել դպրոցը:

1. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթությունը և դրա տևողությունը

Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթությունն իրականացվում է եռաստիճան միջնակարգ հանրակրթական դպրոցում՝ 12 տարի ընդհանուր տևողությամբ՝ հետևյալ հաջորդական աստիճաններով.

- 1) տարրական դպրոց (1-4-րդ դասարաններ)
- 2) միջին դպրոց (5-9-րդ դասարաններ)
- 3) ավագ դպրոց (10-12-րդ դասարաններ)

Ընդհանուր կրթությունն սկսվում է վեց տարեկանից:

2. Հանրակրթական ծրագրերը

Հանրակրթական ծրագրերն իրականացվում են նախադպրոցական և հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների կողմից:

Նախադպրոցական, տարրական ընդհանուր, հիմնական ընդհանուր, միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր և հատուկ ընդհանուր կրթության ծրագրերը կառուցվում են հաջորդականության սկզբունքով:

Նախորդ կրթական ծրագիրը (բացի նախադպրոցականից) չյուրացնելու դեպքում սովորողին չի թույլատրվում անցնել հանրակրթական ուսուցման հաջորդ աստիճանին:

3. Հանրակրթական դպրոց ընդունելության պայմանները

Հանրակրթական դպրոց ընդունելության համար երեխայի ծնողը (նրա օրինական ներկայացուցիչը) դպրոց է ներկայացնում՝

ա) դիմում.

բ) 2 լուսանկար.

գ) երեխայի ծննդյան վկայականի պատճենը՝ տնօրենի «իսկականի հետ ճիշտ է» մակագրությամբ.

դ) տեղեկանք երեխայի առողջության մասին (սպասարկող բուժհիմնարկից).

ե) դպրոցից-դպրոց աշակերտի փոխադրման թերթիկը (առաջինից բարձր դասարաններ ընդունվելու համար).

զ) աշակերտի անձնական գործը (առաջինից բարձր դասարաններ ընդունվելու համար):

4. Օտարերկրյա քաղաքացիների կամ քաղաքացիություն չունեցող անձանց երեխաների ուսուցման լեզվի ընտրությունը

Օտարերկրյա քաղաքացիների կամ քաղաքացիություն չունեցող անձանց երեխաների ուսուցման լեզվի ընտրությունը կատարում են երեխաների ծնողները (նրանց օրինական ներկայացուցիչները):

1-ին և 2-րդ դասարանները այլ երկրներում ծուսերենով (կամ այլ օտար լեզվով) ուսուցմամբ դպրոցներում (դասարանում) սովորած ՀՀ քաղաքացիների երեխաները ՀՀ վերադառնալիս ուսումը շարունակում են հայերենով ուսուցմամբ համապատասխան դասարանում:

Ուսումնառության ընթացքում առնվազն 6 տարի անընդմեջ այլ երկրներում ծուսերենով (կամ այլ օտար լեզվով) ուսուցմամբ դպրոցներում (դասարաններում) սովորած ՀՀ քաղաքացիների երեխաները ՀՀ վերադառնալիս կարող են ուսումը շարունակել ծուսերենով (կամ այլ օտար լեզվով) ուսուցմամբ համապատասխան դասարաններում: Մնացած դեպքերում այլ երկրներում ծուսերենով (կամ այլ օտար լեզվով) ուսուցմամբ դպրոցներում (դասարաններում) սովորած ՀՀ քաղաքացիների երեխաները ՀՀ վերադառնալիս կարող են մինչև ուսումնական տարվա ավարտը, իսկ երկրորդ կիսամյակում վերադառնալիս մինչև հաջորդ ուսումնական տարվա ավարտը սովորել ծուսերեն (կամ այլ օտար լեզվով) ուսուցմամբ դասարանում՝ այդ ընթացքում հայերենի իմացությունը ապահովելու և սահմանված ժամկետը լրանալուց հետո հայերենով ուսուցմամբ դասարան տեղափոխվելու պայմանով:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄՆԵՐ.

- մինչև 2006թ. ընդունված աշակերտները սովորում են 11 տարի, իսկ 2006թ. սկսած գործում է 12-ամյա կրթությունը.
- կրթությունը պետական դպրոցներում անվճար է.
- մասնավոր (վճարովի) դպրոցներում ուսուցումն իրականացվում է պետական կրթական չափորոշիչների համաձայն.
- ուսումնական տարին սկսվում է սեպտեմբերի 1-ից, ավարտվում՝ հունիս ամսին:

Բ. ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մասնագիտական հիմնական կրթական ծրագրերի տարատեսակները

ՀՀ-ում մասնագիտական հիմնական կրթական ծրագրերն են՝

- 1) նախնական մասնագիտական (արհեստագործական).
- 2) միջին մասնագիտական.
- 3) բարձրագույն մասնագիտական.
- 4) հետբուհական մասնագիտական:

Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթության նպատակը **ընդհանուր կրթության հիման վրա** նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) որակավորմամբ մասնագետներ պատրաստելն է: Այն իրականացվում է արհեստագործական ուսումնարաններում: Ուսուցման տևողությունը 6 ամսից մինչև 3 տարի է:

1991թ. ի վեր նախնական մասնագիտական կրթության համակարգը ենթարկվել է լուրջ փոփոխությունների, ինչը սերտորեն կապված են երկրում տեղի ունեցող տնտեսական փոփոխությունների հետ: Այժմ մասնագիտությունների ցանկում մեծ կշիռ ունեն սպասարկման, առևտրի և սննդի արդյունաբերության հետ կապված մասնագիտությունները, մինչդեռ ուսանողների թիվն արդյունաբերության կամ շինարարության ոլորտում կտրուկ նվազել է:

Միջին մասնագիտական կրթության նպատակն առնվազն հիմնական ընդհանուր կրթության հիմքի վրա միջին մասնագիտական որակավորմամբ մասնագետներ պատրաստելն է: Այն իրականացվում է քոլեջներում: Ուսուցման տևողությունը, կախված ուսանողի հիմնական կրթության աստիճանից և ընտրված մասնագիտությունից, 2 տարուց մինչև 5 տարի է: Շրջանավարտներին շնորհվում է կրտսեր մասնագետի որակավորման աստիճան:

Բարձրագույն մասնագիտական կրթության նպատակը բարձր մասնագիտական որակավորման կադրերի պատրաստումն ու վերաորակավորումն է, միջնակարգ ընդհանուր և միջին մասնագիտական կրթության հիմքի վրա անձի՝ կրթության զարգացման պահանջմունքների բավարարումը:

ՀՀ-ում սահմանված են բարձրագույն մասնագիտական կրթության որակավորման հետևյալ աստիճանները.

- 1) բակալավր.
- 2) դիպլոմավորված մասնագետ.
- 3) մագիստրոս:

ՀՀ-ում **բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների տարատեսակներն են՝** համալսարանը, ինստիտուտը, ակադեմիան և կոնսերվատորիան:

Հետբուհական մասնագիտական կրթության նպատակը բարձրագույն մասնագիտական կրթությամբ անձանց կրթական մակարդակի և գիտամանկավարժական որակավորման բարձրացումն է:

Հետբուհական մասնագիտական կրթությունն իրականացվում է բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների և գիտական կազմակերպությունների ասպիրանտուրայում, ինտերնատուրայում, օրդինատուրայում՝ հետազոտողի, կլինիկական օրդինատորի կրթական ծրագրերով:

Բարձրագույն և հետբուհական մասնագիտական կրթության հիմնական կրթական ծրագրերի ուսուցման տևողությունն է՝

- 1) բակալավրի որակավորման աստիճան ստանալու համար՝ առնվազն 4 տարի, բժշկական մասնագիտությունների համար՝ առնվազն 5 տարի.
- 2) դիպլոմավորված մասնագետի որակավորման աստիճան ստանալու համար՝ առնվազն 5 տարի, արվեստի և ֆիզիկական կուլտուրայի մասնագիտությունների համար՝ առնվազն 4 տարի.
- 3) մագիստրոսի որակավորման աստիճան ստանալու համար՝ առնվազն 1 տարի, բժշկական մասնագիտությունների համար՝ մինչև 4 տարի:

Մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում ուսումը օտարերկրացիների համար վճարովի է (բազառությամբ ազգությամբ հայերի, որոնց համար պետությունը նախատեսում է սահմանափակ թվով անվճար տեղեր պետական ուսումնական հաստատություններում. տես՝ սույն պարագրաֆի 3-րդ կետը):

Վճարների չափերի և այլ տեղեկությունների համար դիմել համապատասխան ուսումնական հաստատություններ:

Հայաստանի պետական և ոչ պետական համալսարանների ամբողջական ցանկը գտնված է <http://www.armenic.am> կայքում:

2. Մասնագիտական ուսումնական հաստատություններ ընդունվելու պայմանները

Մասնագիտական-տեխնիկական ուսումնարաններ կարող են ընդունվել այն օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ունեն ՀՀ միջնակարգ և ութամյա դպրոցի մակարդակին համապատասխանող կրթություն:

Միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատություններ կարող են ընդունվել այն օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ունեն միջնակարգ դպրոցի մակարդակին համապատասխանող կրթություն, իսկ առանձին դեպքերում՝ ՀՀ միջնակարգ դպրոցի ութամյա մակարդակին համապատասխանող կրթություն:

Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններ կարող են ընդունվել այն օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ունեն Հայաստանի Հանրապետության միջնակարգ դպրոցի ծրագրի մակարդակին համապատասխանող կրթություն: Բացի այդ, բուհերում անհատական պլանով ուսանելու համար կարող են ընդունվել գիտությունների (արվեստների) բակալավրի աստիճան ունեցող անձինք:

Այն օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք չեն տիրապետում կամ վատ են տիրապետում հայոց և ռուսաց լեզուներին, ընդունվում են բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների նախապատրաստական ֆակուլտետներ՝ (բաժիններ) մեկ տարի ժամկետով, որտեղ նրանք ուսումնասիրում են հայոց կամ այլ լեզուներ՝ հաշվի առնելով հետագա ուսուցման լեզուն և ընտրած մասնագիտությամբ համապատասխան հանրակրթական առարկաներ (մաթեմատիկա, ֆիզիկա, քիմիա, կենսաբանություն, գծագրություն, աշխարհագրություն, պատմություն և այլն) ինչպես նաև ծանոթանում են ՀՀ օրենսդրությանը:

Ուսումնական տարվա վերջում անց են կացվում ավարտական քննություններ, որոնք հաջող հանձնած սովորողները շարունակում են ուսումը բուհերում:

Այն օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք նախապատրաստական ֆակուլտետում սովորել են պետական պատվերով և ավարտական քննություններից ստացել են անբավարար գնահատականներ, հեռացվում են բուհից:

Օտարերկրյա քաղաքացիները բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների և գիտահետազոտական հիմնարկների ասպիրանտուրա կարող են ընդունվել մագիստրոսի աստիճանի մասնագիտական որակավորման առկայության դեպքում:

Բարձրագույն բժշկական ուսումնական հաստատությունների և գիտահետազոտական հիմնարկների ասպիրանտուրա կարող են ընդունվել այն օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ունեն բարձրագույն բժշկական, ինչպես նաև ընտրած մասնագիտությամբ բուժական հաստատություններում աշխատանքի առնվազն երկու տարվա փորձ, կամ անցել են երկամյա կլինիկական օրդինատուրա (մասնագիտացում):

Բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, գիտահետազոտական հիմնարկներում, որակավորման բարձրացման ֆակուլտետներում և դասընթացներում ստաժավորման կարող են ընդունվել բարձրագույն կրթություն ունեցող օտարերկրյա քաղաքացիները՝ առանց տարիքային սահմանափակման:

Օտարերկրյա քաղաքացիները, որոնք ցանկանում են սովորել ՀՀ-ում, **պետք է ներկայացնեն հետևյալ փաստաթղթերը.**

1. Հարցաթերթիկ.
2. Դիմում, հասցեագրված ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությանը, որի մեջ պետք է նշվի ընտրված մասնագիտությունը.
3. Ինքնակենսագրություն.
4. Նոտարի կողմից հաստատված կրթության վկայականի պատճենը, նշելով

ուսումնասիրված առարկաները և հանձնված պետական քննությունների գնահատականները (նիշերը).

5. Բժշկական եզրակացություն, որը վկայում է այն մասին, որ անձը չունի բժշկական հակացուցումներ Հայաստանի կլիմայական պայմաններում բնակվելու և համապատասխան բուհում սովորելու համար, ինչպես նաև ընդհանուր առողջական վիճակի և պաթոլոգիաների մասին.
6. Նոտարի կողմից հաստատված անձնագրի կամ ծննդյան վկայականի պատճենը.
7. Լուսանկար (4 x 5 սմ չափսի՝ 6 հատ, լուսանկարի դարձերեսին գրել ազգանունը և անունը).
8. Ասպիրանտուրա ընդունվել ցանկացողները լրացուցիչ ներկայացնում են՝

8.1. ռեֆերատ կամ հրատարակված աշխատությունների պաշտոնապես հաստատված ցանկը, նշելով հրատարակման թիվը և վայրը, 2-3 հրատարակումների պատճենը:

8.2. պաշտոնապես հաստատված տեղեկանք լեզվի իմացության մասին (հայերեն, ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն):

Փաստաթղթերը վավերացվում են ՀՀ դեսպանության կամ համապատասխան մարմիններում:

Վերը նշված բոլոր փաստաթղթերը ներկայացվում են ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության արտաքին կապերի վարչություն՝ այլ պետությունների համապատասխան կառավարական մարմինների կամ հասարակական կազմակերպությունների կողմից՝ ՀՀ դեսպանության կամ համապատասխան մարմինների միջոցով:

Այն երկրներից, որտեղ չեն գործում ՀՀ դեսպանություններ կամ ներկայացուցչություններ, փաստաթղթերը կարող են ներկայացնել նաև անհատական կարգով: Այդ դեպքում վերոհիշյալ փաստաթղթերը անհրաժեշտ է վավերագրել տվյալ երկրի համապատասխան մարմնում և օրինականացնել տվյալ պետության արտաքին գործերի նախարարությունում:

Փաստաթղթերը և ռեֆերատները ներկայացվում են հայերեն, ռուսերեն կամ անգլերեն լեզուներով:

3. Միջազգային կրթական չափանիշների ճանաչումը

Ցանկացած օտարերկրյա պետության կողմից տրված կրթության վկայական, որն օգտագործվում է ՀՀ տարածքում (հետագա կրթությունների կամ աշխատանքի համար), պետք է ճանաչվի և դրա համարժեքությունը պետք է հաստատվի՝ համաձայն 1997թ. ապրիլի 11-ին ընդունված Լիսբոնի կոնվենցիայի: Այս իրավական ակտի հիման վրա տրվում է ճանաչման վկայական (միջազգային վկայականների և դիպլոմների ճանաչումը ՀՀ տարածքում): Կրթության և գիտության նախարարությունը աջակցում, ճանաչում և հաստատում է միջազգային կրթական հաստատությունների կողմից տրված կրթության վկայականների, գիտական աստիճանների և գիտական կոչումների հավասարությունը և տալիս է համապատասխան փաստաթուղթ (վկայական):

Քննության և այնուհետև կրթության վկայականի ճանաչման գործընթացը սկսելու համար անձը տալիս է դիմում և հետևյալ փաստաթղթերը՝

1. Անձնագրի կրկնօրինակը.
2. Վիզայի կրկնօրինակը.
3. Կրթության վկայականի բնօրինակը և կրկնօրինակը՝ օրինականացված պատշաճ ընթացակարգով, որտեղ նշված են դասընթացների անվանումները և համապատասխան ժամերի քանակը.
4. Կրթության վկայականի և դրա կրկնօրինակի երկու վավերացված կրկնօրինակները.
5. Հայերեն թարգմանված կրթության վկայականի և դրա կրկնօրինակի երկու վավերացված կրկնօրինակները.
6. Անձինք, ովքեր ավարտել են միջազգային կրթական հաստատություններ, պետք է ներկայացնեն փաստաթուղթ՝ տրված համապատասխան երկրի կենտրոնական կրթական գերատեսչության կողմից, որում նշվում է վերը նշված հաստատության պաշտոնական կարգավիճակը.
7. Փաստաթղթերը ճանաչելու և դրանց հավասարությունը հաստատելու համար՝ անձինք, ովքեր ունեն 2-րդ համալսարանական կրթության, կրճատ կրթական ծրագրերի ավարտի, մասնագիտական ծրագրերի ավարտի, միջազգային կրթական ծրագրերի ավարտի (այն դեպքում, եթե ծրագրի մի մասի ավարտը նախատեսվում է ՀՀ տարածքում) վերաբերյալ, պետք է ներկայացնեն նրանց նախորդ կրթությունը հաստատող փաստաթղթեր:

4. Սփյուռքահայ դիմորդների ընդունելությունը

Սփյուռքահայ դիմորդների ընդունելության կարգը, պայմանները և ժամկետները սահմանվում են յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա համար առանձին: Օրինակ, 2009/2010թթ. ուսումնական տարվա համար անվճար առկա ուսուցմամբ բակալավրիատի կրթական ծրագրով ուսանելու համար փաստաթղթերն ընդունվում էին մինչև 2009թ. օգոստոսի 20-ը ներառյալ, նախապատրաստական բաժնում ուսանելու համար՝ մինչև նոյեմբերի 6-ը ներառյալ, իսկ հետբուհական ծրագրերով ուսանելու համար՝ մինչև սեպտեմբերի 30-ը:

Սփյուռքահայ դիմորդները փաստաթղթերը ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն են ներկայացնում անձամբ կամ այլ պետություններում ՀՀ դիվանագիտական ներկայացուցչությունների միջոցով:

Որպես կանոն, նրանք պետք է ներկայացնեն դիմում ՀՀ կրթության և գիտության նախարարի անունով, նախարարության կողմից տրամադրված և լրացված դիմում-հարցաթերթիկը, անձնագրի փոփոխության պատճենները, ծննդյան վկայականի պատճենը՝ պետական նոտարի վավերացմամբ, կամ մկրտության վկայական, միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթության վկայականի պատճենը՝ հյուպատոսական կամ պետական նոտարի վավերացմամբ, բժշկական տեղեկանք՝ ընդհանուր առողջության մասին, 3x4 չափսի 4 լուսանկար: Հետբուհական մասնագիտական կրթություն ստանալ հայցողները պետք է ներկայացնեն նաև ընտրած մասնագիտության թեմայով գիտական ռեֆերատ:

ԿԱՐԿԱՆՈՐ ՆՇՈՒՄ.

2008/2009թթ. ուսումնական տարում սփյուռքահայ ուսանողների համար ՀՀ կառավարության կողմից հատկացվել էր 70 անվճար տեղ: Պետական պատվերի տեղերից բացի, սփյուռքահայ դիմորդները հնարավորություն ունենին ընդունվելու նաև վճարովի համակարգ: Ընդ որում, վճարովի տեղերի թիվը սփյուռքահայ ուսանողների համար սահմանափակ չէր:

Անվճար տեղեր, որպես կանոն, հատկացվում են միայն հայագիտական, մանկավարժական և մշակութային ֆակուլտետներում:

Հավելյալ տեղեկությունների համար դիմել.

ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն:

Դ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑԵՐ

1. Ինչպե՞ս է որոշվում ՀՀ վերադարձից հետո երեխայի դասարանը

ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությունը հաստատել է Հայաստանի և այլ պետությունների հանրակրթական համակարգերի համարժեքության աստիճանները, համաձայն որի որոշվում է Հայաստան վերադարձած ՀՀ քաղաքացի երեխայի դասարանի հետշարժը: Բնակության վայրի մարզպետարանի կրթության բաժինը կրթական համարժեքության աստիճանի որոշումից հետո ցուցում է տալիս դպրոցի տնօրինությանը, որպեսզի ստուգեն երեխայի գիտելիքների մակարդակը և որոշեն, թե նա որ դասարան պետք է հաճախի: Ռուսաստանից վերադարձած դպրոցահասակ երեխաների համար դասարանի իջեցումը կատարվում է, որպես կանոն, մեկ տարով:

2. Ո՞ր դեպքում է շրջանավարտը հայոց լեզու առարկայի պետական ավարտական քննությունից ազատվում:

Եթե 10-րդ դասարանի շրջանավարտը հայոց լեզուն ուսումնասիրել է միայն 9-րդ և 10-րդ դասարաններում, ապա նա իր ցանկությամբ կարող է ազատվել այդ առարկայի պետական քննությունից: Այդ դեպքում շրջանավարտի ատեստատում այդ առարկայի համապատասխան տողում գրվում է «չի ուսումնասիրել»:

3. Ո՞ր դեպքում են դիմորդները օգտվում ընդունելության քննությունները ռուսերեն լեզվով հանձնելու հնարավորությունից:

Ռուսական կրթությամբ շրջանավարտներն ընդունելության քննությունները կարող են

հանձնել ռուսերեն (բացառությամբ հայերեն և օտար լեզուների քննությունների):

4. Ո՞ր դեպքում է հնարավոր ԲՈՒՀ-ի ընդունելության քննությունների ժամանակ հայոց լեզվի փոխարեն այլ լեզվից քննություն հանձնել:

Միջնակարգ կրթության ատեստատում կամ համապատասխան ավարտական փաստաթղթում հայոց լեզվից և գրականությունից գնահատական չունեցող դիմորդները հայոց լեզվի (գրավոր) քննության փոխարեն կարող են քննություն հանձնել ռուսաց լեզվից (գրավոր), իսկ ռուսաց լեզվից և գրականությունից գնահատական չունեցողները՝ որևէ օտար լեզվից՝ գրավոր (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն, իսպաներեն, իտալերեն):

«Բանասիրություն» (ռուսաց լեզու և գրականություն, օտար լեզու) մասնագիտության համար (երևանի լեզվաբանական համալսարանում) սահմանված հայոց լեզվի (գրավոր) փոխարեն դիմորդները կարող են քննություն հանձնել օտար լեզվից (բանավոր):

«Ռուսաց լեզու և գրականություն» մասնագիտության համար սահմանված հայոց լեզվի (գրավոր) փոխարեն դիմորդները կարող են քննություն հանձնել օտար լեզվից (գրավոր):

Սակայն ստորև թվարկված մասնագիտությունների դեպքում հայոց լեզվի քննությունը պարտադիր է՝

- «Միջազգային հարաբերություններ».
- «Լրագրություն».
- «Հայոց լեզու և գրականություն».
- «Նախադպրոցական մանկավարժություն և հոգեբանություն».
- «Մանկավարժություն և հոգեբանություն».
- «Տարրական կրթության մանկավարժություն և մեթոդիկա».
- «Տիֆլոմանկավարժություն».
- «Սուրդոմանկավարժություն».
- «Օլիգոֆրենոմանկավարժություն».
- «Լոգոպեդիա».
- «Թարգմանչական գործ»:

5. Ո՞ր դեպքում է հնարավոր ԲՈՒՀ-ի ընդունելության քննությունների ժամանակ օտար լեզվի փոխարեն ռուսաց լեզվից քննություն հանձնել:

Միջնակարգ կրթության ատեստատում կամ համապատասխան ավարտական փաստաթղթում օտար լեզվից գնահատական չունեցող դիմորդներն այդ լեզվի գրավոր քննության փոխարեն կարող են քննություն հանձնել ռուսաց լեզվից (գրավոր), բացառությամբ ստորև նշված մասնագիտությունների, որոնց համար օտար լեզվի գրավոր քննությունը պարտադիր է՝

- «Միջազգային հարաբերություններ».
- «Լեզվաբանություն և միջմշակութային հաղորդակցություն».
- «Օտար լեզու (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն, իսպաներեն, իտալերեն)».
- «Արևելագիտություն (արաբագիտություն, իրանագիտություն, թուրքագիտություն)».
- «Թարգմանչական գործ».
- «Տեսական տնտեսագիտություն».
- «Աշխատանքի տնտեսագիտություն և սոցիոլոգիա (ընկերաբանություն)».
- «Ֆինանսներ և վարկ».
- «Համաշխարհային տնտեսագիտություն».
- «Ազգային տնտեսագիտություն».
- «Ձեռնակությունների տնտեսագիտություն և կառավարում».
- «Պետական և մունիցիպալ կառավարում».
- «Կառավարում».
- «Առևտուր (կոմերցիա)».
- «Մաթեմատիկական մեթոդներ և գործառնությունների հետազոտություն՝ տնտեսագիտության

մեջ».

- «Մաքսային գործ».
- «Ապահովագրական գործ».
- «Արժեթղթերի շուկայի վերլուծություն և կառավարում».
- «Բիզնեսի կազմակերպում».
- «Տեղեկատվական ինֆորմացիոն համակարգեր ըստ բնագավառների».
- «Ստանդարտում (համօրինակում) և սերտիֆիկացում (հավաստագրում)».
- «Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում».
- «Ագրոպարենային համակարգի ֆինանսներ և վարկ».
- «Ապրանքագիտություն և ապրանքի որակի փորձաքննություն».
- «Ագրարային քաղաքականության և տարածաշրջանի զարգացում».
- «Ագրոբիզնես և շուկայաբանություն».

«Ազրոպարենային համակարգի խորհրդատվություն և տեղեկատվություն».
«Ապահովագրական գործ (ազրոպարենային համակարգում)»:

**6. Ի՞նչ սկզբունքով է իրականացվում օտարերկրյա պետական կամ հավատարմագրված բուհերից
ՀՀ բուհեր ուսանողների տեղափոխումը:**

Ուսանողների տեղափոխումն օտարերկրյա պետական կամ հավատարմագրված բուհերից հնարավոր է տեղի հաստատության ընդունելության չափանիշների համաձայն և վճարովի ուսուցման հիմունքներով: Բացառության կարգով (առողջական վիճակի կամ այլ հարգելի պատճառով) օտարերկրյա բուհ նպատակային ուսուցմամբ ընդունված ուսանողները, ընդունող բուհում տվյալ մասնագիտության համապատասխան կուրսում անվճար ուսուցման ազատ տեղերի առկայության դեպքում, ընդունող բուհի ռեկտորի առաջարկությամբ և նախարարության հետ համաձայնեցրած, ուսուցումը կարող են շարունակել անվճար սկզբունքով:

Ուսանողի տեղափոխման գործընթացի վրա չի ազդում օտարերկրյա բուհ ընդունվելու կարգը (հարցազրույց, թեստավորում, քննություն, քննությունների քանակը և մրցույթի կարգը), ուսուցման ձևը և համակարգը:

ԲԱԺԻՆ 9

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Ա. ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ

1. Աշխատանքային գործունեությունն իրականացնելու ընդհանուր կանոնները

Համապատասխան վիզա և կացության թույլտվություն ստանալու դեպքում՝ օտարերկրացին իրավունք ունի ՀՀ-ում իրականացնելու աշխատանքային գործունեություն, նույն պայմաններով և կարգով, ինչ և ՀՀ քաղաքացիները:

ՀՀ-ում աշխատանքային հարաբերությունները կարգավորվում են 2004թ. ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքով: Անհրաժեշտ է նշել, որ նոր օրենսգիրքը նվազեցնում է պետության ազդեցությունը աշխատանքային հարաբերությունների վրա՝ շեշտը դնելով պայմանագրային հարաբերությունների վրա:

Աշխատողի աշխատանքային գործունեության մասին տեղեկություններ ներառող հիմնական փաստաթուղթը աշխատանքային գրքույկն է, որտեղ և լրացվում են աշխատողի աշխատելու ժամանակահատվածները:

2. Աշխատաժամանակ, արձակուրդներ

Աշխատանքի նորմալ տևողությունը շաբաթական 40 ժամ է (օրեկան առավելագույնը 8 ժամ): Արտաժամյա աշխատաժամանակը չի կարող գերազանցել շաբաթական 48 ժամը և օրական 12 ժամը:

Աշխատելը գիշերային ժամերին (22:00-ից մինչև 6:00) արգելվում է մինչև 18 տարեկան անձանց, և առկա են որոշակի արտոնություններ հղի կանանց և մինչև 3 տարեկան երեխա խնամող մայրերի համար:

Ամենամյա վճարովի առձակուրդը 28 օր է: Աշխատողի ցանկությամբ ամենամյա արձակուրդը կարող է տրամադրվել մասերով: Յուրաքանչյուր աշխատանքային տարվա համար ամենամյա արձակուրդը տրամադրվում է տվյալ տարում: Ամենամյա արձակուրդի տեղափոխումը թույլատրվում է միայն աշխատողի միջնորդությամբ կամ համաձայնությամբ: Ամենամյա արձակուրդը չօգտագործելու համար դրամական հատուցումը վճարվում է աշխատանքային պայմանագիրը լուծելիս:

ՀՀ-ում աշխատող կանանց տրամադրվում է հղիության և ծննդաբերության արձակուրդ՝

1) 140 օր (70 օր՝ հղիության, 70 օր՝ ծննդաբերության):

2) 155 օր (70 օր՝ հղիության, 85 օր՝ ծննդաբերության)՝ բարդ ծննդաբերության դեպքում:

3) 180 օր (70 օր՝ հղիության, 110 օր՝ ծննդաբերության)՝ միաժամանակ մեկից ավելի երեխաներ ունենալու դեպքում:

Երեխային փաստացի խնամող ընտանիքի մոր (խորթ մոր), հոր (խորթ հոր), տատի, պապի կամ այլ հարազատի (այդ թվում՝ երեխային խնամակալ նշանակված անձի) ցանկությամբ տրամադրվում է երեխայի խնամքի արձակուրդ մինչև երեխայի երեք տարեկան դառնալը: Արձակուրդի ընթացքում պահպանվում է աշխատողի աշխատատեղը (պաշտոնը):

Բ. ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐԸ

ՀՀ գործատուները պարտավոր են կնքել աշխատողների հետ աշխատանքային պայմանագրեր: Աշխատանքային պայմանագրում նշվող տվյալները թվարկված են ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքում: Համաձայն աշխատանքային օրենսգրքի, գոյություն ունեն աշխատանքային պայմանագրի մի քանի տեսակներ: Աշխատանքային պայմանագիրը կնքվում է որոշակի կամ անորոշ ժամկետով: Ընդ որում, որոշակի ժամկետով աշխատանքային պայմանագիրը կնքվում է միայն բացառիկ դեպքերում:

Աշխատանքային պայմանագիրը որոշակի ժամկետով կնքվում է որպես կանոն հետևյալ դեպքերում՝

1) աշխատողը գործատուին մատուցում է անձնական բնույթի ծառայություններ:

2) աշխատանքը կատարում են տնաշխատները:

3) կատարվում է համատեղությամբ աշխատանք:

4) կատարվում են սեզոնային աշխատանքներ.

5) կատարվում է ժամանակավոր (մինչև երկու ամիս ժամկետով) աշխատանք:

Աշխատանքային պայմանագիրը լուծվում է՝

1) կողմերի համաձայնությամբ.

2) պայմանագրի գործողության ժամկետը լրանալու դեպքում.

3) աշխատողի նախաձեռնությամբ.

4) գործատուի նախաձեռնությամբ.

5) Աշխատանքային օրենսգրքով նախատեսված այլ դեպքերում:

Աշխատանքային օրենսգիրքը երաշխիքներ է նախատեսում աշխատողների համար հիվանդության, աշխատավայրում վնասվածք ստանալու դեպքերում, հղի կանանց կամ մինչև 3 տարեկան երեխա խնամող աշխատող մայրերի պաշտպանության համար, որոնք գործում են նույնիսկ այն դեպքում, երբ դրանք նախատեսված չեն աշխատանքային պայմանագրով:

9. ԱՇԽԱՏՈՒԹԻ ԱԶԱՏ ՏԵՂԱՇԱՐԺԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԱԾ ՄԻՋԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԵՐԸ

Հայաստանն աշխատուժի ազատ տեղաշարժի կարգավորման հետ կապված միջկառավարական համաձայնագրեր ունի կնքած ԱՊՀ երկրներից Ռուսաստանի Դաշնության, Ուկրաինայի, Թուրքմենստանի, ինչպես նաև Վրաստանի և Կատարի Հանրապետության հետ:

Հիշյալ համաձայնագրերով նախատեսվում է, որ կողմերից յուրաքանչյուրը ճանաչում է (առանց օրինականացման) վկայագրերը, կրթության մասին վկայականները, որակավորում, կարգ և կոչում շնորհելու մասին համապատասխան փաստաթղթերը և աշխատանքային գործունեություն իրականացնելու համար այլ անհրաժեշտ փաստաթղթերը և մեկնման Կողմի տարածքում սահմանված կարգով վավերացված նրանց թարգմանությունները:

ԲԱԺԻՆ 10

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Ա. ԿԵՆՍԱԹՈՇԱԿ, ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՆՊԱՍՏՆԵՐ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ՀՀ քաղաքացիների այլ պետություններ մեկնելու դեպքում կենսաթոշակ ստանալու երաշխիքները

Մինչ 05.02.2009թ. գործող կարգի համաձայն՝ այլ պետություն մշտական բնակության մեկնելու դեպքում կենսաթոշակ վճարելը դադարեցվում էր: Այլ պետություն մշտական բնակության մեկնող կենսաթոշակառուին միանվագ վճարվում էր վեց ամսվա կենսաթոշակ կամ մինչև կենսաթոշակ ստանալու ժամկետը լրանալը, բայց վեց ամսից ոչ ավելի:

Նշված գումարը կենսաթոշակառուին վճարվում էր նրա գրավոր դիմելու և հաշվառումից դուրս գալու դեպքում՝ մեկ ամսվա ընթացքում, որից հետո կենսաթոշակի վճարումը դադարեցվում էր:

05.02.2009թ. ուժի մեջ մտած՝ «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի փոփոխություններով և լրացումներով վերոնշյալ կարգը ուժը կորցրած ճանաչվեց: Այսուհետ, այլ պետություն մշտական բնակության մեկնելու դեպքում քաղաքացու կենսաթոշակը վճարվում է լիազորագրով:

Կենսաթոշակը մեկ լիազորագրով ամբողջությամբ կարող է վճարվել տասներկու ամսից ոչ ավելի՝ սկսած կենսաթոշակ չստացված ամսից: Նշված ժամկետը լրանալուց հետո պետք է ներկայացվի նոր լիազորագիր, որը կգործի նույն (տասներկու ամիս) ժամկետով:

ԿԱՐԵՎՈՐ ՆՇՈՒՄՆԵՐ.

- Պետք է նկատի ունենալ, որ նախկինում գործող կարգի համաձայն այլ պետություն մշտական բնակության մեկնելու հիմքով կենսաթոշակի դադարեցված վճարումը լիազորագրով չի վերսկսվում: Կենսաթոշակի դադարեցված վճարումը վերսկսելու համար անհրաժեշտ է, որպեսզի քաղաքացին անձամբ գրավոր դիմում ներկայացնի ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայության այն ստորաբաժանում, որտեղ նշանակվել է իր կենսաթոշակը:
- ԱՊՀ անդամ պետություններ մշտական բնակության մեկնելու դեպքում ՀՀ քաղաքացիների կենսաթոշակի վճարումը դադարեցվում է, եթե նույն տեսակի կենսաթոշակ նախատեսված է մշտական բնակության պետության օրենսդրությամբ (տես՝ սույն պարագրաֆի 2-րդ կետը):

2. Օտարերկրյա քաղաքացիների կենսաթոշակային ապահովության իրավունքը

Օտարերկրյա քաղաքացու կենսաթոշակային ապահովությունն իրականացվում է՝

- ՀՀ միջազգային պայմանագրերին և
- ՀՀ ներպետական օրենսդրությամբ համապատասխան:

2.1. 1992 թվականի մարտի 13-ի «Կենսաթոշակային ապահովության բնագավառում ԱՊՀ անդամ պետությունների քաղաքացիների իրավունքների երաշխիքների մասին» համաձայնագրի մասնակից պետությունների¹¹, ՀՀ-ում բնակության իրավունք ունեցող քաղաքացիներին ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով կենսաթոշակ է նշանակվում ըստ ՀՀ-ում նրանց հաշվառման վայրի, եթե նախկին բնակության երկրում նրան նշանակված կենսաթոշակի վճարումը դադարեցված է:

Կենսաթոշակը նշանակվում է նախկին բնակության երկրում կենսաթոշակի վճարելը դադարեցված լինելու մասին տեղեկանքի կամ կենսաթոշակ նշանակող մարմնից ստացված կենսաթոշակի գործի հիման վրա՝ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Համաձայնագրով նախատեսված է նաև, որ ԱՊՀ անդամ, ԽՍՀՄ-ի կազմի մեջ մտնող պետությունների, ինչպես նաև նախկին ԽՍՀՄ-ի պատկան մարմինների կողմից մինչև 1991 թվականի դեկտեմբերի 1-ը տրված՝ ապահովագրական ստաժին վերաբերող փաստաթղթերն ընդունվում են առանց վավերացման:

2.2. ՀՀ-ում օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց աշխատանքն օգտագործող գործատուները նրանց մասով ազատվում են սոցիալական վճարների կատարման պարտականությունից:

ՀՀ-ում վարձու աշխատող օտարերկրացիները ազատվում են սոցիալական վճարների

¹¹ Այդ պետություններն են. Հայաստանը, Բելոռուսը, Ղազախստանը, Ղրղզստանը, Մոլդովան, Ռուսաստանը, Տաջիկստանը, Թուրքմենստանը, Ուզբեկստանը, Ուկրաինան:

կատարման պարտականությունից:

Օտարերկրացիների սոցիալական վճարների արտոնությունը (ազատումը) չի բացառում սակայն նրանց մասով օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ու չափերով սոցիալական վճարների կամավոր կատարումը: Իսկ «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ ՀՀ-ում բնակության իրավունք ունեցող օտարերկրյա քաղաքացին կամ քաղաքացիություն չունեցող անձը օրենքով սահմանված պայմանների բավարարման և պարտադիր կենսաթոշակային սոցիալական ապահովագրության վճարումներ կատարելու դեպքում կենսաթոշակի իրավունք ունի ՀՀ քաղաքացուն հավասար:

3. ՀՀ-ում պետական նպաստ ստանալու իրավունք ունեցող անձինք

ՀՀ-ում պետական նպաստ ստանալու իրավունք ունեցող անձինք են՝
ՀՀ քաղաքացիները.

ՀՀ-ում կացության կարգավիճակ ունեցող օտարերկրյա քաղաքացիները.
քաղաքացիություն չունեցող անձինք.

ՀՀ-ում փախստականի կարգավիճակ ունեցող անձինք:

Պետական նպաստի տեսակներն են՝

- ընտանեկան նպաստը.
- մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստը.
- երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստը.
- զոհված՝ Հայաստանի ազգային հերոսի կամ Մարտական խաչ շքանշանով պարգևատրված անձի ընտանիքի նպաստը:

Առկա է նաև աջակցության մեկ այլ տեսակ՝ միանվագ դրամական օգնություն, որը տրամադրվում է ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքներին՝

- ընտանիքում երեխայի ծննդյան,
- ընտանիքում երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու,
- ընտանիքի անդամի մահվան դեպքերում:

Միանվագ դրամական օգնության տեսակ է նաև հրատապ օգնությունը, որը նշանակվում է եռամսյակի համար՝ կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված և ընտանեկան նպաստի իրավունք չունեցող ընտանիքին:

Հավելյալ տեղեկությունների համար դիմել.
ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն
Հասցե՝ 0010, ՀՀ, ք. Երևան, Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 3-րդ շենք
Էլ. փոստ՝ hasmik.khachatryan@mss.am
վեբ. կայք՝ <http://www.mss.am/>

Բ. ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՊԱՆՄԱՆ ԵՎ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ՍՏԱՆԱԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

Համաձայն ՀՀ սահմանադրության 38 հոդվածի՝ յուրաքանչյուր ոք, այդ թվում՝ օտարերկրացին ունի օրենքով սահմանված եղանակներով բժշկական օգնություն և սպասարկում ստանալու իրավունք:

Յուրաքանչյուր ոք ունի անվճար հիմնական բժշկական ծառայություններ ստանալու իրավունք: Դրանց ցանկը և մատուցման կարգը սահմանվում են օրենքով:

1. Օտարերկրացիների իրավունքները բուժապասարկման ոլորտում

ՀՀ-ում բուժապասարկման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են «Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» ՀՀ օրենքով:

Օրենքի 4-րդ հոդվածի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք, այդ թվում՝ օտարերկրացին, անկախ ազգությունից, ռասայից, սեռից, լեզվից, դավանանքից, տարիքից, առողջական վիճակից, քաղաքական կամ այլ հայացքներից, սոցիալական ծագումից, գույքային կամ այլ դրությունից, ՀՀ-ում ունի բժշկական օգնություն և սպասարկում ստանալու իրավունք:

Յուրաքանչյուր ոք, այդ թվում՝ օտարերկրացին, իրավունք ունի բժշկական օգնություն և սպասարկում ստանալ անվճար՝ պետության կողմից երաշխավորված առողջապահական պետական նպատակային ծրագրերի շրջանակներում:

Յուրաքանչյուր ոք, այդ թվում՝ օտարերկրացին, իրավունք ունի այդ ծրագրերի շրջանակներից դուրս բժշկական օգնություն և սպասարկում ստանալ բժշկական ապահովագրական հատուցումների, անձնական վճարումների, ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված այլ աղբյուրների հաշվին:

Օրենքի 15-րդ հոդվածի համաձայն՝ ՀՀ-ում գտնվող օտարերկրյա քաղաքացիները, քաղաքացիություն չունեցող անձինք իրավունք ունեն ստանալ բժշկական օգնություն և սպասարկում ՀՀ օրենսդրության, ինչպես նաև ՀՀ միջազգային պայմանագրերի համաձայն:

«Բնակչության բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» ՀՀ օրենքի 19-րդ հոդվածի համաձայն՝ բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնողները պարտավոր են յուրաքանչյուր մարդու ցուցաբերել անհետաձգելի, առաջին բժշկական օգնություն՝ անկախ այդ օգնության դիմաց վարձատրությունը երաշխավորող հիմքերի և այլ հանգամանքների առկայությունից:

2. ԱՊՀ անդամ-պետությունների քաղաքացիներին բժշկական օգնություն ցուցաբերելու առանձնահատկությունները

2000 թվականի ապրիլի 5-ին (N-074-2) ՀՀ Ազգային ժողովը վավերացրել է 1997 թվականի մարտի 27-ին Մոսկվա քաղաքում ստորագրված «Բժշկական ծառայությունների տրամադրման կարգի մասին» Անկախ պետությունների համագործակցության անդամ-պետությունների քաղաքացիներին բժշկական օգնություն ցուցաբերելու մասին համաձայնագրի իրականացման մեխանիզմի մասին արձանագրությունը:

Համաձայնագրով սահմանվում է, որ ԱՊՀ անդամ-պետությունների հիվանդ քաղաքացիներին ցուցաբերվող անհետաձգելի և շտապ բժշկական օգնությունը և սպասարկումը իրականացվում է անվճար: Սա չի վերաբերում բժկական օգնության այլ տեսակներին:

Գ. ՀԱՃԱԽ ՏՐՎՈՂ ՀԱՐՑՆԵՐ

1. Իրականացվում է արդյոք ՀՀ-ում պարտադիր բժշկական ապահովագրություն:

ՀՀ-ում պարտադիր բժշկական ապահովագրության մասին իրավական ակտեր չկան: Բժշկական ապահովագրություն իրականացվում է կամավոր սկզբունքով՝ համապատասխան ապահովագրական ընկերություններում:

**Հավելյալ տեղեկությունների համար դիմել.
ՀՀ առողջապահության նախարարություն
Հասցե՝ 0010, Հայաստանի Հանրապետություն
ք. Երևան, Հանրապետության հրապարակ, Կառավարական տուն 3
վեբ. կայք՝ <http://www.moh.am/>**

ԲԱԺԻՆ 11

ԳՈՒՅՔԱՅԻՆ ԻՐԱԿՈՒՆՔՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Ա. ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ

«Օտարերկրացիների մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի համաձայն՝ ՀՀ-ում օտարերկրացիներն ունեն ՀՀ քաղաքացիներին հավասար իրավունքներ, ազատություններ և պարտականություններ, եթե ՀՀ սահմանադրությամբ, օրենքներով և միջազգային պայմանագրերով այլ բան նախատեսված չէ:

Օրենքի այս դրույթները տարածվում են նաև սեփականության իրավունքի վրա:

ՀՀ սահմանադրության 32 հոդվածի համաձայն, յուրաքանչյուր ոք, այդ թվում՝ օտարերկրացին, իրավունք ունի իր հայեցողությամբ տիրապետելու, օգտագործելու, տնօրինելու և կտակելու իր սեփականությունը: Սեփականության իրավունքի իրականացումը չպետք է վնաս պատճառի շրջակա միջավայրին, խախտի այլ անձանց, հանրության և պետության իրավունքներն ու օրինական շահերը:

Համաձայն ՀՀ սահմանադրության, ոչ ոքի չի կարելի զրկել սեփականությունից, բացառությամբ դատական կարգով՝ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

Սեփականության օտարումը հասարակության և պետության կարիքների համար կարող է կատարվել միայն բացառիկ՝ գերակա հանրային շահերի դեպքերում, օրենքով սահմանված կարգով, նախնական համարժեք փոխհատուցմամբ: Օտարված գույքի շուկայական գնից 15% -ով ավելի արժեքն ընդունելի է:

ՀՀ սահմանադրության նույն հոդվածով նախատեսվում է, որ հողի սեփականության իրավունքից չեն օգտվում օտարերկրյա քաղաքացիները և քաղաքացիություն չունեցող անձինք, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի: Եթե նշված քաղաքացիները սեփականության իրավունքով ձեռք են բերում որևէ գույք, ապա նրանք կարող են օգտվել միայն հողի օգտագործման իրավունքից, բայց ոչ սեփականության իրավունքից: Այնուամենայնիվ, ՀՀ պետական ռեզիստրում գրանցված իրավաբանական անձանց, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետությունում կացության հատուկ կարգավիճակ ունեցող օտարերկրացիներին (տես՝ բաժին 7-ը), որպես բացառություն, կարող է տրվել հողի նկատմամբ սեփականության իրավունք:

Բ. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱՍՈՒ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ԲՆԱՐԿՈՒՄԸ ՆՈՏԱՐՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ

Այլ պետությունների իրավասու մարմինների մասնակցությամբ կազմված կամ նրանց կողմից տրված փաստաթղթերը և ակտերը նոտարները քննարկման են ընդունում միայն հյուպատոսական վավերացման առկայության դեպքում, եթե այլ բան չի նախատեսված ՀՀ օրենսդրությամբ կամ ՀՀ միջազգային պայմանագրերով:

Օտարերկրյա պաշտոնական փաստաթղթերի օրինականացման պահանջը չեղյալ հայտարարելու մասին 1961 թվականի հոկտեմբերի 5-ի Հաագայի կոնվենցիային միացած պետությունների իրավասու մարմինների մասնակցությամբ կազմված կամ նրանց կողմից տրված փաստաթղթերը և ակտերը նոտարները քննարկման են ընդունում նաև ապոստիլի առկայության դեպքում:

ԱՊՀ պետությունների միջև ստորագրված «Քաղաքացիական, ընտանեկան և քրեական գործերով իրավական օգնության և իրավական հարաբերությունների մասին» կոնվենցիայի համաձայն՝ մասնակից պետությունների իրավասու մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց կողմից իրենց իրավասության շրջանակներում սահմանված ձևով պատրաստված կամ վավերացված այն փաստաթղթերը, որոնք հաստատված են պետական գինանշանի պատկեր ունեցող կնիքով, նոտարական գրասենյակների կողմից ընդունվում են առանց հյուպատոսական վավերացման կամ ապոստիլի:

Վրաստանի, Բուլղարիայի Հանրապետության, Ռումինիայի հետ կնքված իրավական օգնության վերաբերյալ միջազգային պայմանագրերի համաձայն, այդ պետությունների իրավասու մարմինների կամ պաշտոնատար անձանց կողմից իրենց իրավասության շրջանակներում սահմանված ձևով պատրաստված կամ վավերացված փաստաթղթերը, որոնք հաստատված են համապատասխան մարմնի կնիքով, նոտարական գրասենյակների կողմից ընդունվում են առանց հյուպատոսական վավերացման կամ ապոստիլի:

Գ. ՄԱՔՍԱԿԻՆ ԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ԺԱՍՆԵԼՈՒ ԴԵՊՅՈՒՄ

ՀՀ մաքսային օրենսգրքի 105-րդ հոդվածի համաձայն՝ ՀՀ մշտական բնակության ժամանող յուրաքանչյուր ֆիզիկական անձ կարող է առանց մաքսատուրքի վճարման ներմուծել իր անձնական օգտագործման գույքը:

Այդ արտոնության կապակցությամբ պետք նկատի ունենալ՝

- անձնական օգտագործման գույք է համարվում քաղաքացու անձնական գործածության օգտագործված իրերը, անձնական օգտագործման մեկ ավտոմեքենան և տնային օգտագործված գույքը, որոնք չունեն գործարանային փաթեթավորում և պիտակավորում, քաղաքացու կողմից ձեռք են բերվել մինչև 33 ժամանելը.
- 33 մշտական բնակության ժամանող ֆիզիկական անձ է համարվում 33 տարածքից 33 օրենսդրությամբ սահմանված կարգով այլ պետություն մշտական բնակության մեկնած՝ 33-ում մշտական բնակության վայրի հաշվառումից դուրս եկած 33 քաղաքացին, ինչպես նաև 33-ում նախկինում մշտական բնակության վայր չունեցած 33 քաղաքացին, օտարերկրյա քաղաքացին և քաղաքացիություն չունեցող անձը, որոնք 33 ժամանելուց հետո 33-ում հաշվառվում են որպես մշտական բնակիչ և մաքսային մարմիններին են ներկայացնում 33-ում մշտապես բնակվելու փաստը հաստատող փաստաթուղթը՝ ֆիզիկական անձի մշտական բնակության վայրի նշումով անձնագիրը (կամ դրան փոխարինող այլ փաստաթուղթ).
- 33 տարածքից 33 օրենսդրությամբ սահմանված կարգով այլ պետություն մշտական բնակության մեկնած 33 քաղաքացին, մշտական բնակության նպատակով 33 ժամանելիս, մաքսային մարմիններին պետք է ներկայացնի նաև օտարերկրյա պետությունում մշտապես բնակվելու փաստը հաստատող փաստաթուղթը՝ քաղաքացու անձնագիրը՝ օտարերկրյա պետությունում 33 հյուպատոսական ծառայության «Վերցված է հյուպատոսական հաշվառման մշտական բնակության համար» դրոշմով, և (կամ) օտարերկրյա պետության պետական լիազոր մարմնի կողմից տրված մշտական բնակության փաստը հավաստող տեղեկանք, որի իսկության վերաբերյալ 33 արտաքին գործերի նախարարության կողմից տրվել է դրական եզրակացություն.
- 33 մշտական բնակության ժամանող ֆիզիկական անձի անձնական օգտագործման գույքը պետք է 33 ներմուծվի մշտական բնակության նպատակով 33-ում հաշվառվելու օրվանից 180 օրվա ընթացքում.
- սույն արտոնությունից նույն անձը կարող է օգտվել հինգ տարվա ընթացքում մեկ անգամ:

ԲԱԺԻՆ 12

ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

Ա. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐՂՐՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ

ՀՀ-ում օտարերկրյա ներդրումների ռեժիմը կարգավորվում է 1994թ. «Օտարերկրյա ներդրումների մասին» ՀՀ օրենքով:

1. Օտարերկրյա ներդրումների երաշխիքները

«Օտարերկրյա ներդրումների մասին» ՀՀ օրենքը նախատեսված է օտարերկրյա ներդրումներ ներգրավելու համար և տալիս էր երաշխիքներ ընդդեմ ազգայնացման՝ պահանջելով, որ սեփականագրվում տեղի ունենա միայն դատական կարգով: Այդպիսի դեպքում լրիվ փոխհատուցում է վճարվում:

Օտարերկրյա ներդրողները պաշտպանված են կառավարության անիրավական գործողությունների արդյունք հանդիսացող վնասներից, կամ կառավարության անհարկի գործողություններից: Օրենքը ներդրողներին երաշխավորում է նաև շահույթները և միջոցները ազատ կերպով արտահանելու իրավունք: Այն դեպքում, երբ օտարերկրյա ներդրումների մասին օրենսդրությունը փոփոխությունների ենթարկվի ներդրումը կատարելուց հետո, ներդրողին իրավունք է տրվում հինգ տարի ժամկետով ազատվելու ցանկացած պակաս նպաստավոր դրույթներից:

2. Օտարերկրյա ներդրումների տեսակները

Օտարերկրյա ներդրողները կարող են ՀՀ տարածքում ներդրումներ իրականացնել՝

ա) արտարժույթով, արժույթային այլ արժեքներով, ՀՀ ազգային դրամով.

բ) շարժական ու անշարժ գույքով (շինություններ, շենքեր, սարքավորումներ և նյութական այլ արժեքներ) և դրա հետ կապված գույքային ցանկացած իրավունքով.

գ) բաժնետոմսերով, պարտատոմսերով, ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված այլ արժեթղթերով.

դ) դրամական պահանջների ձևով և պայմանագրային արժեք ունեցող պարտավորությունների կատարման պահանջի իրավունքով.

ե) արժեք ունեցող մտավոր սեփականության ցանկացած իրավունքով.

զ) ՀՀ օրենսդրությամբ կամ պայմանագրով նախատեսված տնտեսական գործունեության իրականացման իրավունքով, այդ թվում նաև բնական ռեսուրսների հետախուզման, արդյունահանման, մշակման կամ շահագործման իրավունքով.

է) վճարովի ծառայություններով.

ը) ՀՀ օրենսդրությամբ չարգելված ներդրումների ցանկացած տեսակներով:

Սահմանված տեսակների օտարերկրյա ներդրումների իրականացման արգելումը կամ սահմանափակումը կարող է կատարվել միայն ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

3. Օտարերկրյա ներդրումների իրականացման ձևերը

Օտարերկրյա ներդրողներն իրավունք ունեն ներդրումներ իրականացնել հետևյալ ձևերով՝

ա) օտարերկրյա ներդրումներին ամբողջությամբ պատկանող ձեռնարկությունների, ինչպես նաև օտարերկրյա իրավաբանական անձանց պատկանող բաժանմունքներ, մասնաճյուղեր և ներկայացուցչություններ ստեղծելու կամ գործող ձեռնարկությունները որպես սեփականություն ձեռք բերելու միջոցով.

բ) ՀՀ իրավաբանական անձանց, իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող ձեռնարկությունների կամ ՀՀ քաղաքացիների մասնակցությամբ նոր ձեռնարկություններ հիմնադրելու կամ գործող ձեռնարկություններում բաժնեմաս ձեռք բերելու միջոցով.

գ) ՀՀ օրենսդրության շրջանակներում բաժնետոմսեր, պարտատոմսեր և ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված այլ արժեթղթեր ձեռք բերելու միջոցով.

դ) ինքնուրույն կամ ՀՀ իրավաբանական անձանց կամ իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող ձեռնարկությունների, ինչպես նաև ՀՀ քաղաքացիների մասնակցությամբ հողօգտագործման իրավունք և ՀՀ տարածքում բնական ռեսուրսների օգտագործման կոնցեսիաներ ձեռք բերելու միջոցով.

ե) գույքային այլ իրավունքներ ձեռք բերելու միջոցով.

գ) ՀՀ օրենսդրությամբ չարգելված այլ ձևերով, մասնավորապես՝ ՀՀ իրավաբանական անձանց կամ իրավաբանական անձի կարգավիճակ չունեցող ձեռնարկությունների, ինչպես նաև ՀՀ քաղաքացիների հետ կնքված պայմանագրերի հիման վրա:

Սահմանված ձևերի օտարերկրյա ներդրումների իրականացման արգելումը կամ սահմանափակումը կարող է կատարվել միայն ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

Բ. ՕՏԱՐԵՐԿՐՅԱ ՆԵՐԴՐՈՒՄՆԵՐՈՎ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՏԵՂԾՈՒՄԸ

ՀՀ-ում արգելվում է զբաղվել ձեռնարկատիրական գործունեությամբ՝ առանց պետական գրանցման: Ֆիզիկական անձանց թույլատրված է առանց գրանցման Հայաստան ներմուծել անձնական օգտագործման սահմանափակ քանակությամբ առարկաներ, իսկ դրանց վերավաճառքի համար պահանջվում է անհատ ձեռներեցի գրանցում: Հայաստանում գրանցում չի պահանջվում այն ձեռնարկությունների համար, որոնք գործում են որպես Հայաստանից արտահանողներ՝ գտնվելով նրա տարածքից դուրս:

Գործունեության որոշ տեսակների համար պահանջվում է լիցենզիա:

Իրավաբանական անձանց և անհատ ձեռներեցիների պետական գրանցումը կատարվում է պետական ռեգիստրի կողմից, որը գործում է Արդարադատության նախարարության կազմում: Պետական ռեգիստրը բաղկացած է կենտրոնական և տարածքային մարմիններից:

Գրանցումից և գրանցման վկայականը ձեռք բերելուց հետո իրավաբանական անձը գրանցման ամսաթվից մեկ ամսվա ընթացքում պետք է գրանցվի ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի համապատասխան տարածքային հարկային մարմնում:

Իրավաբանական անձի ստեղծումը բաղկացած է 2 փուլից.

- Օրենքով նախատեսված փաստաթղթերի հավաքումն ու կազմումը.
- Պետական գրանցման համար անհրաժեշտ փաստաթղթերի ներկայացումը ՀՀ իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստր:

1. Հայաստանում իրավաբանական անձանց տեսակները

Հայաստանում կան իրավաբանական անձանց տարբեր տեսակներ: Ստորև ներկայացվում են առավել հաճախ հանդիպող տեսակները.

Բաժնետիրական ընկերություններ

Բաժնետիրական ընկերությունը իրավաբանական անձի տեսակ է, որի կանոնադրական կապիտալը բաժանված է որոշակի թվով բաժնետոմսերի, սահմանելով բաժնետերերի՝ ընկերության գործունեության հետ կապված իրավունքների ու պարտականությունների ծավալը: Բաժնետիրական ընկերությունները լինում են երկու տեսակի՝ բաց բաժնետիրական ընկերություններ և փակ բաժնետիրական ընկերություններ: Բաց բաժնետիրական ընկերությունը կարող է առանց սահմանափակումների թողարկել բաժնետոմսեր ու վաճառել դրանք: Յուրաքանչյուր բաժնետեր իրավունք ունի օտարել իր բաժնետոմսերն առանց մյուս բաժնետերերի համաձայնության: Փակ բաժնետիրական ընկերության բաժնետոմսերը բաշխվում են միայն նրա հիմնադիրների միջև, որոնց թիվը սահմանափակ է (օրենքով նախատեսված բաժնետերերի առավելագույն թիվը 49 է):

Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություններ

Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը առևտրային կազմակերպություն է, որի կանոնադրական կապիտալը բաժանված է կանոնադրությամբ սահմանված չափերով բաժնեմասերի: Սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության մասնակիցները պատասխանատու չեն նրա պարտավորությունների համար և իրենց ներդրած ավանդների արժեքի սահմաններում կրում են ընկերության գործունեության հետ կապված վնասների ռիսկը:

Մասնաճյուղեր

Հայաստանում ավելի հեշտ ու քիչ ծախսատար է հիմնել մասնաճյուղ, քան դուստր ձեռնարկություն: Մասնաճյուղի ստեղծումը որևէ ֆինանսական ներդրում չի պահանջում: Ցանկացած օտարերկրյա կազմակերպության մասնաճյուղ պետք է գրանցվի պետական ռեգիստրում: Դրա համար կազմակերպությունը պետք է ներկայացնի մասնաճյուղ հիմնելու վերաբերյալ օտարերկրյա կազմակերպության ընդունած որոշումը հաստատող նամակ, ինչպես նաև փաստաթուղթ, որը կհաստատի, որ կազմակերպությունը գրանցված է դրա հիմնադրման երկրի օրենսդրությամբ

համապատասխան:

Ներկայացուցչություններ

Ներկայացուցչությունը շատ նման է մասնաճյուղին: Պետք է նշել, որ այն, ինչպես և մասնաճյուղը, նույնպես տեղակայված է ու գործում է հիմնադիր կազմակերպության գտնվելու վայրից դուրս և չունի իրավաբանական անձի կարգավիճակ: Այն, ինչպես և մասնաճյուղը, գործում է համաձայն հիմնադիր իրավաբանական անձի հաստատած լիազորությունների:

Այնուամենայնիվ, մասնաճյուղի և ներկայացուցչության միջև կան որոշ տարբերություններ: Վերջինս կոչված է ներկայացնել ու պաշտպանել հիմնադիր կազմակերպության շահերը, մինչդեռ մասնաճյուղը կարող է իրականացնել իրավաբանական անձի բոլոր գործառնությունները՝ ներառյալ ներկայացուցչության գործառնությունները:

2. Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման համար պահանջվող փաստաթղթերը

Իրավաբանական անձանց գրանցման համար անհրաժեշտ է իրավաբանական անձանց գրանցման ՀՀ պետական ռեգիստրի համապատասխան տարածքային ստորաբաժանում ներկայացնել «Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված հետևյալ փաստաթղթերը.

ա) իրավաբանական անձի հիմնադրի (հիմնադիրների) կամ գործադիր մարմնի ղեկավարի կամ հիմնադրի (հիմնադիրների) լիազորված անձի դիմումը.

բ) իրավաբանական անձ հիմնադրելու մասին հիմնադիր ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի), որին մասնակցում են հիմնադիրներն անձամբ, արձանագրությունը՝ ստորագրված բոլոր հիմնադիրների կամ նախագահի և քարտուղարի կողմից (բացառությամբ մեկ ֆիզիկական անձով հիմնադրվող իրավաբանական անձի): Եթե հիմնադրման միջոցով ստեղծված իրավաբանական անձի հիմնադիրների կազմում առկա է իրավաբանական անձ, ապա անհրաժեշտ է ներկայացնել հիմնադիր իրավաբանական անձի կառավարման լիազորված մարմնի որոշումը և պետական գրանցման վկայականի պատճենը: Օրենքով սահմանված դեպքերում մեկ անձի կողմից իրավաբանական անձի հիմնադրման դեպքում ներկայացվում է հիմնադրի գրավոր որոշումը.

գ) կանոնադրության առնվազն երկու օրինակ՝ հաստատված ժողովի (համագումարի կամ օրենքով սահմանված այլ մարմնի) կողմից,

դ) պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը (12000 ՀՀԴ, վճարված ցանկացած բանկում),

ե) դիմում՝ կազմակերպության անվանումը գրանցելու համար (կազմակերպության անվանումը գրանցելու համար պետք է վճարվի 5000 ՀՀԴ պետական տուրք): Դիմումը պետք է ներկայացվի իրավաբանական անձանց գրանցման ՀՀ պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանում, որը հետագայում այն կփոխանցի ՀՀ կառավարությանն առընթեր մտավոր սեփականության գործակալության հետազոտմանը:

Եթե հիմնադիրը օտարերկրյա իրավաբանական անձ է, կամ հիմնադիրների թվում կա օտարերկրյա իրավաբանական անձ, ապա հիմնադիրը պետք է ներկայացնի հետևյալ փաստաթղթերը, որոնք պետք է լինեն հայերեն թարգմանված և նոտարական կարգով վավերացված.

ա) քաղվածք կազմակերպության գրանցման երկրի պետական ռեգիստրից, որը տեղեկատվություն է պարունակում գրանցման պահին նշված իրավաբանական անձի կազմակերպա-իրավական ձևի և դրա իրավական կարգավիճակի վերաբերյալ,

բ) օտարերկրյա իրավաբանական անձի հիմնադիր փաստաթղթերը, օրինակ՝ կազմակերպության կանոնադրությունը կամ այլ համարժեք փաստաթղթեր,

գ) օտարերկրյա իրավաբանական անձի կառավարման լիազոր մարմնի որոշումը կազմակերպություն հիմնելու վերաբերյալ:

Այս փաստաթղթերը պետք է պարունակեն հետևյալ տեղեկությունները՝

ա) իրավաբանական անձի կարգավիճակը և կազմակերպաիրավական ձևը.

բ) ռեգիդենտ երկրում գրանցման ամսաթիվը.

գ) կազմակերպության իրավաբանական անվանումը.

դ) կազմակերպության գտնվելու վայրը.

ե) գործունեության ժամանակահատվածը.

զ) կազմակերպության կառավարման մարմինների իրավասությունը (Հիմնադիրների ժողովը, Խորհուրդը, Գործադիր մարմինը)

է) կառավարման մարմինը, որն իրավասու է որոշումներ ընդունել կազմակերպության հիմնադրման, կանոնադրական կապիտալում բաժնեմաս ձեռք բերելու և մասնակցությունը դադարեցնելու վերաբերյալ:

Օտարերկրյա ֆիզիկական անձը, որն ուզում է կազմակերպություն բացել Հայաստանում պետք է վերը նշված փաստաթղթերի ցանկին կցի նաև իր անձնագրի թարգմանված և նոտարական կարգով վավերացված պատճեն:

3. Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման կարգը

Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման համար վերոնշյալ փաստաթղթերը ներկայացվում են իրավաբանական անձանց գտնվելու վայրի պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանում: Անհատ ձեռնարկատերերի պետական գրանցման համար փաստաթղթերը կարող են ներկայացվել բնակության կամ պետական գրանցման վայրի պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանում:

Անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերը պետական ռեգիստր ներկայացնելուց հետո ոչ ուշ, քան 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում, պետական ռեգիստրի տարածքային ստորաբաժանումը պետք է կատարի համապատասխան պետական գրանցումը, ինչպես նաև իրավաբանական անձի գործադիր մարմնի ղեկավարի մասին տեղեկությունների գրառմամբ պայմանավորված պետական գրանցումը:

4. ՕԳՏԱԿԱՐ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ՆԵՐԴՐՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Միջազգային կազմակերպությունները Հայաստանի ներդրումային և առևտրի քաղաքականությունը գնահատում են ԱՊՀ երկրներում ամենաբացը: Օտարերկրյա ընկերությունների ներդրումները խրախուսվում են, և դրանք ունեն որոշ առավելություններ: Կառավարության ՕՈՒՆ ներգրավելու հստակ դիրքորոշման շնորհիվ Հայաստանի ներդրումային միջավայրը շարունակաբար բարելավվում է ներառյալ օրենսդրության կատարելագործումը:

1. Ներդրումային շարժառիթներ

- քաղաքական և տնտեսական կայունություն
- բարենպաստ ներդրումային օրենսդրություն
- ներդրումային երաշխիքներ
- ՕՈՒՆ ներգրավման կառավարության ամուր դիրքորոշում
- լավ կրթված, որակավորված աշխատուժ
- մատչելի աշխատուժ և գիտության վրա հիմնված որակ
- օտարերկրյա սեփականության սահմանափակման բացակայություն
- Էլեկտրաէներգիայի մրցունակ գներ
- մուտք ԱՊՀ և Միջին Արևելքի շուկաներ
- արտահանման մաքսատուրքի բացակայություն
- արտաժողովի ազատ փոխարկում
- շահույթի անվճար վերադարձ
- աշխատակազմի անսահմանապակ համալրում
- փողային անսահմանապակ փոխադրումներ

1991թ. օտարերկրյա ներդրումների հոսքն աճեց, և աճի դինամիկան հուսադրող է: 2000-2008թթ. ընկած ժամանակահատվածում Հայաստանում օտարերկրյա ներդրումների ընդհանուր գումարը կազմել է ավելի քան 3 միլիարդ ԱՄՆ դոլար:

Հավելյալ տեղեկությունների և խորհրդատվության համար դիմել.

1. Զարգացման Հայկական Գործակալություն

Ձարգացման հայկական գործակալություն (ՁԳԳ) ՓԲԸ-ն հիմնադրվել է 1998թ. ապրիլին, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից օտարերկրյա ուղղակի ներդրումներին աջակցելու և արտահանումը խթանելու համար:

ՁԳԳ-ն գործում է որպես «մեկ կանգառի պատուհան» գործակալություն ներդրողների համար՝ աջակցելով նրանց Հայաստանում գործարարություն ծավալելու, օգնելով նախագիծ մշակելու հարցերում և կապող օղակ է հանդիսանում գործարարների և պետական մարմինների միջև՝ տրամադրելով նրանց տեղեկատվություն երկրում առկա ներդրումային հնարավորությունների, օրենսդրական-կարգավորիչ դաշտի վերաբերյալ: Արտահանման խթանման ոլորտում ՁԳԳ-ն աջակցում է արտահանման շուկաներ գտնելու հարցում, իրականացնում է շուկայական ուսումնասիրություններ և մոր գործընկերներ է փնտրում հայաստանյան ձեռներեցների համար՝ արտահանման ծավալներն ընդլայնելու և հայկական արտադրությունը զարգացնելու նպատակով: ՁԳԳ-ն նաև կազմակերպում է միջազգային կոնֆերանսներ, գործարար ֆորումներ, առևտրային տոնավաճառներ ու ցուցահանդեսներ:

Կառավարությունը ՁԳԳ-ն դիտում է որպես հիմնական ազգային միջնորդ և կապող օղակ քաղաքականության զարգացման ու իրականացման, ինչպես նաև հանրային և մասնավոր ոլորտների միջև: ՁԳԳ-ի խորհրդի նախագահը Հայաստանի Հանրապետության վարչապետն է:

ՁԳԳ-ն նաև համակարգում է ՀՀ գործարար աջակցման խորհրդի (ԳԱԽ) գործունեությունը, ինչը հնարավորություն է ընձեռում լսելի դարձնել ձեռնարկությունների տեսակետները կառավարությանը: ՁԳԳ-ն նաև ՀՀ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացման աջակցման խորհրդի քարտուղարությունն է:

ՁԳԳ-ն համագործակցում է մի շարք միջազգային կազմակերպությունների հետ, ինչպիսին են Համաշխարհային բանկը, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիրը, ՄԱԿ-ի միջազգային զարգացման գործակալությունը և այլն:

<http://www.ada.am/>

2. Հայաստանի Հանրապետության առևտրաարդյունաբերական պալատ

Պալատի գործառույթներն են՝

- սահմանում է ՀՀ այն առևտրային կազմակերպությունների և անհատ ձեռնարկատերերի ոչ պետական գրանցամատյանի վարման կարգը, որոնց ֆինանսատնտեսական վիճակը վկայում է հանրապետության տարածքում և այլ պետություններում ձեռնարկատիրական գործունեության մեջ նրանց հուսալի և վստահելի գործընկեր լինելու մասին.
- ոչ պետական գրանցամատյանի վարում, որում ընդգրկվում են ՀՀ այն առևտրային կազմակերպությունները և անհատ ձեռնարկատերերը, որոնց ֆինանսատնտեսական վիճակը վկայում է հանրապետության տարածքում և այլ պետություններում ձեռնարկատիրական գործունեության տեսանկյունից դրանց վստահելիության և հուսալիության մասին.
- հայրենական և օտարերկրյա առևտրային կազմակերպությունների, անհատ ձեռնարկատերերի դիմումի հիման վրա ապրանքների անկախ փորձաքննության անցկացում, դրանց որակի, քանակի և կոմպլեկտայնության վերահսկողություն և ստուգում.
- հայրենական և օտարերկրյա առևտրային կազմակերպություններին և անհատ ձեռնարկատերերին գյուտերի, օգտակար մոդելների, արդյունաբերական մոնուշների, նշանների, սպասարկման նշանների և ապրանքների ծագման, վայրերի անվանումների գրանցման, ինչպես նաև ցուցահանդեսներին մասնակցելու գործում աջակցության ցուցաբերում.
- գործարար ծրագրերի մշակում.
- տեղեկատվական շտեմարանների ստեղծում.
- Հայաստանում և այլ պետություններում ցուցահանդեսների և տոնավաճառների կազմակերպում, դրանցում հայ գործարարների մասնակցության օժանդակում.
- օրենսդրությանը չհակասող և իր կանոնադրական խնդիրներից բխող այլ գործունեության իրականացում:

<http://www.armcci.am/>

3. Հայաստանի արդյունաբերողների և գործարարների (գործատուների) միություն

Հայաստանի արդյունաբերողների և գործարարների (գործատուների) միության նպատակներն ու խնդիրներն են՝

- օժանդակել գործարարության զարգացման պայմանների ստեղծմանը և գործարար խավի կայացմանը.
- սերտ կապեր հաստատել այլ պետությունների համանման կազմակերպությունների և սփյուռքի գործարար շրջանների հետ.
- աջակցել հանրապետության ներդրումային քաղաքականության բարելավմանը, օտարերկրյա և տեղական ներդրումների ներգրավմանը.
- կազմակերպել գործարար համաժողովներ, ցուցահանդեսներ, տոնավաճառներ, խթանել մրցունակ ապրանքատեսակների արտադրությանը, արտահանման ներուժի ընդլայնմանը և այլն:

<http://www.umba.info.am/>

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

օտարերկրացի՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի չհամարվող անձ, որն ունի այլ պետության քաղաքացիություն (օտարերկրյա քաղաքացի) կամ չունի որևէ պետության քաղաքացիություն (քաղաքացիություն չունեցող անձ)

ազգությամբ հայ օտարերկրացի՝ օտարերկրացի, որի հայկական ծագումը հաստատվում է կրոնական և համայնքային կառույցների, ինչպես նաև պետական մարմինների կողմից տրամադրվող փաստաթղթերի հիման վրա

այլ պետությունում մշտապես բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի՝ Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակության մեկնած կամ վեց ամսից ավելի ժամկետով բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի

միգրանտ աշխատող՝ անձ, որը պետք է ներգրավվի, ներգրավված է կամ ներգրավվել է վարձատրվող գործունեության մեջ մեկ այլ Պետությունում, որի քաղաքացին նա չի հանդիսանում (Միգրանտ աշխատողների և նրանց ընտանիքների անդամների իրավունքների պաշտպանության մասին ՄԱԿ-ի կոնվենցիան, 1990)

այլ պետությունում մշտապես բնակվելու փաստը հաստատող փաստաթուղթ՝ քաղաքացու անձնագիրը, այլ պետությունում Հայաստանի Հանրապետության հյուպատոսական ծառայության «Վերցված է հյուպատոսական հաշվառման մշտական բնակության համար» դրոշմով և (կամ) օտարերկրյա պետության պետական լիազոր մարմնի կողմից տրված մշտական բնակության փաստը հավաստող տեղեկանք, որի իսկության վերաբերյալ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարության կողմից տրվել է համապատասխան եզրակացություն

մշտական բնակության վայր՝ վայր, որտեղ անձը բնակվում է մշտապես կամ առավելապես

մուտքի վիզա՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազորված պետական կառավարման մարմնի թույլտվություն (տես բաժին 7-ը), որն օտարերկրացուն իրավունք է տալիս մուտք գործելու Հայաստանի Հանրապետություն, տարանցիկ երթևեկելու Հայաստանի Հանրապետության տարածքով, գտնվելու Հայաստանի Հանրապետությունում և դուրս գալու Հայաստանի Հանրապետությունից՝ դրանում մշտապես մնալու, պայմաններով և ժամկետներով

ժամանակավոր կացության կարգավիճակ՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազորված պետական կառավարման մարմնի թույլտվություն, որն օտարերկրացուն իրավունք է տալիս բնակվելու Հայաստանի Հանրապետության տարածքում որոշակի ժամկետով

մշտական կացության կարգավիճակ՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազորված պետական կառավարման մարմնի թույլտվություն, որն օտարերկրացուն իրավունք է տալիս մշտապես բնակվելու Հայաստանի Հանրապետության տարածքում

հատուկ կացության կարգավիճակ՝ Հայաստանի Հանրապետության նախագահի թույլտվություն, որն օտարերկրացուն իրավունք է տալիս բնակվելու Հայաստանի Հանրապետության տարածքում՝ այդ կարգավիճակը հավաստող փաստաթղթի վավերականության ժամկետներում

օտարերկրյա ներդրող՝ օտարերկրյա պետություն, ցանկացած օտարերկրյա իրավաբանական անձ, օտարերկրյա քաղաքացի, քաղաքացիություն չունեցող անձ, Հայաստանի Հանրապետության տարածքից դուրս մշտապես բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացի, ինչպես նաև միջազգային կազմակերպություն, որն իր գտնվելու վայրի օրենսդրությանը համապատասխան ներդրում է կատարում Հայաստանի Հանրապետությունում

օտարերկրյա ներդրում՝ գույքի ցանկացած տեսակ, այդ թվում՝ ֆինանսական միջոցներ և մտավոր արժեքներ, որն օտարերկրյա ներդրողի կողմից անմիջականորեն ներդրվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում իրականացվող ձեռնարկատիրական կամ այլ գործունեության ոլորտում՝ շահույթի (եկամտի) ստացման կամ այլ օգտակար արդյունքի հասնելու նպատակով

օտարերկրյա ներդրումներով ձեռնարկություն՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությանը համապատասխան ստեղծված ցանկացած կազմակերպական-իրավական տեսակի ձեռնարկություն, որի հիմնադիրը կամ մասնակիցն օտարերկրյա ներդրող է

հանրակրթություն՝ անձի ուսուցման և դաստիարակության գործընթաց, որն իրականացվում է նախադպրոցական, տարրական, հիմնական, միջնակարգ կրթության հիմնական և լրացուցիչ ծրագրերով

Նախադպրոցական կրթություն՝ տարրական ընդհանուր կրթությանը նախապատրաստող, նախադպրոցական կրթական ծրագրով իրականացվող կրթություն

տարրական կրթություն՝ պարտադիր կրթության առաջին մակարդակ, որը ներառում է հանրակրթական հիմնական ծրագրերի առաջին աստիճանը

հիմնական կրթություն՝ պարտադիր կրթության երկրորդ մակարդակ, որը ներառում է հանրակրթական հիմնական ծրագրերի առաջին և երկրորդ աստիճանները

միջնակարգ կրթություն՝ հանրակրթության երրորդ մակարդակ, որը ներառում է հանրակրթական հիմնական ծրագրերի երեք աստիճանները

Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն՝ առնվազն հիմնական ընդհանուր կրթության հիմքի վրա արհեստագործական կրթական ծրագրերի իրականացում, բացառությամբ վարպետային ուսուցման

միջին մասնագիտական կրթություն՝ առնվազն հիմնական ընդհանուր կրթության հիմքի վրա միջին մասնագիտական կրթական ծրագրերի իրականացում

բարձրագույն մասնագիտական կրթություն՝ առնվազն միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթության հենքի վրա բակալավրի, դիպլոմավորված մասնագետի, մագիստրոսի ծրագրերով իրականացվող մասնագիտական կրթություն

հետբուհական մասնագիտական կրթություն՝ բարձրագույն մասնագիտական կրթության (մագիստրոսի, դիպլոմավորված մասնագետի) հենքի վրա ասպիրանտի, հետազոտողի, հայցորդի ծրագրով իրականացվող մասնագիտական կրթություն

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1
Տոներ և հիշատակի օրեր՝ համաձայն ՀՀ օրենքի ՀՀ տոների ու հիշատակի օրերի մասին

Դեկտեմբերի 31 – Հունվարի 2	Ամանոր (ոչ աշխատանքային օրեր)
Հունվարի 3 – 5	Նախածննդյան տոներ (ոչ աշխատանքային օրեր)
Հունվարի 6	Սուրբ Ծնունդ և Հայտնություն (ոչ աշխատանքային օր)
Հունվարի 7	Մեռելոց հիշատակի օր (ոչ աշխատանքային օր)
Հունվարի 28	Բանակի օր (ոչ աշխատանքային օր)
Փետրվարի 21	Մայրենի լեզվի օր
Փետրվարի 28	Ադրբեջանական ԽՍՀ-ում կազմակերպված ջարդերի զոհերի հիշատակի և բռնազաղթված հայ բնակչության իրավունքների պաշտպանության օր
Մարտի 8	Կանանց տոն (ոչ աշխատանքային օր)
Ապրիլի 7	Մայրության ու գեղեցկության օր
Ապրիլի 24	Ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օր (ոչ աշխատանքային օր)
Մայիսի 1	Աշխատավորների օր (ոչ աշխատանքային օր)
Մայիսի 8	Երկրապահի օր
Մայիսի 9	Հաղթանակի և խաղաղության տոն (ոչ աշխատանքային օր)
Մայիսի 28	Հանրապետության տոն (ոչ աշխատանքային օր)
Հունիսի 1	Երեխաների իրավունքների պաշտպանության օր
Հունիսի 14	Բռնադատվածների հիշատակի օր
Հուլիսի 5	Սահմանադրության օր (ոչ աշխատանքային օր)
Սեպտեմբերի 1	Գիտելիքի և դպրության օր
Սեպտեմբերի 21	Անկախության տոն (ոչ աշխատանքային օր)
Սուրբ Զատիկից 8 շաբաթ	Սուրբ Վարդանանց տոն՝ առաջ՝ հինգշաբթի օրը բարի գործի և ազգային տուրքի օր
Սուրբ Զատիկից 64 օր հետո՝ կիրակի օրը	Սուրբ Էջմիածնի տոն
Դեկտեմբերի 7	Երկրաշարժի զոհերի հիշատակի օր (ոչ աշխատանքային օր)

ԴԵՍՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ալբանիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վահրամ Կաթոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աթենք

Ալժիրի Ժողովրդական Ժողովրդավարական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Լևոն Սարգսյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 2 շենք,
Երևան 0010
Հեռախոս՝ (37410) 544041(2-72)

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ

Ն.Գ. պրն. Թաթուլ Սարգսյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
2225 R Str., N. W., Washington DC, 20008 USA
Հեռախոս՝ (1-202) 319-1976, Ֆաքս՝ (1-202) 319-2982
Էլ. փոստ՝ armembusadm@speakeasy.net, armpublic@speakeasy.net
Հյուպատոսական բաժին.
Հեռախոս՝ (1-202) 319-2983, Ֆաքս՝ (1-202) 319-8330
Էլ. փոստ՝ armconsul@speakeasy.net

Ավստրիայի Հանրապետություն

Ն. Գ. պրն. Աշոտ Հովակիմյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
28 Hadikgasse, 1140 Vienna, Austria
Հեռախոս՝ (43-1) 5227479, Ֆաքս՝ (43-1) 5227479-150
Էլ. փոստ՝ armenia@armembassy.at

Արաբական Միացյալ Էմիրություններ

Ն.Գ. պրն. Վահագն Մելիքյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Embassies District, 24 Al Karamah Str., Zone N2, P.O. BOX 6358,
Abu Dhabi, UAE
Հեռախոս՝ (971-2) 4444196, Ֆաքս՝ (971-2) 4444197
Էլ. փոստ՝ armemiratesembassy@mfa.am

Արգենտինայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վլադիմիր Կարմիրշալյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
J.A. Pachego de Melo 1922
Հեռախոս՝ (54-11) 4816-8710, Ֆաքս՝ (54-11) 4812-2803
Էլ. փոստ՝ armenia@fibertel.com.ar

Բահրեյնի Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Վահագն Մելիքյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աբու Դաբի

Բելառուսի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Օլեգ Եսայան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
17, Kirov Str., 220050 Minsk, Belarus
Հեռախոս՝ (375-17) 2275153, 2270563, Ֆաքս՝ (375-17) 2275153
Էլ. փոստ՝ armbelarusembassy@mfa.am

Բելգիայի Թագավորություն

¹² Ամբողջական ցանկի համար, տես՝ <http://www.armeniaforeignministry.com/>:

Ն.Գ. պրն. Ավետ Ադոնց
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
28, Rue Montoyer, 1000 Brussels, Belgium
Հեռախոս՝ (32-2) 3484400, (32-2) 3484403, ֆաքս՝ (32-2)3484401
Էլ. փոստ՝ armembel@skynet.be

Բուլղարիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Սերգեյ Մանասարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
3, Zagorichane Str., 1111 Sofia, Bulgaria
Հեռախոս՝ (3592) 9461272, 9461273, ֆաքս՝ (3592) 9461274
Էլ. փոստ՝ armembsof@omega.bg

Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետություն

Ն.Գ. տկն. Կարինե Ղազինյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
4, Nussbaumallee, 14050, Berlin, Germany
Հեռախոս՝ (49-30) 405091-0/13/14/15/20, ֆաքս՝ (49-30) 405091-25
Հյուպատոսական բաժին. հեռ.՝ (49-30) 405091-16
Էլ. փոստ՝ armgermanyembassy@mfa.am

Դանիայի Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Արա Այվազյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 2 շենք,
Երևան 0010
Հեռախոս՝ (37410) 544041 (ներքին 289), ֆաքս՝ (37410) 543925
Էլ.փոստ՝ a.aivazian@mfa.am, armscandembassy@mfa.am

Եգիպտոսի Արաբական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Արմեն Մելքոնյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
20, Mohammed Mazhar, Zamalek, Cairo, Egypt
Հեռախոս՝ (20) 27374157, 27374159, ֆաքս՝ (20) 27374158
Էլ. փոստ՝ armegyptembassy@mfa.am, www.armembegypt.com

Եթովպիայի Դաշնային Ժողովրդավարական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Արմեն Մելքոնյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կահիրե

Էստոնիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Գալոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Վարշավա

Թունիսի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Լևոն Սարգսյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 2 շենք,
Երևան 0010, Հեռախոս՝ (37410) 544041(2-72)

Թուրքմենստան

Ն. Գ. պրն. Վլադիմիր Բադալյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
37, Inzhenernaya Str., Ashgabad, Turkmenistan
Հեռախոս՝ (99312) 354418, ֆաքս՝ (99312) 395549
Հյուպատոսական բաժին. հեռ.՝ (99312) 395542, ֆաքս՝ 395538
Էլ. փոստ՝ eat@online.tm

Ինդոնեզիայի Հանրապետության

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Քոչարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Նյու Դելի

Իռլանդիա

Ն.Գ. պրն. Վահե Գաբրիելյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան

Նստավայրը՝ Լոնդոն

Իտալիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Ռուբեն Կարապետյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
174, Via dei Colli della Farnesina, 00194 Rome, Italy
Հեռախոս՝ (39-06) 3296638, Ֆաքս՝ (39-06) 3297763
Էլ. փոստ՝ embarmit@tin.it

Իրանի Իսլամական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Գրիգոր Առաքելյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
1, Ostad Shahriar, corner of Razi, Jomhour Eslami, Tehran, Iran
Հեռախոս՝ (9821) 66704833, Ֆաքս՝ (9821) 66700657
Էլ. փոստ՝ emarteh@yahoo.com

Լատվիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Գալոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Վարշավա

Լեհաստանի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Գալոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
50 Bekasow Str., 02-803 Warsaw, Poland
Հեռախոս՝ (48-22) 8990940-42, 8990936-37
Ֆաքս՝ (48-22) 8990935
Էլ. փոստ՝ secretariat@armenia.internetdsl.pl,
politsection@armenia.internetdsl.pl, consul@armenia.internetdsl.pl

Լիբանանի Հանրապետություն

28, Rue des Jasmines, Mtayleb, Metn, Lebanon
Հեռախոս՝ (961) 4418860, Ֆաքս՝ (961) 4429052
Էլ. փոստ՝ armlebanonembassy@mfa.am

**Լիբիայի Արաբական Սոցիալիստական
Ժողովրդավարական Ջամահիրիա**

Ն.Գ. պրն. Ռուբեն Կարապետյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կահիրե

Լիտվայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Գալոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Վարշավա

Լյուքսեմբուրգի Մեծ Դքսություն

Ն.Գ. պրն. Ավետ Ադոնց
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Բրյուսել

Խորվաթիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վահրամ Կաժոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աթենք

Կանադա

Պրն. Արման Հակոբյան
Գործերի ժամանակավոր հավատարմատար
7, Delaware Avenue, Ottawa, ON, K2P OZ2, Canada
Հեռախոս՝ (1-613) 2343710, Ֆաքս՝ (1-613) 2343444
Էլ. փոստ՝ armcanadaembassy@mfa.am
Հյուպատոսական բաժին. Էլ. փոստ՝ armconsottawa@mfa.am

Կիպրոսի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վահրամ Կաժոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աթենք

Հարավաֆրիկյան Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Ռուբեն Կարապետյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կահիրե

Հնդկաստանի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Քոչարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
D-133, Anand Niketan, New Delhi 110021, India
Հեռախոս՝ (91-11) 24112851, 24112852, ֆաքս՝ (91-11) 24112853
Էլ. փոստ՝ armemb@vsnl.com

Հունաստանի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վահրամ Կաժոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
95, Konstantinou Paleologou Ave., Kalandri 15232, Athens, Greece
Հեռախոս՝ (30210) 6831130, ֆաքս՝ (30210) 6831183
Էլ. փոստ՝ armemb@otenet.gr, armstaff@otenet.gr
Հյուպատոսական բաժին. հեռ.՝ (30210) 6831145
Ֆաքս՝ (30210) 6831807, Էլ.փոստ՝ armcons@otenet.gr

Հունգարիայի Հանրապետություն

Ն. Գ. պրն. Աշոտ Հովակիմյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Վիեննա

Ղազախստանի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վասիլի Ղազարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
57, Perspektivnaya Str., Astana, Kazakhstan
Հեռախոս՝ (7172) 241974, ֆաքս՝ 242917
Էլ.փոստ՝ armeniaemb.kz@gmail.com

Մալայզիա

Ն. Գ. պրն. Աշոտ Քոչարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Նյու Դելի

Մարոկկոյի Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Ռուբեն Կարապետյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կահիրե

Մեծ Բրիտանիայի և Հյուսիսային Իռլանդիայի Միացյալ Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Վահե Գաբրիելյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
25A, Cheniston Gardens, London W8 6TG, UK
Հեռախոս՝ 44 (0) 2079385435, ֆաքս՝ 44 (0) 2079382595
Էլ.փոստ՝ armemb@armenianembassyuk.com
consular@armenianembassyuk.com, www.armenianembassy.org.uk

Մոլդովայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Արմեն Խաչատրյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կիև

Նեպալ

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Քոչարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Նյու Դելի

Նիդերլանդների Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Ավետ Ադունց
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Բրյուսել

Նորվեգիայի Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Արա Այվազյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 2 շենք,
Երևան 0010

Շվեդիայի Թագավորություն

Ն.Գ. պրն. Արա Այվազյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 2 շենք,
Երևան 0010
Հեռախոս՝ (37410) 544041 (ներքին 289), ֆաքս՝ (37410) 543925
Էլ. փոստ՝ a.aivazian@mfa.am, armscandembassy@mfa.am

Շվեյցարիայի Համադաշնություն

28, Avenue du Mail, CH-1205 Geneva, Switzerland
Հեռախոս՝ (41-22) 3201100, ֆաքս՝ (41-22) 3206148
Էլ. փոստ՝ arm.mission@deckpoint.ch

Շրի Լանկայի Ժողովրդական Սոցիալիստական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Քոչարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Նյու Դելի

Չեխիայի Հանրապետություն

Ն. Գ. պրն. Աշոտ Հովակիմյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Վիեննա

Դեսպանության գրասենյակ

Պրն. Աշոտ Ոսկանյան
Գործերի ժամանակավոր հավատարմատար
60/28, Narodni, Prague 1, Czech Republic
Հեռախոս՝ (420) 221105388, 221105367
Էլ. փոստ՝ a.voskanian@upcmail.cz, a.voskanian@mfa.am

Չիլիի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վլադիմիր Կարմիրշալյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Բուենոս Այրես

Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Արմեն Սարգսյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
9-2-62, Ta Yuan Diplomatic Compound, Beijing 100600, PRC
Հեռախոս՝ (86-10) 65325677, ֆաքս՝ (86-10) 65325654
Էլ. փոստ՝ armchinaembassy@mfa.am

Ռումինիա

Ն. Գ. պրն. Համլետ Գասպարյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
27, Intrarea Poiana Str., Sector 1, 014136 Bucharest, Romania
Հեռախոս՝ (4021) 2332452, ֆաքս՝ (4021) 2332725
Էլ. փոստ՝ armembro@cinor.ro

Ռուսաստանի Դաշնություն

Ն.Գ. պրն. Օլեգ Եսայան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
2, Armianskiy Pereulok, 101000 Moscow, Russia
Հեռախոս՝ (7-495) 6241269, ֆաքս՝ (7-495) 6244535
Էլ. փոստ՝ incom@armem.ru, www.armem.ru

Սերբիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վահրամ Կաժոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աթենք

Սիրիայի Արաբական Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Արշակ Փուլադյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
13, Al Shafey St. Mezze, Damascus, Syria
Հեռախոս՝ (963-11) 6130952, ֆաքս՝ 6133560
Էլ. փոստ՝ armsyriaembassy@mfa.am

Սլովակիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Աշոտ Հովակիմյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Վիեննա

Սլովենիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Վահրամ Կաժոյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աթենք

Սուդան

Ն.Գ. պրն. Ռուբեն Կարապետյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կահիրե

Վրաստան

Ն.Գ. պրն. Հրաչ Սիլվանյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
4, Tetelashvili Str., 0102 Tbilisi, Georgia
Հեռախոս՝ (995-32) 951723, 959443, ֆաքս՝ (995-32) 990126
Էլ. փոստ՝ armemb@caucasusess.net

Ուրուգվայի Արևելյան Հանրապետություն

Ն. Գ. պրն. Վլադիմիր Կարմիրշալյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Բուենոս-Այրես

Ուկրաինա

Ն.Գ. պրն. Արմեն Խաչատրյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
45, Volodymyrska Str., 01901 Kiev, Ukraine
Հեռախոս՝ (38044) 2349005, 2351004, ֆաքս՝ (38044) 2354355
Հյուպատոսական բաժին. 51/50 Artyom Str., 01901 Kiev, Ukraine
հեռ./ ֆաքս՝ (38044) 4864996
Էլ. փոստ՝ armukraineembassy@mfa.am, despanut@voliacable.com

Քուվեյթի Պետություն

Ն.Գ. պրն. Ֆադե Չարչոլյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Աբու Դաբի

Օմանի Սուլթանություն

Ն. Գ. պրն. Ռուբեն Կարապետյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Նստավայրը՝ Կահիրե

Ֆինլանդիայի Հանրապետություն

Ն.Գ. պրն. Արա Այվազյան
Արտակարգ և լիազոր դեսպան
Հանրապետության հրապարակ, Կառավարության 2 շենք,
Երևան 0010
Հեռախոս՝ (37410) 544041 (ներքին 289), ֆաքս՝ (37410) 543925
Էլ. փոստ՝ a.aivazian@mfa.am, armscandembassy@mfa.am

Ֆրանսիայի Հանրապետություն

9, Rue Viete, 75017 Paris, France
Հեռախոս՝ (33-1) 42129800, ֆաքս՝ (33-1) 42129803
Հյուպատոսական բաժին. հեռ.՝ (33-1) 42129803
Էլ. փոստ՝ ambarmen@wanadoo.fr, armfranceembassy@mfa.am

ՀՀ ՌԴ ԱՏՈՍԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐ

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ Լոս Անջելես

Պրն. Արմեն Լիլոյան
Գլխավոր հյուպատոս
50, N. La Cienega Boulevard, Suite 210, Beverly Hills,
Los Angeles, CA 90211, USA
Հեռախոս՝ (310) 6576102, ֆաքս՝ (310) 6577419
Էլ. փոստ՝ armconla@aol.com

Բրազիլիայի Դաշնային Հանրապետություն Սան Պաուլո

Պրն. Վալերի Սկրտումյան
Գլխավոր հյուպատոս
192, Ave. Sao Luiz, cj. 1301, Centro, CEP:01046-000, Sao Paulo, Brazil
Հեռախոս՝ (5511) 32557707, ֆաքս՝ (5511) 31594151
Էլ. փոստ՝ consulado@armenia.com.br

Նիդերլանդների Թագավորություն Հաագա

Պրն. Արշակ Մանուկյան
Հյուպատոս
222-224, 2585 CW The Hague ('s-Gravenhage), Netherlands
Հեռ.՝ (3170) 3311002
Էլ. փոստ՝ armconsulatehaaga@mfa.am

Ռուսաստանի Դաշնություն

Ռոստով

Պրն. Արարատ Գոմցյան
Գլխավոր հյուպատոս
12 Line, Bld.4, Rostov, Russia
Հեռախոս՝ (78632) 536454, ֆաքս՝ (78632) 536745

Ռուսաստանի Դաշնություն

Սանկտ Պետերբուրգ

Պրն. Վարդան Հակոբյան
Գլխավոր հյուպատոս
22, Dekabristov Str., Saint-Petersburg, 190000 Russia
Հեռ.՝ (7-812) 5717236, ֆաքս՝ (7-812) 7106620
Էլ. փոստ՝ armcons@armcons.spb.ru

Ռուսաստանի Դաշնություն

Սոչի

Պրն. Արթուր Սարգսյան
Խորհրդակալ
86, Kurortniy Str., Sochi, Russia
Հեռ./ֆաքս՝ (78622) 974428
Էլ. փոստ՝ armconsulatesochi@mfa.am

Սիրիայի Արաբական Հանրապետություն

Հալեպ

Պրն. Արթուր Մանասերյան
Գլխավոր հյուպատոս
4, Al-Kawakibi, 12 Taha-Hussein, P.O. Box: 4670, Aleppo, Syria
Հեռ.՝ (96321) 2687240, 2687241, ֆաքս՝ (96321) 26499410
Էլ. փոստ՝ consgarm@scs-net.org, armgenconsulatealeppo@mfa.am

Վրաստան

Բաթում

Պրն. Հակոբ Հաջի-Հակոբյան
Գլխավոր հյուպատոս
32, Gogebashvili Str., apt.16, Batumi, Georgia
Հեռ.՝ (995) 22231515

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3
Հարցաթերթիկ
ՀՀ քաղաքացիություն ստանալու համար

1.	Անունը, հայրանունը, ազգանունը (եթե փոխել էք Ձեր անունը, հայրանունը կամ ազգանունը, ապա նշեք Ձեր բոլոր անունները, հայրանունները, ազգանունները և փոխելու պատճառները)
2.	Ծննդյան օրը, ամիսը և տարեթիվը
3.	Ծննդյան վայրի լրիվ անվանումը
4.	Ազգությունը (եթե փոխել եք՝ երբ և պատճառները)
5.	Քաղաքացիությունը (հպատակությունը)
6.	Եթե ունեք այլ պետության քաղաքացիություն, նշեք, թե որ պետության քաղաքացի եք
7.	Բնակվե՞լ եք այլ պետություններում (ե՞րբ և որտե՞ղ)
8.	Ընտանեկան դրությունը (ամուսնացած, ամուսնալուծված, չամուսնացած)
9.	Կրթությունը և մասնագիտությունը (ե՞րբ և ո՞ր ուսումնական հաստատությունն եք ավարտել)
10.	Ունե՞ք, արդյոք, գիտական աստիճան և գիտական կոչում
11.	Ունե՞ք, արդյոք, գիտական աշխատանքներ և հայտնագործություններ
12.	Ընտրվե՞լ եք ներկայացուցչական մարմիններում (ե՞րբ և որտե՞ղ)
13.	Ենթարկվե՞լ եք, արդյոք, քրեական կամ վարչական պատասխանատվության (ե՞րբ և ինչի՞ համար)
14.	Բնակվելով արտասահմանում Ձեր քաղաքական կամ կրոնական համոզմունքների համար ենթարկվե՞լ եք, արդյոք, հետապնդման
15.	Ունեցե՞լ եք, արդյոք, մասնակցություն ռազմական կամ պատերազմական գործողությունների, եթե այո՝ նշեք մասնակցության երկիրը, գործողությունների ժամանակը, զբաղեցրած պաշտոնը: Գտնվե՞լ եք, արդյոք, գերության մեջ
16.	Ե՞րբ եք ժամանել Հայաստանի Հանրապետություն
17.	Հայաստանի Հանրապետություն զալու նպատակը
18.	Նախկինում եղե՞լ եք Հայաստանի Հանրապետությունում (ե՞րբ և ի՞նչ նպատակով)

19. Ձեր մերձավոր ազգականները (հայր, մայր, քույր, եղբայր, ամուսին, կին, երեխաներ): Եթե նշված անձանցից որևէ մեկը փոխել է իր անունը, հայրանունը, ազգանունը կամ ազգությունը, ապա նշեք ամբողջությամբ:

Ազգակցական կապ	Անուն, ազգանուն, հայրանուն	Ծննդյան օր, ամիս, տարեթիվ	Ազգություն	Քաղաքացիություն	Աշխատանքի վայր, պաշտոն	Մշտական բնակության վայր

20. Ձեր կատարած աշխատանքը՝ սկսած աշխատանքային գործունեության սկզբից (ներառյալ ուսումը բարձրագույն և միջնակարգ մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում, զինվորական ծառայությունը): Նշված մասը լրացնելիս անհրաժեշտ է նշել աշխատանքի վայրի այն անվանումը, որը եղել է Ձեր աշխատելու ժամանակ: Ձինվորական ծառայության մասին տեղեկությունները տալ ըստ զինվորական գրքույկի՝ նշելով պաշտոնը և զինվորական կոչումը:

Օրը, ամիսը և տարեթիվը		Աշխատանքի (ուսման) վայրի անվանումը, զբաղեցրած պաշտոնը	Աշխատանքի (ուսման) գտնվելու վայրը (հասցեն)
ընդունվելու	ազատվելու		

21.	Ունե՞ք, արդյոք, պետական պարգևներ	
22.	Առնչությունը զինվորական ծառայության հետ, զինվորական կոչումը	
23.	Քաղաքացիություն ստանալու դրդապատճառները	
24.	Մշտական բնակության վայրը (հասցեն) Հայաստանի Հանրապետությունում և արտասահմանում)	

25. Նշեք բոլոր այն փաստաթղթերի ցանկը, որոնք կցվել են հարցաթերթիկին՝

26. Ի՞նչ կցանկանայիք հաղորդել Ձեր և Ձեր հարազատների մասին, նշված տվյալներից բացի

27. Ծառայողական նշումներ՝

_____ - ը ունի՝
(անունը, ազգանունը)

ա) անձնագիր _____
(սերիան, համարը, անձնագիր տվող կազմակերպության անվանումը)
տրված՝ _____ թ. մինչև _____ թ. ժամկետով.

բ) _____ կացության կարգավիճակ _____
(հատուկ անձնագրի
վկայականի սերիան և համարը) _____, տրված՝ _____ կողմից՝
_____ թ. մինչև _____ թ. ժամկետով.

գ) քաղաքացիություն չունեցող անձի կացության վկայական _____
(սերիան և համարը) _____ տրված՝ _____ կողմից՝
_____ թ. մինչև _____ թ. ժամկետով:

28. Հարցաթերթիկը, դրանում նշված փաստաթղթերը և լրացման ճշտությունն ստուգեց

(ընդունող պաշտոնատար անձի ազգանունը, պաշտոնը և ստորագրությունը)

_____ 200 թ.
(ընդունման ամսաթիվը)

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4

ՀՀ քաղաքացիություն ստացող անձանց համար ՀՀ սահմանադրության և հայոց լեզվի իմացության ստուգման կարգ¹³

1. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ստացող անձանց Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության իմացությունն ստուգվում է թեստավորման միջոցով:
2. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության իմացության ստուգման թեստը (այսուհետ՝ թեստ)¹ համաձայն ձևի, կազմված է 30 հարցից: Թեստի յուրաքանչյուր հարց ունի երեք ենթադրյալ պատասխան, որոնցից միայն մեկն է միանշանակ ճիշտը:
3. Թեստը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ստանալու համար դիմած անձին է տրամադրվում այդ դիմումն ընդունելու լիազորություն ունեցող մարմնի կողմից:
4. Թեստը լրացվում է տեղում, որի համար տրամադրվում է մեկ ժամ ժամանակ:
5. Թեստը լրացվում է հարցի ճիշտ պատասխանի դիմաց նշում կատարելու միջոցով: Եթե նշանը դրվում է հարցի մեկից ավելի պատասխանների դիմաց, ապա քաղաքացիություն ստանալու համար դիմած անձը կարող է բանավոր նշել, իր կարծիքով, ճիշտ պատասխանը, և եթե այդ պատասխանը ճիշտ է, ապա այդ հարցը համարվում է ճիշտ պատասխանած:
6. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությանը ծանոթ է համարվում այն անձը, ով ճիշտ է պատասխանել թեստի կեսից ավելի հարցերին:
7. Թեստի հարցերի կեսից ավելին ճիշտ չպատասխանելու դեպքում տվյալ անձը կարող է հաջորդ օրը կամ, տվյալ անձի ցանկությամբ, ցանկացած այլ աշխատանքային օր կրկին անգամ լրացնել թեստը: Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ստանալու համար դիմած անձը կարող է այնքան անգամ լրացնել թեստը՝ մինչև ճիշտ պատասխանի թեստի կեսից ավելի հարցերին:
8. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ստանալու համար դիմած անձը համարվում է հայերենով բացատրվել կարողացող, եթե Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ստանալու համար անձամբ լրացնում է իր դիմումը և ճիշտ է պատասխանում Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության իմացության ստուգման թեստի կեսից ավելի հարցերին:

Թեստ

ՀՀ սահմանադրության իմացության ստուգման

Հարց 1. Հայաստանի Հանրապետությունում իշխանությունը պատկանում է՝

- 1) կուսակցություններին.
- 2) ժողովրդին.
- 3) անհատ ձեռնարկատերերին.

Հարց 2. Ինչպիսի՞ պետություն է Հայաստանի Հանրապետությունը՝

- 1) ժողովրդավարական.
- 2) ավտորիտար.
- 3) տոտալիտար.

Հարց 3. Հայաստանի Հանրապետությունում ո՞րն է համարվում օրենսդիր մարմին՝

- 1) դատարանները.
- 2) ՀՀ Ազգային ժողովը.
- 3) կուսակցությունները.

Հարց 4. Հայաստանի Հանրապետության պետական լեզուն՝

- 1) արևմտահայերենն է.
- 2) գրական հայերենն է.

¹³ Հաստատված է ՀՀ կառավարության 2007 թվականի օգոստոսի 30-ի N 1040-Ն որոշմամբ:

3) ռուսերենն է.

Հարց 5. Հայաստանի Հանրապետության դրոշը եռագույն է՝

- 1) կարմիր, կապույտ, սպիտակ գույներով.
- 2) կարմիր, կանաչ, սպիտակ գույներով.
- 3) կարմիր, կապույտ, նարնջագույն գույներով.

Հարց 6. Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաքը՝

- 1) Գյումրին է.
- 2) Երևանն է.
- 3) Էրեբունին է.

Հարց 7. Ո՞վ է նշանակում նախարարին՝

- 1) կուսակցությունները.
- 2) ՀՀ Նախագահը.
- 3) ՀՀ արդարադատության նախարարը.

Հարց 8. Բոլորը հավասար են՝

- 1) միմյանց առջև.
- 2) օրենքի առջև.
- 3) ՀՀ Ազգային ժողովի առջև.

Հարց 9. Մարդը պարտավոր չէ ցուցմունք տալ՝

- 1) հանցանք կատարած անձի դեմ.
- 2) իր ընկերների դեմ.
- 3) իր ամուսնու և մերձավոր ազգականների դեմ.

Հարց 10. Նշվածներից ո՞վ կարող է ընտրվել Հայաստանի Հանրապետության Նախագահ՝

- 1) երեսունհինգ տարին լրացած, վերջին տասը տարում ՀՀ քաղաքացի հանդիսացող, վերջին տասը տարում հանրապետությունում մշտապես բնակվող և ընտրական իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք.
- 2) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 3) ՀՀ վարչապետը և ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորները.

Հարց 11. Նշվածներից ո՞վ կարող է ընտրվել պատգամավոր՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) քսանհինգ տարին լրացած, վերջին հինգ տարում ՀՀ քաղաքացի հանդիսացող, վերջին հինգ տարում հանրապետությունում մշտապես բնակվող և ընտրական իրավունք ունեցող յուրաքանչյուր ոք.
- 3) ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվող յուրաքանչյուր ոք.

Հարց 12. Քանի՞ տարի ժամկետով է ընտրվում պատգամավորը՝

- 1) 5 տարի ժամկետով.
- 2) ցմահ.
- 3) 8 տարի ժամկետով.

Հարց 13. Նշվածներից որո՞նք են համարվում ՀՀ վարչատարածքային միավորներ՝

- 1) շրջանները և գավառները.
- 2) շրջանները.
- 3) մարզերը և համայնքները.

Հարց 14. Ո՞վ է իրականացնում Հայաստանի Հանրապետությունում ներքին քաղաքականությունը՝

- 1) ՀՀ կառավարությունը.
- 2) ժողովուրդը.

3) դատարանը.

Հարց 15. Ո՞վ է ընդունում պատերազմ հայտարարելու և խաղաղություն հաստատելու մասին որոշումը՝

- 1) ՀՀ Ազգային ժողովը.
- 2) ՀՀ վարչապետը.
- 3) ՀՀ Ազգային ժողովը՝ Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի առաջարկությամբ.

Հարց 16. Նշվածներից ո՞վ ունի անձնական ազատության և անձեռնմխելիության իրավունք՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) յուրաքանչյուր ոք.
- 3) ոչ ոք.

Հարց 17. Նշվածներից ո՞վ ունի նամակագրության գաղտնիության իրավունք՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) յուրաքանչյուր ոք.
- 3) ոչ ոք.

Հարց 18. Ո՞վ ունի կրթություն ստանալու իրավունք՝

- 1) յուրաքանչյուր ոք.
- 2) միայն ՀՀ քաղաքացիները.
- 3) միայն լավ սովորողները.

Հարց 19. Հայաստանի Հանրապետությունից դուրս գալու իրավունք ունեն՝

- 1) յուրաքանչյուր ոք.
- 2) սփյուռքահայերը.
- 3) օտարերկրյա քաղաքացիները.

Հարց 20. Նշվածներից ո՞վ ունի իրավաբանական օգնություն ստանալու իրավունք՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) յուրաքանչյուր ոք.
- 3) ոչ ոք.

Հարց 21. Ընտրելու և հանրաքվեներին մասնակցելու իրավունք ունեն՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) օտարերկրացիները.
- 3) տասնութ տարին լրացած ՀՀ քաղաքացիները.

Հարց 22. Նշվածներից ո՞վ իրավունք ունի, որպեսզի հարգվի իր անձնական ու ընտանեկան կյանքը՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) յուրաքանչյուր ոք.
- 3) ոչ ոք.

Հարց 23. Նշվածներից ո՞վ ունի բնակարանի անձեռնմխելիության իրավունք՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) յուրաքանչյուր ոք.
- 3) ոչ ոք.

Հարց 24. Նշվածներից ո՞վ ունի խոսքի ազատության իրավունք՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) յուրաքանչյուր ոք.

3) ոչ ոք.

Հարց 25. Մտավոր սեփականությունը պաշտպանվում է՝

- 1) ազգային անվտանգության մարմինների կողմից.
- 2) օրենքով.
- 3) կուսակցությունների կողմից.

Հարց 26. Նշվածներից ո՞վ է պարտավոր օրենքով սահմանված կարգով մասնակցել ՀՀ պաշտպանությանը՝

- 1) յուրաքանչյուր քաղաքացի.
- 2) օտարերկրացիները.
- 3) պաշտոնատար անձինք.

Հարց 27. Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը կազմված է՝

- 1) ՀՀ վարչապետից և նախարարներից.
- 2) նախարարներից.
- 3) ՀՀ վարչապետից և մարզպետներից.

Հարց 28. Ի՞նչ կարգով են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիություն ձեռք բերում ազգությամբ հայերը՝

- 1) պարզեցված.
- 2) բարդ.
- 3) առանց որևէ կարգի.

Հարց 29. Ո՞վ է հրավիրում և վարում Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նիստերը՝

- 1) ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահը.
- 2) ՀՀ վճռաբեկ դատարանի նախագահը.
- 3) ՀՀ վարչապետը.

Հարց 30. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունն ընդունվում է կամ դրանում փոփոխություններ են կատարվում՝

- 1) ՀՀ կառավարության կողմից.
- 2) ՀՀ սահմանադրական դատարանի կողմից.
- 3) հանրաքվեի միջոցով:

ԴԻՄՈՂ՝ _____
(ստորագրությունը) (անունը, ազգանունը)

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5

ՀՀ քաղաքացու կողմից այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու մասին ՀՀ կառավարությանը հայտնելու կարգ¹⁴

1. Սույն կարգով սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու կողմից այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու մասին, ինչպես նաև 1995 թվականի հունվարի 1-ից հետո մինչև սույն կարգն ուժի մեջ մտնելը ընկած ժամանակահատվածում առանց սահմանված կարգի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունից դուրս եկած և այլ պետության քաղաքացիություն ընդունած կամ ստացած անձանց կողմից դրա մասին Հայաստանի Հանրապետության կառավարության լիազոր մարմնին հայտնելու ընթացակարգերը:

2. Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացին (այսուհետ՝ հայտարարություն տվող) այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու դեպքում՝ ընդունելու կամ ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետում դրա մասին անձամբ կամ փոստով հայտնում է Հայաստանի Հանրապետությունում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության անձնագրային և վիզաների վարչություն (այսուհետ՝ անձնագրային և վիզաների վարչություն) կամ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր Հայաստանի Հանրապետության ոստիկանության տարածքային ստորաբաժանում (այսուհետ՝ ստորաբաժանում), իսկ օտարերկրյա պետություններում՝ Հայաստանի Հանրապետության օտարերկրյա պետությունում գործող դիվանագիտական ծառայության մարմիններ:

3. 1995 թվականի հունվարի 1-ից հետո մինչև սույն կարգն ուժի մեջ մտնելը¹⁵ ընկած ժամանակահատվածում առանց սահմանված կարգի Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունից դուրս եկած և այլ պետության քաղաքացիություն ընդունած կամ ստացած անձինք (այսուհետ՝ հայտարարություն տվող) սույն կարգն ուժի մեջ մտնելուց հետո վեցամսյա ժամկետում դրա մասին անձամբ կամ փոստով հայտնում են Հայաստանի Հանրապետությունում՝ անձնագրային և վիզաների վարչություն կամ ստորաբաժանում, իսկ օտարերկրյա պետություններում՝ Հայաստանի Հանրապետության օտարերկրյա պետությունում գործող դիվանագիտական ծառայության մարմիններ:

4. Այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու մասին հայտնելիս՝ հայտարարություն տվողը ներկայացնում է՝

- 1) դիմում,
- 2) Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու անձնագիրը և դրա պատճենը,
- 3) այլ պետության քաղաքացու անձնագիրը և դրա պատճենը,
- 4) Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացու և այլ պետության քաղաքացու անձնագրերի նոտարական կարգով վավերացված պատճենները:

5. Դիմումում նշվում են այն մարմնի անվանումը, ում ներկայացվում է դիմումը, հայտարարություն տվողի անունը, ազգանունը, ծննդյան օրը, ամիսը, տարեթիվը, վայրը, այն պետության անվանումը, որի քաղաքացիությունն ստացել կամ ընդունել է, քաղաքացիությունն ստանալու կամ ընդունելու օրը, ամիսը, տարեթիվը: Դիմումն ստորագրում է հայտարարություն տվողը՝ նշելով դիմումը ներկայացնելու օրը, ամիսը, տարեթիվը:

6. Այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու մասին անձամբ հայտնելիս՝ հայտարարություն տվողը ներկայացնում է սույն կարգի 4-րդ կետի 1-ին, 2-րդ և 3-րդ ենթակետերով նախատեսված փաստաթղթերը:

7. Այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելու կամ ստանալու մասին փոստով հայտնելիս՝ հայտարարություն տվողն ուղարկում է սույն կարգի 4-րդ կետի 1-ին և 4-րդ ենթակետերով նախատեսված փաստաթղթերը:

8. Սույն կարգի 6-րդ կետով նախատեսված դեպքում անձնագրերի և անձնագրերի պատճենների համապատասխանությունը ճշտելուց անմիջապես հետո անձնագրերը վերադարձվում են հայտարարություն տվողին:

9. Ստորաբաժանումը սույն կարգի 4-րդ կետով նախատեսված փաստաթղթերն ստանալուց հետո եռօրյա ժամկետում դիմումը և հայտարարություն տվողի անձնագրերի պատճենները, ինչպես նաև

¹⁴ Հաստատված է ՀՀ կառավարության 2007 թվականի սեպտեմբերի 20-ի N 1110-Ն որոշմամբ:

¹⁵ Ուժի մեջ է մտել 20.10.2007թ.:

անձնագրերի՝ նոտարական կարգով վավերացված պատճեններն ուղարկում է անձնագրային և վիզաների վարչություն:

10. Հայաստանի Հանրապետության օտարերկրյա պետությունում գործող դիվանագիտական ծառայության մարմինները սույն կարգի 4-րդ կետով նախատեսված փաստաթղթերն ստանալուց հետո 10-օրյա ժամկետում դրանք ուղարկում են Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարարություն:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6

ՀՀ մուտքի արտոնագիր տալու համար գանձվող պետական տուրքի դրույքաչափերը*

№	Մուտքի արտոնագրի տեսակը	Գանձվող տուրքի չափը ՀՀ դրամով
1.	Այցելու, մեկանգամյա մուտքի արտոնագիր մինչև 21 օր ժամկետով գտնվելու իրավունքով	3000,0
2.	Այցելու, մեկանգամյա մուտքի արտոնագիր մինչև 120 օր ժամկետով գտնվելու իրավունքով	15000,0
3.	Այցելու, բազմակի մուտքի արտոնագիր, 60 օր ժամկետով գտնվելու իրավունքով և մինչև 6 ամիս վավերականության ժամկետով	20000,0
4.	Այցելու, բազմակի մուտքի արտոնագիր, 120 օր ժամկետով գտնվելու իրավունքով և մինչև 1 տարի վավերականության ժամկետով	40000,0
5.	Մինչև 18 տարեկան երեխաներին տրվող բոլոր տեսակի արտոնագրերը	0

* Տուրքը չի ներառում դեսպանատների/հյուպատոսությունների կողմից արտոնագրի դիմումների համար գանձվող վճարները, որոնք կարող են փոփոխվել: Խնդրում ենք կապվել համապատասխան Դեսպանատան կամ Հյուպատոսության հետ:
Դիմումի մերժման կամ ճանփորդական ծրագրերի փոփոխության դեպքում արտոնագրի տալու համար գանձված տուրքը չի վերադարձվում:
Արտոնագրերի համար գանձվող պետական տուրքի դրույքաչափերը կարող են փոփոխվել առանց նախազգուշացման:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7
Դիմում-հարցաթերթիկ ՀՀ կացության կարգավիճակ ստանալու (երկարաձգելու)

1. Ազգանունը, անունը, հայրանունը _____
 2. Քաղաքացիությունը _____
 3. Ծննդյան օրը, ամիսը, տարեթիվը _____
 4. Ծննդյան վայրը _____
 5. Ազգությունը _____
 6. Այցելության նպատակը և զբաղմունքը _____
 7. Ընտանեկան դրությունը _____
 8. 16 տարին չլրացած երեխայի անունը, ազգանունը, հայրանունը, ծննդյան օրը, ամիսը, տարեթիվը և քաղաքացիությունը _____
 9. Հայաստանի Հանրապետությունում և արտասահմանում բնակության հասցեները

 10. Անձնագրի սերիան և համարը, երբ և ում կողմից է տրվել _____
 11. Տեղեկացված եմ կարգավիճակ ստանալուց հետո 15-օրյա ժամկետում, իսկ Հայաստանի Հանրապետությունում իմ մշտական բնակության վայրի փոփոխման դեպքում 7-օրյա ժամկետում տեղական ռեզիստորին հայտնելու պարտականության մասին:
_____ 20 թ.
- Հարցաթերթիկը լրացրեց _____
(ստորագրությունը)

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 8
Կացության կարգավիճակ տալու համար զանձվող պետական տուրքի դրույքաչափերը

№	Փաստաթղթի տեսակը	Գանձվող տուրքի չափը ՀՀ դրամով
1.	Հայաստանի Հանրապետությունում կացության ժամանակավոր կարգավիճակ և կացության քարտ տալու, ինչպես նաև հաշվառելու համար	105000,0
2.	Հայաստանի Հանրապետությունում մշտական կացության կարգավիճակ, մշտական կացության քարտ տալու և հաշվառելու համար	140000,0
3.	Հայաստանի Հանրապետությունում հատուկ կացության կարգավիճակ, հատուկ անձնագիր տալու, ինչպես նաև հաշվառելու համար	150000,0
4.	Հայաստանի Հանրապետությունում կացության ժամանակավոր կարգավիճակի ժամկետը երկարաձգելու համար	105000,0
5.	Մշտական կացության քարտը փոխելու համար	20000,0
6.	Հայաստանի Հանրապետության կացության մշտական և ժամանակավոր կարգավիճակ ունեցող օտարերկրյա քաղաքացիների կացության քարտը վերականգնելու համար	12000,0
7.	Հայաստանի Հանրապետության կորցրած հատուկ անձնագրի փոխարեն նորը տալու համար	75000,0

ISBN 978-92-2-823509-8 (print)
ISBN 978-92-2-823510-4 (WEB PDF)

